

ATLAS VOLEB DO ZASTUPITELSTVA PARDUBICKÉHO KRAJE

Lidé a společnost

Pardubice, 30. 11. 2016

Kód publikace: 220074-16

Č. j.: 62 / 2016 – 7901

Zpracoval: Krajská správa Českého statistického úřadu v Pardubicích ve spolupráci
s Katedrou geografie Univerzity Palackého v Olomouci

Ředitel odboru: Ing. Veronika Tichá

Autorský tým: Ing. Veronika Tichá, Ing. Hedvika Fialová (ČSÚ);
RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D., Mgr. Ondřej Král, Mgr. Miloslav Šerý, Ph.D.,
Mgr. Petr Šimáček, Ph.D. (UPOL)

Kontaktní osoby: Ing. Hedvika Fialová, e-mail: hedvika.fialova@czso.cz;
Mgr. Miloslav Šerý, Ph.D., e-mail: miloslav.sery@upol.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD

[Český statistický úřad](http://www.czso.cz) | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 648, 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347, 274 052 757 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

KRAJSKÁ SPRÁVA ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU V PARDUBICÍCH

[Oddělení informačních služeb](http://www.pardubice.czso.cz) | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418

e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI, PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

[Katedra geografie](http://www.geography.upol.cz) | 17. listopadu 12, 771 46 Olomouc, tel.: 585 634 501

e-mail: geography@upol.cz | www.geography.upol.cz

Obsah

Úvodní slovo.....	4
1. Základní informace o volbách do zastupitelstev krajů	5
2. Působnost ČSÚ ve volbách do zastupitelstev krajů	6
3. Charakteristika Pardubického kraje	8
4. Ohlédnutí za výsledky voleb v Pardubickém kraji.....	10
5. Volební účast v Pardubickém kraji a její vývoj v čase a území	13
6. Časové a územní aspekty vývoje volební podpory ČSSD	16
7. Časové a územní aspekty vývoje volební podpory Koalice pro Pardubický kraj.....	22
8. Časové a územní aspekty vývoje volební podpory KSČM.....	28
9. Časové a územní aspekty vývoje volební podpory ODS	34
10. Volební podpora ostatních politických subjektů v Zastupitelstvu Pardubického kraje	39
11. Efekt kandidáta na příkladu hejtmanů Pardubického kraje	44
12. Vybrané korelační vztahy	48
Seznam použitých zkratk	51

Kapitoly č. 1 až 4 zpracovala Krajská správa Českého statistického úřadu v Pardubicích, kapitoly č. 5 až 12 včetně map zpracovala Katedra geografie Univerzity Palackého v Olomouci.

Reprodukce výňatků z této publikace lze pořizovat, pokud je uveden jejich zdroj, s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje „Atlas voleb do Zastupitelstva Pardubického kraje“ a původu statistických dat v ní otištěných.

Ve všech mapách byla využita digitální vektorová geografická databáze ČR vytvořená ve spolupráci ARCDATA PRAHA, s.r.o., Zeměměřického úřadu a ČSÚ (©ArcČR, ARCDATA PRAHA, 2014).

V mapách podle obcí byl proveden přepočítání údajů minulých let na územní strukturu platnou při volbách v roce 2016.

Úvodní slovo

Vážení čtenáři,

v roce 2016 proběhly již 5. volby do zastupitelstev krajů. Vzniklou časovou řadu volebních výsledků lze hodnotit z různých pohledů. Několik z nich předkládá tato publikace, vytvořená na základě spolupráce mezi Českým statistickým úřadem, Krajskou správou v Pardubicích a Katedrou geografie Univerzity Palackého v Olomouci. Statisticy, kteří zajišťují zpracování výsledků voleb, dodali pro publikaci zejména datové podklady, geografové připravili mapové podklady a velkou část komentářů.

Úvodní část Atlasu je, kromě metodických informací, zaměřena i na stručné ohlédnutí za volbami do Zastupitelstva Pardubického kraje od roku 2000, a to zejména na vývoj počtu a struktury kandidátů a zvolených zastupitelů, vývoj podílu hlasů a mandátů získaných volebními stranami či mezikrajské srovnání volební účasti. Navazující kapitola s podrobným územním pohledem na vývoj volební účasti z hlediska správních obvodů obcí s rozšířenou působností a jednotlivých obcí již patří k té části Atlasu, ve které jsou posuzované jevy zobrazovány prostřednictvím celé řady map.

K podrobnému hodnocení volebních výsledků (včetně pohledu na velikostní skupiny obcí a vnitřní části města Pardubice) byly následně vybrány 4 politické subjekty, které měly své zastoupení v Zastupitelstvu Pardubického kraje po dobu všech dosavadních volebních období. Samostatná kapitola je však věnována i subjektům, které mandát získaly pouze v určitém volebním období.

Skutečnost, že voliči preferují během voleb místního kandidáta, jehož dobře znají a předpokládají, že bude prosazovat lokální zájmy, je na příkladech zvolených hejtmánů dokumentována v kapitole s názvem Efekt kandidáta. Závěr publikace je věnován zajímavým korelačním vztahům mezi vybranými statistickými ukazateli a volebními zisky vybraných stran.

Elektronická verze publikace je dostupná na webových stránkách www.pardubice.czso.cz

Podrobné výsledky voleb najdete na adrese www.volby.cz nebo ve Veřejné databázi ČSÚ pod odkazem <https://vdb.czso.cz/>

* * *

Čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Použité ukazatele:

Volební účast: jedná se o podíl počtu voličů, kteří se zúčastnili voleb, na celkovém počtu voličů ve volebním seznamu dané obce.

Vážený průměr volební účasti: podíl všech voličů, kteří se zúčastnili voleb, na celkovém počtu voličů ve volebních seznamech obcí, během všech hodnocených voleb.

Podíl hlasů pro stranu: jde o podíl počtu hlasů pro stranu z celkového počtu odevzdaných platných hlasů.

Jádro volební podpory: jde o území, na kterém získala příslušná politická strana 50 % všech svých hlasů. Pro výpočet jsou všechny obce seřazeny sestupně podle procentuálního úspěchu dané strany, a poté jsou postupně sčítány počty hlasů v těchto obcích, dokud jejich počet nepřesáhne danou mez.

Stabilní jádro volební podpory: jde o všechny obce, které alespoň čtyřikrát patřily do jádra volební podpory.

Nestabilní jádro volební podpory: jedná se o všechny obce, které alespoň dvakrát patřily do jádra volební podpory, ale ne více než ve třech případech.

Efekt kandidáta: jde o jev, který se projevuje sklonem preferovat kandidáta z blízkého okolí voliče. Je totiž možné, že volič kandidáta osobně zná či bude podle něj lépe hájit jeho zájmy díky znalosti prostředí.

Korelační koeficient: statistický údaj, který udává podobnost mezi dvěma skupinami dat. Tato souvislost může být kladná, záporná nebo nemusí vůbec existovat. Korelační koeficienty nabývající vysokých hodnot jsou natolik výrazné, že se projevují i podobností map zobrazujících porovnávané jevy.

Podíl římských katolíků na populaci: podíl počtu obyvatel obce, kteří se při sčítání lidu roku 2011 přihlásili k římskokatolické církvi, na celkovém počtu obyvatel obce, kteří otázku víry zodpověděli.

Podíl vysokoškolsky vzdělané populace: podíl počtu obyvatel obce, kteří během sčítání lidu roku 2011 uvedli vysokoškolské vzdělání jako své nejvyšší dosažené vzdělání, na celkovém počtu obyvatel obce ve věku 15 a více let se zjištěným vzděláním.

1. Základní informace o volbách do zastupitelstev krajů

Na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb. vznikly k 1. lednu 2000 vyšší územně samosprávné celky (kraje). Následně se v listopadu 2000 konaly první volby do krajských zastupitelstev, a to na základě **zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů**, a na základě vyhlášky č. 152/2000 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.

Volby do zastupitelstev krajů vyhlašuje prezident republiky nejpozději do 90 dnů před jejich konáním. Datum voleb je závazné pro všechny kraje. Volby do zastupitelstev krajů se od roku 2004 konají ve dvou dnech (pátek a sobota), v roce 2000 byly jednodenní (neděle). Hlasování začíná ve 14 hodin a končí ve 22 hodin první den voleb a druhý den začíná v 8 hodin a končí ve 14 hodin. Hlasování probíhá pouze ve volebních místnostech na území České republiky. **Voličem** je státní občan České republiky, který alespoň ve druhý den voleb dosáhl věku nejméně 18 let a je přihlášen k trvalému pobytu v obci v územním obvodu kraje. Volí se tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva podle zásad poměrného zastoupení. **Členem zastupitelstva** může být zvolen každý volič, u kterého není překážka ve výkonu volebního práva. Funkce člena zastupitelstva kraje je neslučitelná s vybranými funkcemi. Funkční období zastupitelstev je čtyřleté.

Volebními orgány jsou Státní volební komise, Ministerstvo vnitra, Český statistický úřad, krajský úřad, úřad městské části nebo městského obvodu, pověřený obecní úřad, obecní úřad, městský úřad, starosta obce, okrskové volební komise, ředitel krajského úřadu.

Kandidátní listiny pro volby do zastupitelstva kraje podávají registrované politické strany a politická hnutí a jejich koalice nejpozději 66 dnů před volbami. Každá politická strana či hnutí může být členem pouze jedné koalice. Kromě názvu kraje, politické strany, jména a příjmení kandidátů, věku a povolání, obce trvalého pobytu, názvu strany nebo hnutí, jehož jsou členy, je na kandidátní listině uvedeno také pořadí kandidátů. Součástí kandidátní listiny je také prohlášení kandidáta se souhlasem s kandidaturou, a s informací, že mu nejsou známy překážky volitelnosti.

Hlasovací lístek se tiskne samostatně pro každou politickou stranu, politické hnutí nebo koalici. Na každém hlasovacím lístku je uvedeno číslo volební strany určené losem. Hlasovací lístky jsou opatřeny otiskem razítka krajského úřadu.

Hlasování probíhá ve **volebních místnostech** ve stálých **volebních okrscích**, vytvářených podle zvláštního předpisu. Hlasování probíhá v pořadí, v jakém se voliči dostavili do volební místnosti, každý volič hlasuje osobně (zastupování není přípustné). Po prokázání totožnosti a státního občanství platným občanským průkazem nebo cestovním pasem obdrží volič úřední obálku, se kterou vstoupí do prostoru určeného k úpravě hlasovacích lístků. Zde do úřední obálky vloží jeden hlasovací lístek, na kterém zakroužkováním pořadového čísla nejvýše u čtyř kandidátů může označit, kterému kandidátovi dává přednost. Následně vloží úřední obálku před okrskovou volební komisí do volební schránky.

Po ukončení hlasování nechá předseda okrskové komise zapečetit zbylé nepoužité hlasovací lístky a úřední obálky a otevře volební schránku pro **sčítání volebních hlasů**. Okrsková volební komise sečte úřední obálky z volební schránky a porovná jejich počet se záznamy ve výpisech ze stálého seznamu voličů. Následně hlasovací lístky z úředních obálek posoudí (vyloučí neplatné), rozdělí a sečte počty pro jednotlivé volební strany. Poté sečte přednostní hlasy, které byly odevzdány pro jednotlivé kandidáty. **Zápis o průběhu a výsledku hlasování ve volebním okrsku** vyhotoví komise ve dvou stejnopisech. Po podpisu zápisu jeden stejnopis komise předá Českému statistickému úřadu, který následně po převzetí všech zápisů od okrskových volebních komisí vyhotoví ve dvojím stejnopise Zápis o výsledku voleb do zastupitelstva kraje a předá krajskému úřadu a následně zmocněncům zaregistrovaných politických stran. Součástí zápisu je rozdělení stanoveného **počtu mandátů** mezi politické strany, politická hnutí a koalice, určení zastupitelů a náhradníků.

Pro **přidělování mandátů** se v krajských volbách používá **d'Hondtova metoda** s modifikovaným prvním dělitelem řady dělitelů (začíná číslem 1,42) a pokračuje řadou přirozených čísel 2, 3, 4, 5 atd. Kvórum pro postup strany do skrutinia je v těchto volbách zisk alespoň 5 % z celkového počtu hlasů odevzdaných ve volebním obvodu (= území kraje). Pořadí kandidátů pro přidělování mandátů je určeno pořadím kandidátů na kandidátní listině, v případě, že kandidát obdržel alespoň 5 % přednostních hlasů z celkového počtu hlasů, které získala strana, je mu mandát přidělen přednostně (do voleb v roce 2008 byla tato hranice 10 %). Počet rozdělovaných mandátů je určen podle počtu obyvatel kraje, a to do 600 000 obyvatel 45 členů zastupitelstva, od 600 000 do 900 000 obyvatel 55 členů a nad 900 000 obyvatel 65 členů.

Celkové výsledky voleb do zastupitelstev krajů vyhlašuje a zveřejňuje Státní volební komise.

2. Působnost ČSÚ ve volbách do zastupitelstev krajů

Všechny činnosti při přípravě a provedení voleb svěřují právní normy do působnosti volebních orgánů a definují je jako výkon státní správy. Jedním z volebních orgánů je i ČSÚ a na základě zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, má jako hlavní úkol stanoveno: **Vypracování závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb, zajištění vyhotovení příslušného programového vybavení pro účel zpracování a poskytování výsledků voleb.**

V rámci tohoto úkolu ČSÚ dále:

- zabezpečuje technicky systém zpracování výsledků voleb na pracovištích vytvářených u pověřených obecních úřadů, případně také u krajských úřadů, u Státní volební komise, při tom s těmito volebními orgány spolupracuje,
- zpracovává výsledky voleb, vyhotovuje zápisy o výsledcích voleb, zpracovává celkové výsledky a vyhotovuje podklady pro zápis Státní volební komise,
- technicky zajišťuje dostupnost a poskytování průběžných a celkových výsledků voleb,
- po vyhlášení celkových výsledků voleb na vyžádání poskytuje informace o výsledcích voleb v požadovaném územním členění,
- předává souhrnné informace o výsledcích voleb v písemné formě kandidujícím volebním stranám, obdobné informace předává i v elektronické formě,
- vyhotovuje registry a číselníky kandidátů a kandidujících volebních stran a číselníky volebních území,
- sděluje případné duplicity kandidujících politických subjektů a kandidátů příslušnému volebnímu orgánu,
- pro jednotlivá volební pracoviště zabezpečuje zaměstnance ČSÚ pověřené zjišťováním a zpracováním výsledků voleb, jakož i potřebný počet dalších osob, nezbytných pro plnění úkolů těchto pracovišť, a provádí jejich školení,
- provádí školení určených členů okrskových volebních komisí k systému zjišťování a zpracování výsledků hlasování,
- vydává okrskovým volebním komisím písemný doklad osvědčující, že výsledky z volebního okrsku byly do dalšího zpracování převzaty bezchybně,
- předává zápisy o průběhu a výsledku hlasování, převzaté od okrskových volebních komisí, do úschovy krajskému úřadu,
- řeší stížnosti na funkci technických zařízení a příslušného programového vybavení, použitých při zpracování výsledků voleb.

Nedílnou součástí závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb jsou dokumenty:

- Pokyny pro postup okrskových volebních komisí při realizaci závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb.
- Technický projekt sběru, zpracování a prezentace výsledků voleb. Technický projekt je interní dokument ČSÚ.

Technologie zpracování výsledků voleb vychází z implikace dané zákonem v tom smyslu, že podepsáním zápisu o průběhu a výsledku hlasování okrskovou komisí a jeho převzetím v ČSÚ ve stanovené lhůtě jsou výsledky hlasování v tomto okrsku již zjištěny. Rozhodnutí okrskové komise je v tomto směru konečné a jiný volební orgán již tyto výsledky v průběhu jejich dalšího zpracování nepřezkoumává. O změně výsledků vyhlášených Státní volební komisí může rozhodnout pouze soud.

Při zpracování výsledků v ČSÚ jde o jejich postupnou sumarizaci v rámci příslušného volebního území a po sečtení výsledků za všechny okrsky, od nichž byly zápisy převzaty, o provedení zákonem stanovených výpočtů, směřujících ke zjištění konečných výsledků voleb. Tímto konečným výsledkem je rozdělení mandátů v krajském zastupitelstvu.

Systém zpracování výsledků voleb je tedy založen na:

- pořízení a uložení výsledků převzatých od okrskových komisí na jednotlivých přebíracích místech (dočasná pracoviště ČSÚ u pověřených obecních úřadů),
- připojení těchto míst k datové přenosové síti s centrálním uzlem v ČSÚ Praha a přenosu okrskových výsledků z těchto míst do centra,
- uložení všech okrskových výsledků a jejich sumarizaci v centrální datové bázi v ČSÚ Praha,
- průběžném poskytování informací o sumarizaci výsledků hlasování způsobem umožňujícím dálkový přístup (internetová adresa www.volby.cz),
- trvalé prezentaci výsledků voleb včetně elementárních výsledků hlasování z jednotlivých okrsků na téže internetové adrese.

ČSÚ bezprostředně poté, kdy převezme bezchybný zápis o průběhu a výsledku hlasování v okrsku, vydá příslušné okrskové komisi písemný doklad ve formě počítačové sestavy osvědčující, že výsledky hlasování z daného okrsku byly do dalšího zpracování v ČSÚ převzaty bezchybně. Součástí tohoto dokladu je jednak verifikační opis uložených dat a jednak protokol o jejich převzetí do dalšího zpracování (zástupci okrskové komise tak mají možnost si ještě na přebíracím místě ověřit shodu údajů uložených pro další zpracování v ČSÚ s údaji zápisu).

Neprodleně poté, kdy je tento doklad zástupcům okrskové komise předán, jsou údaje za tento okrsek započteny do celkových výsledků za příslušné území celkem. Následně jsou ukládány do prezentačního systému, kde jsou prostřednictvím internetu k dispozici jak průběžně po dobu zpracování, tak i trvale po vyhlášení celkových výsledků Státní volební komisí.

Po sečtení výsledků hlasování ze všech okrsků v kraji, od kterých ve stanovené lhůtě ČSÚ převzal zápis, provede ČSÚ stanovené výpočty (např. rozdělení mandátů jednotlivým politickým subjektům a zpracování seznamu zvolených zastupitelů, případně jejich náhradníků) a vyhotoví zápis o výsledku voleb, který předloží k projednání Státní volební komisí.

V Pardubickém kraji se při volbách do zastupitelstev krajů zpracovávají výsledky na 26 přebíracích místech zřízených u pověřených obecních úřadů. Počet okrsků se v letech 2000–2016 měnil, a to z 878 v roce 2000 na 873 v roce 2012 a na 876 v roce 2016.

Poskytování informací o výsledcích voleb vychází z volební legislativy, kterou je ČSÚ uloženo průběžně poskytovat informace o výsledcích hlasování. Toto je realizováno prostřednictvím internetové adresy www.volby.cz. Na této adrese jsou dostupné údaje za jednotlivé okrsky, ale i za vyšší územní celky a volební území. K dispozici jsou zde výsledky všech typů voleb od roku 1990.

Další cestou poskytování informací z oblasti volební statistiky je zpracování analýz, publikací, časových řad, případně zveřejňování volebních výsledků ve Veřejné databázi ČSÚ na adrese <https://vdb.czso.cz>, poskytování formou otevřených dat, či zpracování informací podle individuálních požadavků uživatelů.

Více o volební statistice v Pardubickém kraji lze najít na adrese: <https://www.czso.cz/csu/xe/volby>

3. Charakteristika Pardubického kraje

Pardubický kraj se nachází ve východní části Čech; nejvýchodnější část kraje leží na historickém území Moravy. Úsek severovýchodní hranice kraje je zároveň i státní česko-polskou hranicí, odtud je kraj ohraničen jižní částí Orlických hor a nejzápadnějšími svahy Hrubého Jeseníku. Jih a jihovýchod je lemován vrchovinnými oblastmi Žďárských vrchů a Železných hor, střed a západ kraje je tvořen úrodnou Polabskou nížinou.

Rozlohou 4 519 km² (5,7 % rozlohy ČR) je Pardubický kraj pátým nejmenším krajem ČR. Stejně pořadí mezi kraji zaujímá i hustotou zalidnění 114,2 obyvatel na km². Počet obyvatel kraje (516 tisíc) je čtvrtý nejnižší v mezikrajském srovnání a podílil se 4,9 % na populaci ČR. Pardubický kraj tvoří 4 okresy, 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, 26 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, 451 obcí, z toho 38 obcí se statutem města a 9 městysů. Podíl městského obyvatelstva v kraji činí 61,8 % a ve srovnání s ostatními regiony je šestý nejnižší. V krajském městě Pardubice žije 17,4 % populace kraje.

Mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností, kterým je bližší pozornost věnována v předkládané publikaci, je nejrozsáhlejší Chrudimsko s 86 spádovými obcemi. Nejmenší rozlohu má Českořebovsko a Králícko (oba regiony pouze s pěti obcemi). Nejlidnatějším správním obvodem s nejvyšší hustotou zalidnění (téměř trojnásobnou oproti krajskému průměru) je Pardubicko, nejméně obyvatel žije na Králícku (region s poloviční hustotou zalidnění oproti průměru kraje).

Vybraná statistická nej roku 2015

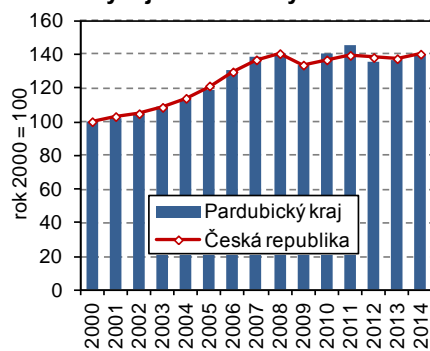
Pardubický kraj v mezikrajském srovnání

- třetí nejvyšší podíl zemědělské půdy na celkové výměře
- nejvyšší investice na ochranu životního prostředí na obyvatele
- čtvrtá nejdelší naděje dožití mužů i žen
- čtvrtá nejnižší průměrná hrubá měsíční mzda, páté nejnižší průměrné starobní důchody
- pátý nejnižší podíl nezaměstnaných osob
- nejvyšší podíl elektroniky a výpočetní techniky na tržbách průmyslových podniků
- nejnižší počet zjištěných trestných činů na tis. obyvatel

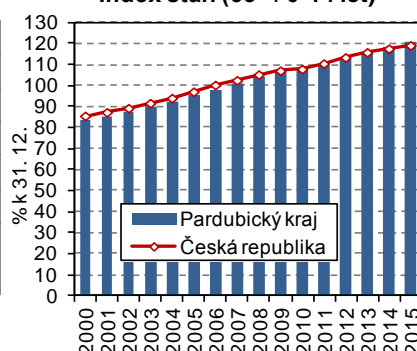
Správní obvody ORP v Pardubickém kraji

- nejvyšší podíl 65letých a starších v populaci na Českořebovsku a Hlinecku, nejnižší na Žambersku a Lanškrounsku
- nejvyšší nezaměstnanost na Moravskotřebovsku a Svitavsku, nejnižší na Pardubicku a Vysokomýtsku
- nejvíce dokončených bytů na tis. obyvatel na Králícku, Holicku a Pardubicku, nejnižší na Svitavsku a Moravskotřebovsku
- nejvyšší počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních na tis. obyvatel na Králícku, nejnižší na Českořebovsku a Přeloučsku

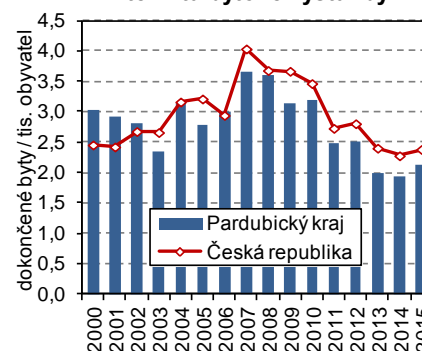
Vývoj HDP ve stálých cenách

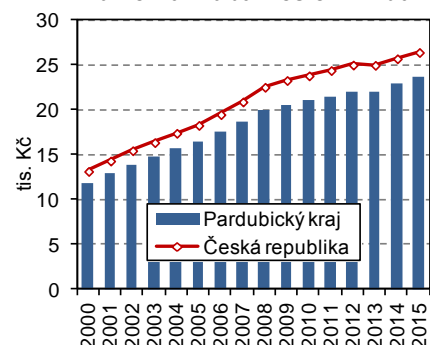
Index stáří (65+ / 0-14 let)

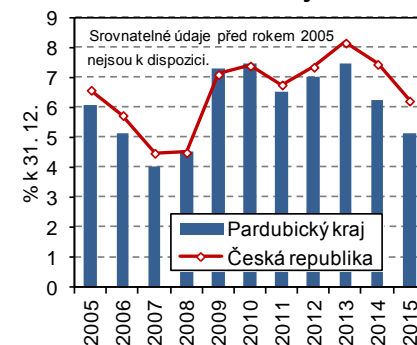
Intenzita bytové výstavby

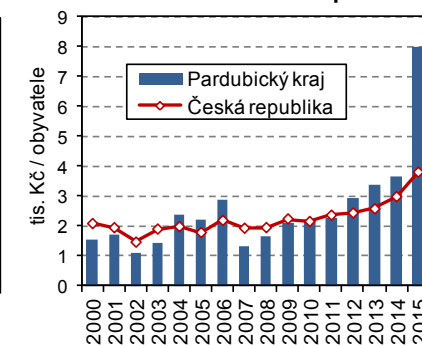
Průměrná hrubá měsíční mzda

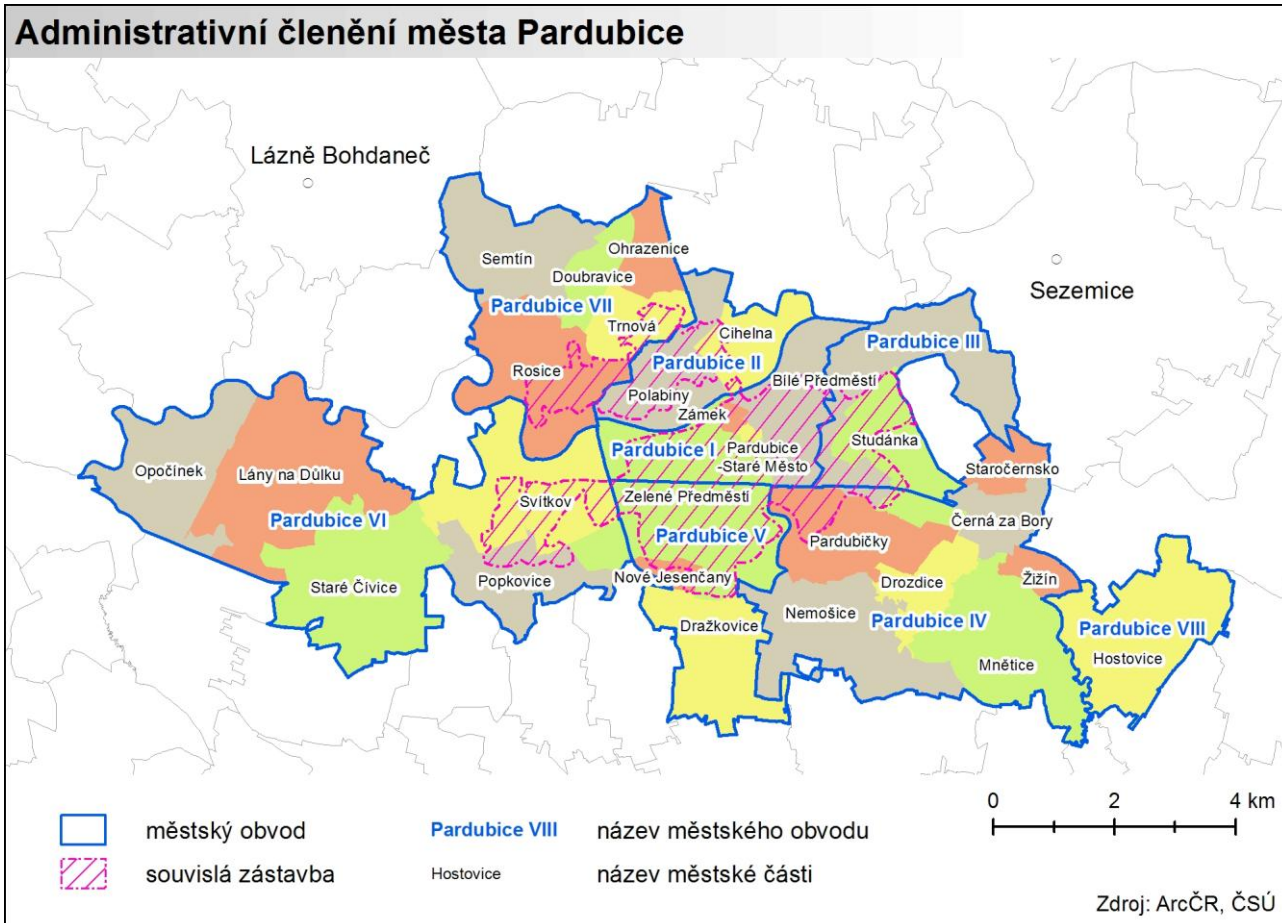

Podíl nezaměstnaných osob

Investice na ochranu život. prostředí

4. Ohlédnutí za výsledky voleb v Pardubickém kraji

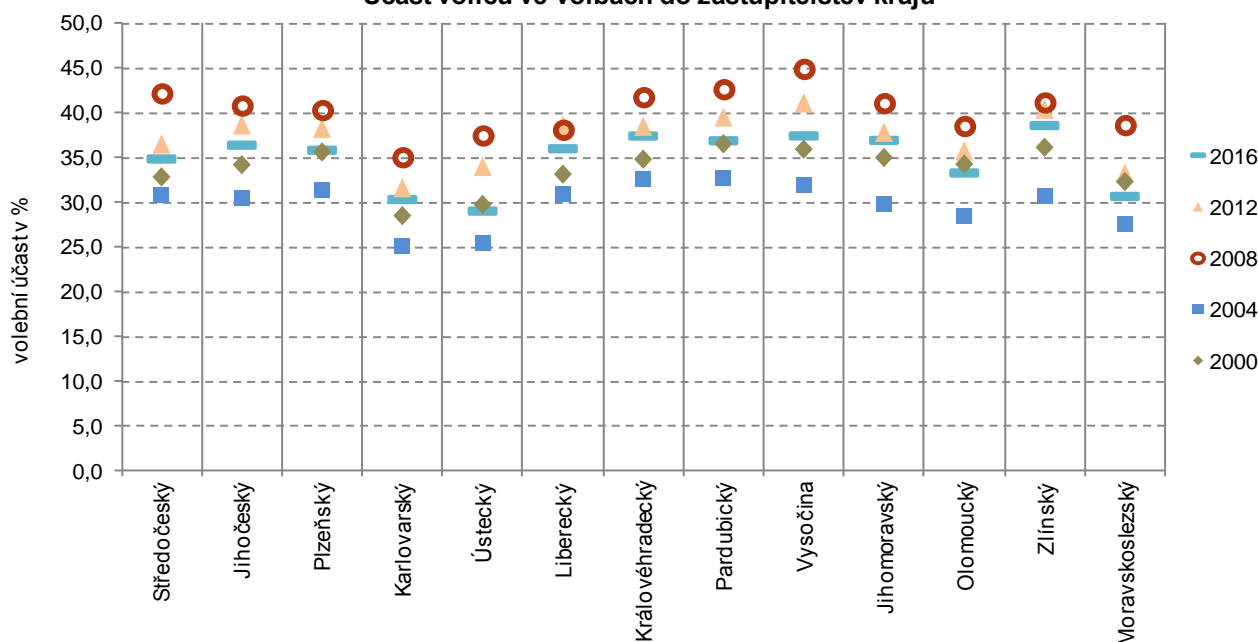
Ohlédneme-li se do relativně krátké **historie voleb** do zastupitelstev krajů, zjišťujeme, že zatím poslední volby v Pardubickém kraji v roce 2016 se vyznačují hned několika prvenstvími. Při letošních volbách zde byl zaregistrován nejvyšší počet kandidátních listin volebních stran – celkem 22, když v roce 2000 jejich počet nebyl ani poloviční. Také počet kandidátů ve volbách do zastupitelstva kraje se neustále zvyšuje; procentně nejvyšší nárůst byl přitom mezi roky 2008 a 2012 (o 28 %). S počtem 723 platných kandidátů v roce 2016 (téměř o dvě třetiny vyšším oproti roku 2000) se kraj řadí na 9. místo v mezikrajském srovnání.

Základní údaje o volbách do Zastupitelstva Pardubického kraje od roku 2000

	2000	2004	2008	2012	2016
Termín konání	12.11.	5. - 6.11.	17. - 18.10.	12. - 13.10.	7. - 8.10.
Počet okrsků	878	871	872	873	876
Počet voličů v seznamech	400 795	406 730	411 992	415 553	413 501
Účast na volbách v %	36,5	32,6	42,6	39,5	36,8
Počet platných hlasů	141 908	128 921	173 233	155 464	149 230
Podíl platných hlasů v %	97,6	97,6	98,8	95,0	98,2
Počet zaregistrovaných kandidátních listin	10	11	16	19	22
Volební strana, která získala nejvíce hlasů	Čtyřkoalice	ODS	ČSSD	ČSSD	ANO 2011
Počet platných kandidátů	440	455	541	695	723
Počet kandidátů, kteří se po registraci vzdali kandidatury nebo byli odvoláni	-	1	-	1	3
Kandidát, který získal nejvíce přednostních hlasů	Roman Línek (Čtyřkoalice)	Roman Línek (Koalice pro Pard. kraj)	Radko Martínek (ČSSD)	Roman Línek (Koalice pro Pard. kraj)	Martin Netolický (ČSSD)

Pokud jde o **volební účast**, řadí se volby do zastupitelstev krajů (na rozdíl od voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, voleb do zastupitelstev obcí či voleb prezidenta), k těm méně vyhledávaným. Pardubický kraj se však tradičně vyznačuje jednou z nejvyšších účastí voličů mezi kraji, přičemž volby do zastupitelstev krajů nejsou výjimkou. Jestliže v letech 2000 a 2004 se voleb do zastupitelstva kraje zúčastnil nejvyšší podíl voličů v mezikrajském srovnání, v roce 2008 region obsadil místo druhé (za Krajem Vysočina), o čtyři roky později se Pardubický kraj zařadil na třetí příčku (za Krajem Vysočina a Zlínským krajem). V roce 2016 byla se 36,8 % účast voličů v kraji až pátá nejvyšší (kromě již zmiňovaných krajů s nejvyšší účastí předstihl náš region i sousední Královéhradecký a Jihomoravský kraj). Za celé šestnáctileté období byla nejvyšší účast na volbách do zastupitelstev krajů v roce 2008 (v Pardubickém kraji tehdy dosáhla téměř 43 %). Účast voličů v roce 2016 v kraji (36,8 %) byla od roku 2000 třetí nejvyšší.

Účast voličů ve volbách do zastupitelstev krajů

Ve **struktuře kandidátů** ve volbách do zastupitelstev krajů **podle pohlaví** převažují muži. Nejnižší podíl žen mezi kandidáty byl v kraji zaznamenán v roce 2000 (necelá pětina a zároveň nižší hodnota oproti průměru všech krajů). Nejvíce byly ženy mezi kandidáty v kraji zastoupeny v roce 2012 (28,5 % a zároveň hodnota nad průměrem všech krajů). S podílem 27,4 % žen mezi kandidáty v roce 2016 se Pardubický kraj zařadil až na předposlední místo před Plzeňský kraj (s 26,4 % žen); republikový podíl byl přitom třicetiprocentní.

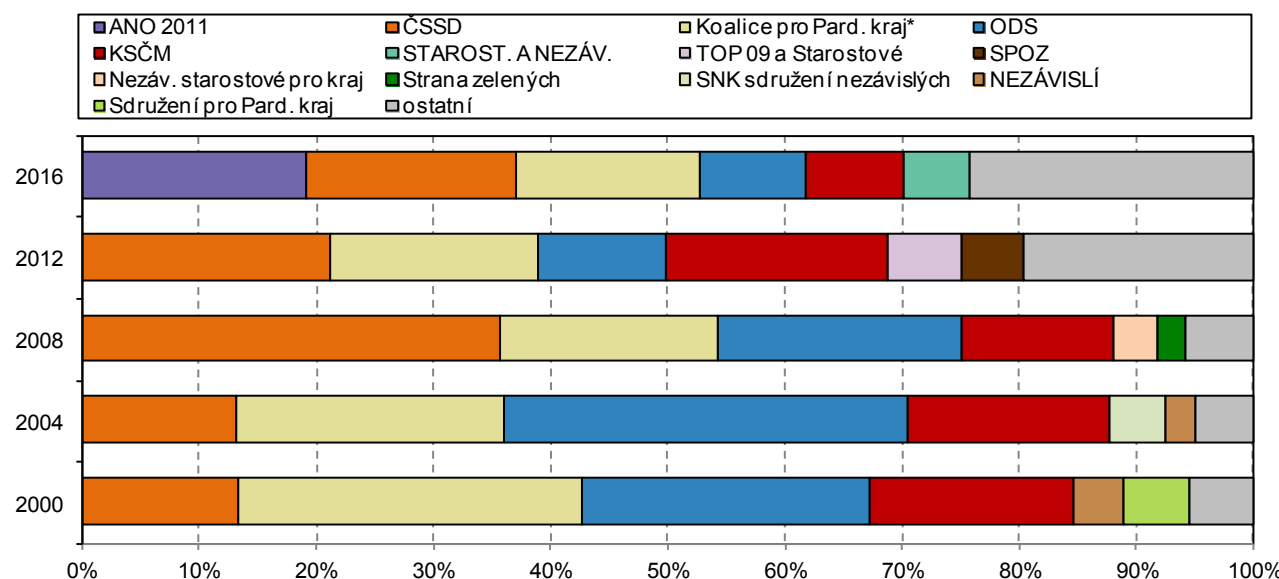
Kandidáti ve volbách do Zastupitelstva Pardubického kraje podle pohlaví a věku od roku 2000

	2000	2004	2008	2012	2016
Kandidáti celkem	440	455	541	695	723
z toho ženy v %	19,8	27,0	27,5	28,5	27,4
z celku ve věku v %:					
18 až 29 let	7,7	11,6	8,1	10,6	8,4
30 až 49 let	43,0	45,5	46,2	50,6	48,5
50 a více let	49,3	42,9	45,7	38,7	43,0
průměrný věk	48,2	46,2	46,7	45,6	46,7

Ve vývoji **věkové struktury kandidátů** se odrážejí změny ve věkovém složení populace, ale i rozdílný zájem generací o politické dění. Nejnižší zastoupení kandidátů do 30 let bylo v kraji zaznamenáno při prvních volbách v roce 2000 (necelých 8 %), o čtyři roky později byl tento podíl naopak maximální (téměř 12%). Podíl kandidátů ve věku 30 až 49 let vykazuje v čase spíše rostoucí tendenci, nevyšší (téměř 51 %) byl v roce 2012. Naopak podíl padesátiletých a starších kandidátů v kraji přes kolísavý vývoj spíše klesá (s výjimkou roku 2012 vždy převyšoval 42% podíl). Průměrný věk kandidátů v kraji se (s výjimkou roku 2000) pohyboval vždy mírně pod průměrem za všechny kraje, v roce 2016 (46,7 let) byl oproti republikovému průměru nižší o 0,2 roku.

Do následujícího grafu bylo v každém roce voleb vybráno vždy šest volebních stran s nejvyšším **podílem získaných hlasů** v kraji. V roce 2016 mohli voliči vybírat z mnohem širšího spektra volebních stran a jejich kandidátů než v uplynulých letech; podíl hlasů pro strany zahrnuté v grafu do kategorie „ostatní“ byl zatím nejvyšší. Vítěznou pozici při posledních volbách zaujalo v Pardubickém kraji (spolu s dalšími osmi kraji) hnutí ANO 2011 s 19,2 % získaných platných hlasů. V historii krajských voleb dvakrát vítězná ČSSD (s výraznou převahou v roce 2008 a s menším nárůstem v roce 2012) se v roce 2016 zařadila v Pardubickém kraji na místo druhé s 18,0 % platných hlasů. Zájmu voličů (i když postupně mírně klesajícímu) se nadále těší Koalice pro Pardubický kraj. V roce 2000 byla dokonce vítěznou stranou (tehdy pod názvem Čtyřkoalice s částečně odlišným složením), o 16 let později obdržela od voličů 15,7 % hlasů. Výrazný propad zaznamenala ODS (vítězná strana v roce 2004), a to na necelých 9 % hlasů. Rovněž KSČM získala při posledních volbách nejnižší podíl hlasů od roku 2000 (8,4 %). Za ní následovali STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ s 5,6 % hlasů, Svoboda a přímá demokracie – T. Okamura se 4,7 % a TOP 09 se 4,6 % hlasů.

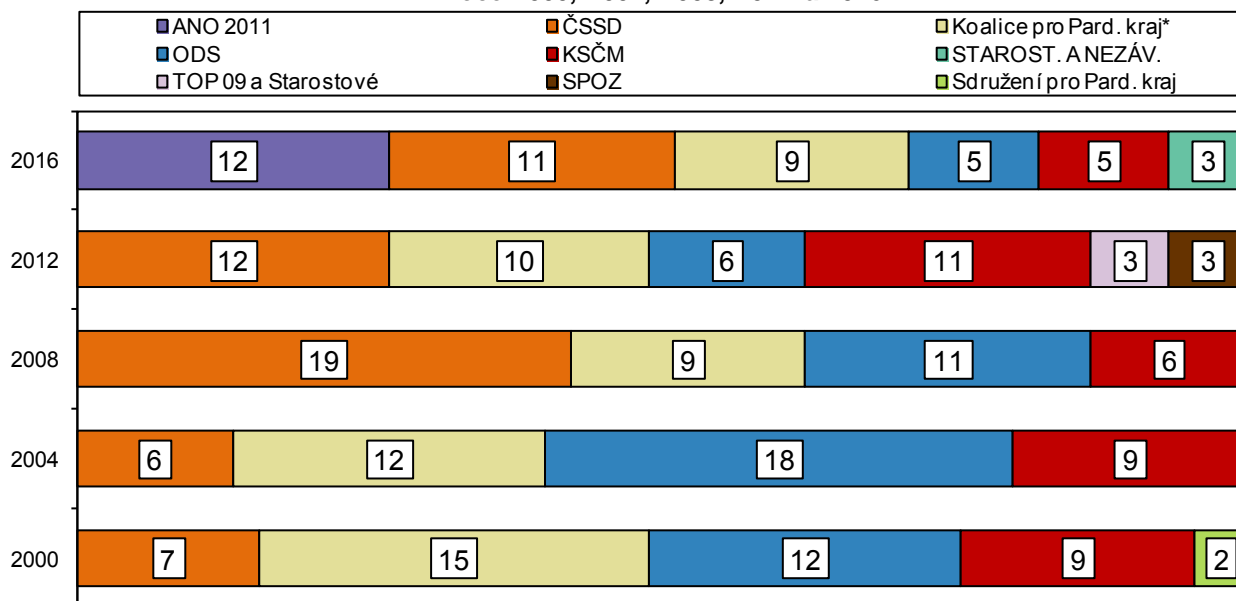
Podíl hlasů pro politické strany, politická hnutí a koalice ve volbách do Zastupitelstva Pardubického kraje v roce 2000, 2004, 2008, 2012 a 2016

* Koalice pro Pardubický kraj: v letech 2008, 2012 a 2016 ve složení KDU-ČSL, SNK ED, Nezaníci; v roce 2004 ve složení KDU-ČSL, US-DEU; v roce 2000 ve složení KDU-ČSL, ODA, US, DEU (pod názvem Čtyřkoalice).

Zatímco v letech 2004 a 2008 získala **mandát** čtyři (a zároveň stejná) volební uskupení, v roce 2012 i 2016 se do zastupitelstva kraje dostalo celkem 6 volebních stran – viz následující graf. Nově v roce 2016 v zastupitelstvu figuruje 12 politiků z hnutí ANO 2011. Jedenácti mandáty po volbách v roce 2016 disponuje ČSSD (jde o ztrátu jednoho křesla oproti předchozím volbám). Koalice pro Pardubický kraj se s 9 mandáty řadí na místo třetí (rovněž se ztrátou jedné pozice). Po pěti mandátech obdržela ODS (úbytek jednoho mandátu) a KSČM (o šest křesel méně). Do zastupitelstva kraje se v roce 2016 třemi mandáty nově dostává hnutí STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ. Kromě představitelů výše uvedených volebních subjektů figurovali v uplynulých letech v zastupitelstvu kraje rovněž politici ze Sdružení pro Pardubický kraj (Strana zelených se Stranou pro otevřenou společnost), a to po volbách v roce 2000. Dále to byly Strana Práv Občanů ZEMANOVCI a koalice TOP 09 a Starostové pro Pardubický kraj (po volbách v roce 2012).

**Přidělené mandáty politickým stranám, politickým hnutím a koalicím
ve volbách do Zastupitelstva Pardubického kraje
v roce 2000, 2004, 2008, 2012 a 2016**

* Koalice pro Pardubický kraj; v letech 2008, 2012 a 2016 ve složení KDU-ČSL, SNK ED, Nezaníci; v roce 2004 ve složení KDU-ČSL, US-DEU; v roce 2000 ve složení KDU-ČSL, ODA, US, DEU (pod názvem Čtyřkoalice).

Jestliže při volbách v roce 2000 připadalo v kraji na jednoho zvoleného zastupitele necelých 10 kandidátů, v roce 2016 to bylo již 16 kandidátů. Mezi 45 zastupiteli v kraji působily po volbách v roce 2000 i 2004 celkem 4 ženy, po volbách v roce 2008 se počet žen zvýšil na 10 a zůstal stejný i po roce 2012. Při posledních volbách se **počet žen v Zastupitelstvu** Pardubického kraje snížil na 7 (tj. 15,6 %, což představuje třetí nejnižší podíl po Ústeckém a Olomouckém kraji).

Zvolení zastupitelé ve volbách do Zastupitelstva Pardubického kraje podle pohlaví a věku od roku 2000

	2000	2004	2008	2012	2016
Zastupitelé celkem	45	45	45	45	45
z toho ženy v %	8,9	8,9	22,2	22,2	15,6
z celku ve věku v %:					
18 až 29 let	-	2,2	4,4	-	-
30 až 49 let	51,1	51,1	48,9	37,8	42,2
50 a více let	48,9	46,7	46,7	62,2	57,8
průměrný věk	49,2	48,4	47,7	51,4	51,2

Průměrný věk zvolených **zastupitelů** je vždy vyšší než průměrný věk kandidátů. Po volbách v letech 2000 až 2008 byli zastupitelé v kraji v průměru o 1 až 2 roky starší než kandidáti, v roce 2012 o 5,8 roku a v roce 2016 o 4,5 roku. Průměrný věk zastupitelů v kraji 51,2 roku je v mezikrajském srovnání čtvrtý nejvyšší (po Plzeňském, Středočeském a Královéhradeckém kraji). Zatímco ve volbách v roce 2016 byli do zastupitelstva kraje zvoleni dva kandidáti ve věku 34 let (nejmladší ze 45 zastupitelů) a dva ve věku 65 let (nejstarší), v roce 2008 bylo toto rozpětí nejširší (24 let u nejmladšího zastupitele oproti 72 roků u nejstaršího).

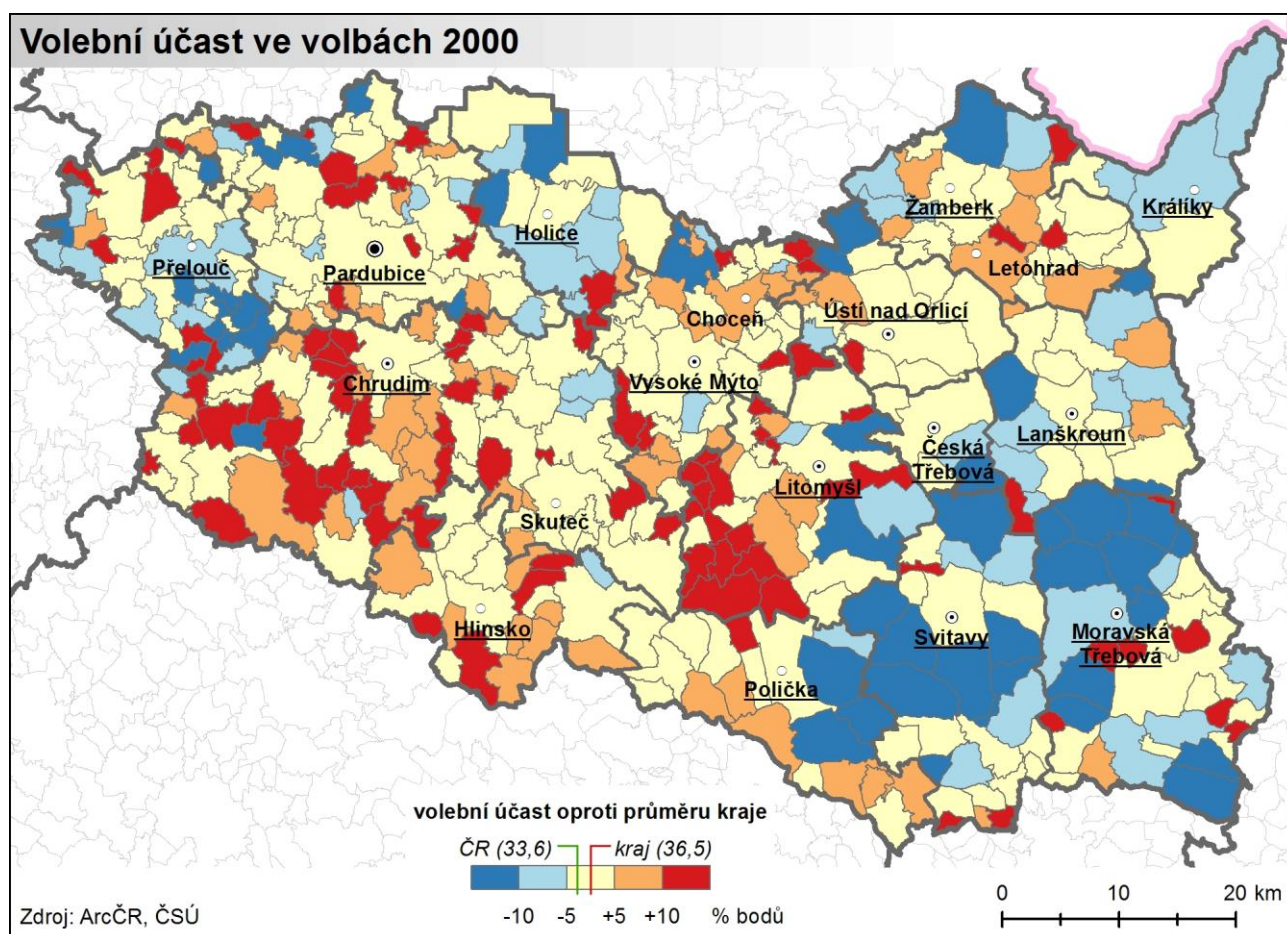
5. Volební účast v Pardubickém kraji a její vývoj v čase a území

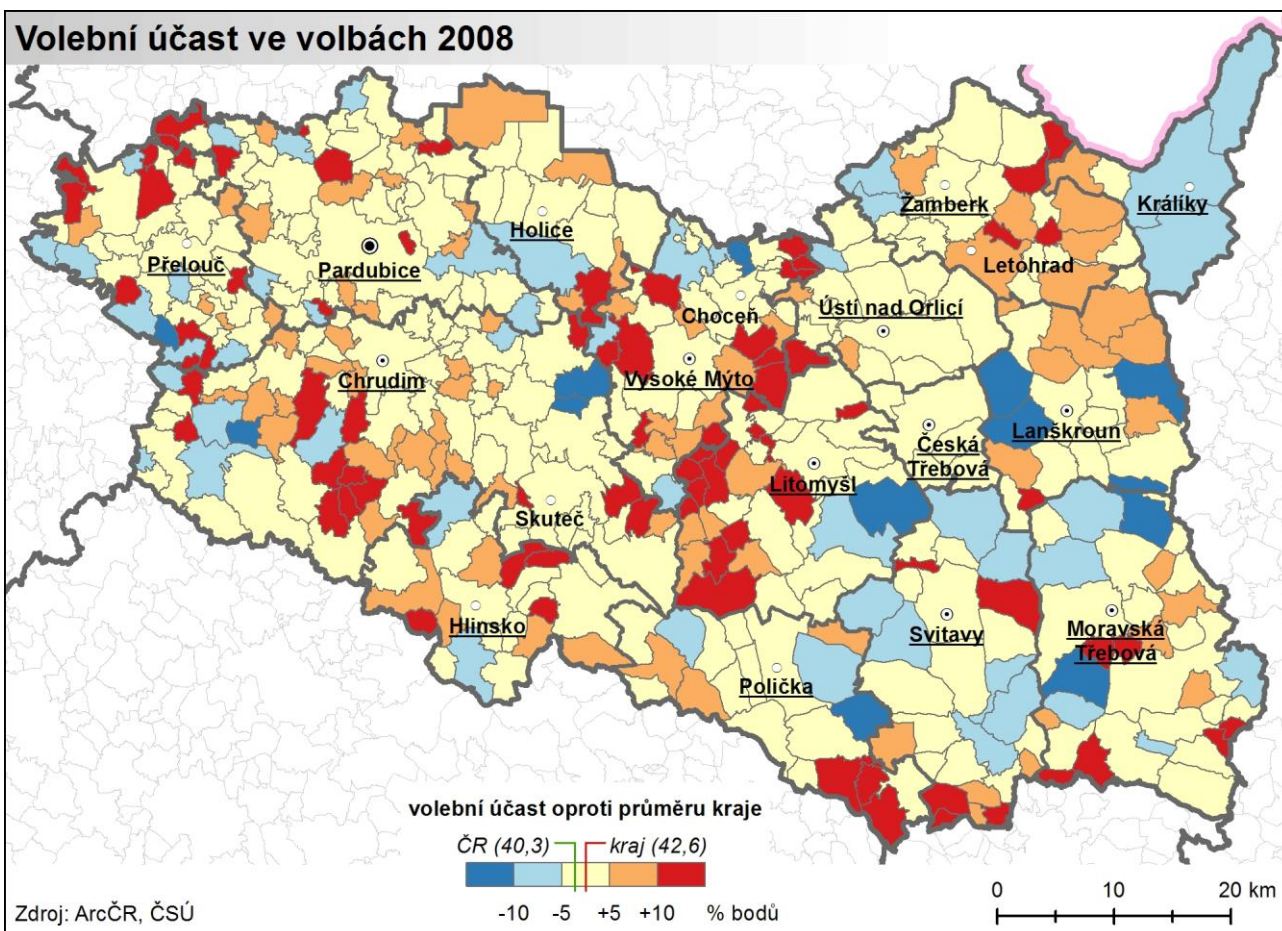
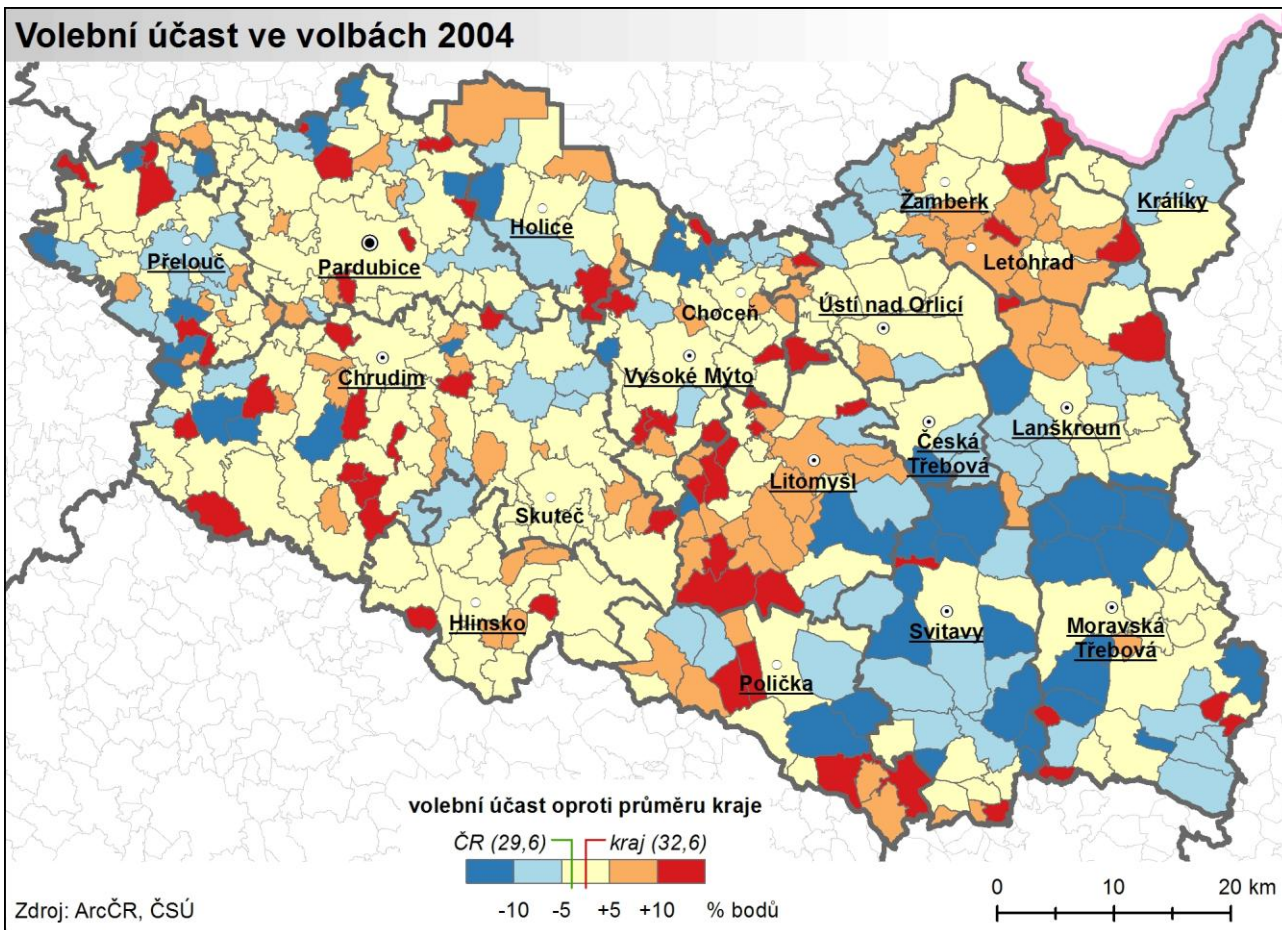
Na předcházejících stranách byla věnována pozornost postavení Pardubického kraje s ohledem na volební účast, přičemž byla konstatována jistá specifičnost kraje. Pardubický kraj se v souvislosti s volební účastí neliší pouze navenek, diference jsou patrné taktéž v rámci jeho vnitřní regionální struktury. Jako regiony se stabilně nejvyšší volební účastí lze označit správní obvody ORP Žamberk, Hlinsko, Polička a Vysoké Mýto. Úplně nejvyšší volební účast do zastupitelstva kraje je tradičně spojena se správním obvodem ORP Litomyšl. Zde byla volební účast nejvyšší během všech hodnocených voleb. Nejnižšími hodnotami volební účasti disponuje východ kraje, konkrétně pak správní obvody ORP Králíky, Moravská Třebová, Svitavy a Lanškroun. Kromě nich je taktéž možné zmínit západně situované Přeloučsko. Dlouhodobě vůbec nejnižší volební účast pak zaznamenáváme na Králícku. Rozdíl mezi nejvyšší průměrnou volební účastí (Litomyšlsko) a nejnižší průměrnou volební účastí (Králícko) pak činí takřka 10 procentních bodů. Detailní údaje o volební účasti během jednotlivých let zachycují následující tabulka a mapy.

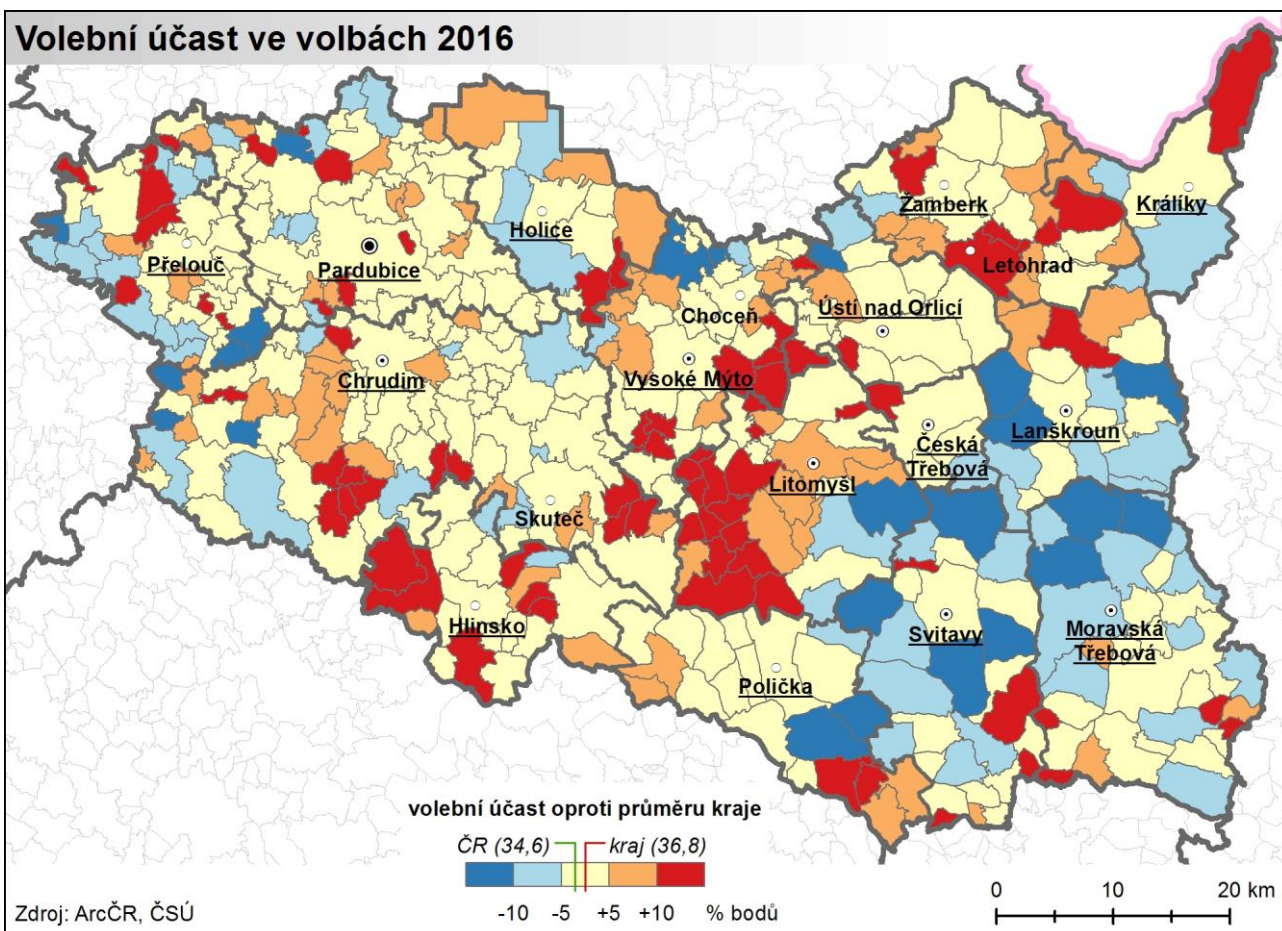
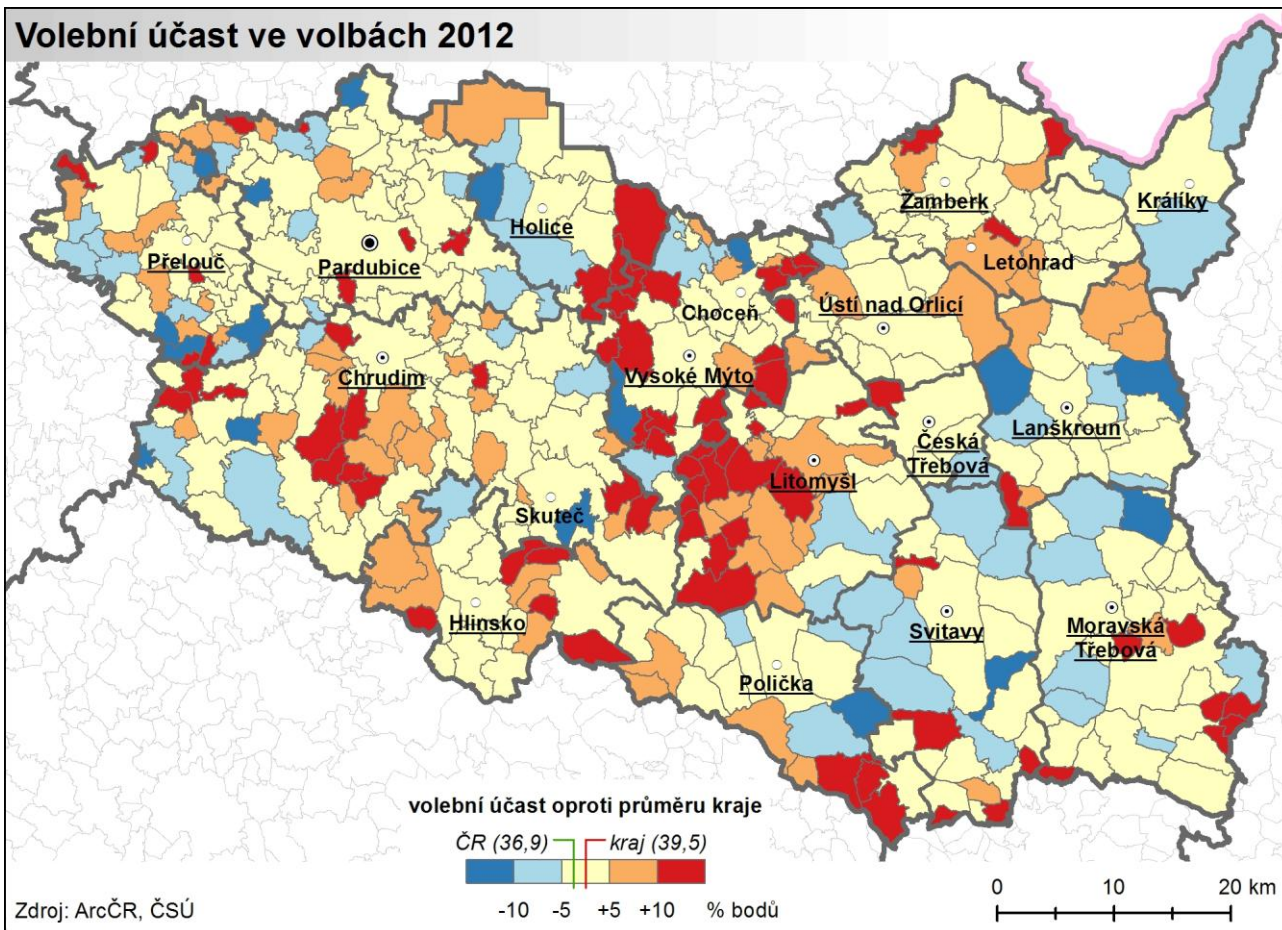
Účast voličů ve volbách do Zastupitelstva Pardubického kraje podle správních obvodů ORP

Kraj, správní obvod obce s rozšířenou působností	Volební účast (%)					Vážený průměr volební účasti (%)	Správní obvod obce s rozšířenou působností (dokončení)	Volební účast (%)					Vážený průměr volební účasti (%)
	2000	2004	2008	2012	2016			2000	2004	2008	2012	2016	
Pardubický kraj	36,46	32,60	42,61	39,47	36,80	37,61							
Česká Třebová	33,15	32,02	42,27	40,86	38,89	37,42	Moravská Třebová	28,75	26,81	41,44	37,03	31,81	33,19
Hlinsko	39,49	32,44	44,62	43,74	39,10	39,90	Pardubice	37,56	33,96	42,44	37,91	37,46	37,87
Holice	33,18	31,87	43,46	38,82	36,04	36,78	Polička	35,06	34,46	44,85	41,78	37,69	38,80
Chrudim	39,99	32,55	42,03	39,79	35,87	38,05	Přelouč	31,96	29,46	40,45	36,70	34,17	34,58
Králíky	30,27	27,92	37,75	34,73	33,74	32,89	Svitavy	33,85	28,00	39,90	36,93	31,91	34,14
Lanškroun	32,69	30,52	41,58	38,51	33,46	35,41	Ústí nad Orlicí	36,07	35,34	43,17	39,97	37,39	38,40
Litomyšl	41,20	37,13	45,71	45,86	42,47	42,51	Vysoké Mýto	38,07	32,36	43,83	40,78	38,35	38,70
							Žamberk	37,49	36,56	45,44	42,06	41,88	40,74

minimum maximum mezi všemi SO ORP v kraji v daném roce voleb, resp. u váženého průměru za všechny roky

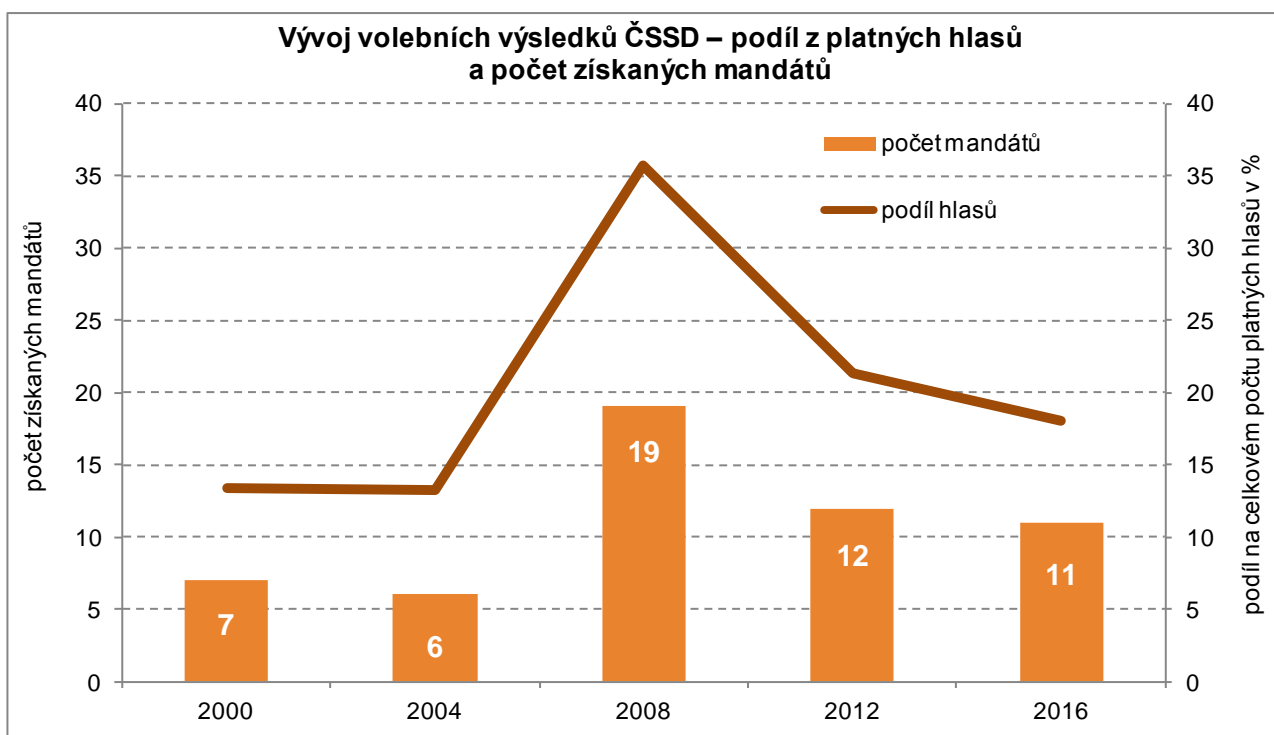

6. Časové a územní aspekty vývoje volební podpory ČSSD

Volební podpora České strany sociálně demokratické v Pardubickém kraji vždy poměrně věrně sledovala výsledek strany v celostátním měřítku. Nejvíce se odchýlila v roce 2012, kdy byla o 2 procentní body pod průměrem a v roce 2016, kdy byla naopak o téměř 3 procentní body nad celostátním průměrem. Volební výsledky lze rozdělit na dvě období podle úspěšnosti. V prvních dvou volbách do Zastupitelstva Pardubického kraje se strana neřadila k těm úspěšným, s přihlédnutím k důležitému faktu, že byla vládnoucí stranou se svým předsedou na postu premiéra České republiky. Ve volbách roku 2000 skončila na 4. místě v kraji ziskem 13,4 % hlasů. Toto umístění strana zopakovala i v následujících volbách, kdy její kandidátku volila téměř stejná část voličů. Co do počtu mandátů si však pohoršila. Diametrálně odlišného výsledku ČSSD dosáhla ve volbách roku 2008, kdy se ziskem 35,7 % hlasů ovládla volby s nárůstem téměř 15 procentních bodů na druhou ODS. Tento výsledek lze považovat za jakýsi rekord v podpoře voličů v Pardubickém kraji, který má srovnání pouze v úspěchu ODS v předchozích volbách, kdy však vítězná strana neztřížila s takovou převahou. Ve volbách roku 2012 byla ČSSD opět úspěšná a zvítězila (21,3 %). Avšak toto vítězství již nebylo tak výrazné, jelikož druhá KSČM ztrácela jen 2,4 procentního bodu. V dalších volbách roku 2016 strana mírně ztratila (18,0 %) a pustila tak ve výsledkové listině před sebe hnutí ANO 2011, za kterým zaostala jen o 1,2 procentního bodu. Tento relativní neúspěch je však vyvážen faktem, že ČSSD byla opět vládnoucí stranou na celostátní úrovni. Z tohoto hlediska se jednalo o výjimku z pravidla, že vládnoucí strany v krajských volbách obvykle neuspějí.

Ve všech krajských volbách se ČSSD ucházela o místa v Zastupitelstvu Pardubického kraje s úspěchem a od úspěšných voleb roku 2008 byla součástí vládnoucí koalice, přičemž lídr její kandidátky zastával funkci krajského hejtmána. V období mezi lety 2008–2012 jím byl Radko Martínek s podporou Koalice pro Pardubický kraj a v období 2012–2016 Martin Netolický, který se stal nejmladším hejtmánem v historii současných krajů. V uvedeném volebním období tvořily krajskou koalici dokonce tři politické subjekty (ČSSD, Koalice pro Pardubický kraj a SPOZ – posléze SPO). Skutečnost, že se straně nepodařilo vyhrát roku 2016 krajské volby, však neměla vliv na její participaci na vedení kraje. ČSSD se rychle dohodla na koalici s partnerem z předešlého období – Koalicí pro Pardubický kraj a nově také s ODS a STAN. Sociální demokraté se svou nejsilnější pozicí ve vzniklé krajské koalici i tentokrát získali post hejtmána, kterým se opět stal Martin Netolický.

Při pohledu na tabulku vyjadřující výši volební podpory v závislosti na velikosti obcí nelze vytknout jednoznačný soud. Rozdíly mezi velikostními kategoriemi obcí nejsou příliš průkazné a především první dva volební roky měla strana mírně vyšší podporu ve velkých městech. Tento jev je patrný i ve volbách roku 2008, kde je však celková podpora více než dvojnásobná. V následujících volbách je opět patrná nejvyšší podpora ČSSD v kategorii, do které spadají největší města kraje (Česká Třebová, Chrudim, Lanškroun, Litomyšl, Moravská Třebová, Pardubice, Svitavy, Ústí nad Orlicí a Vysoké Mýto). O nějakém výrazném rozdílu mezi městy a venkovskými obcemi však nemůže být řeč.

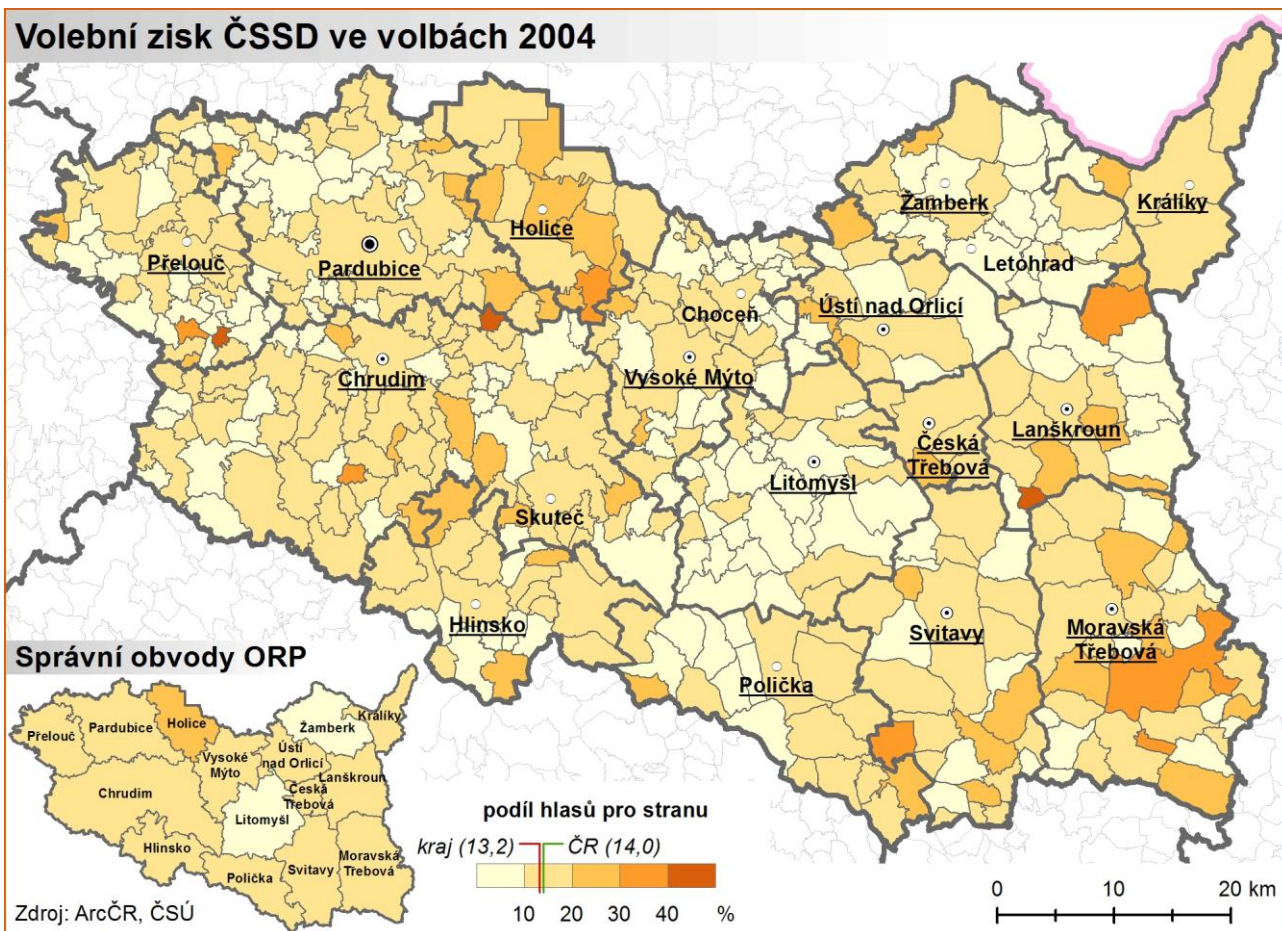
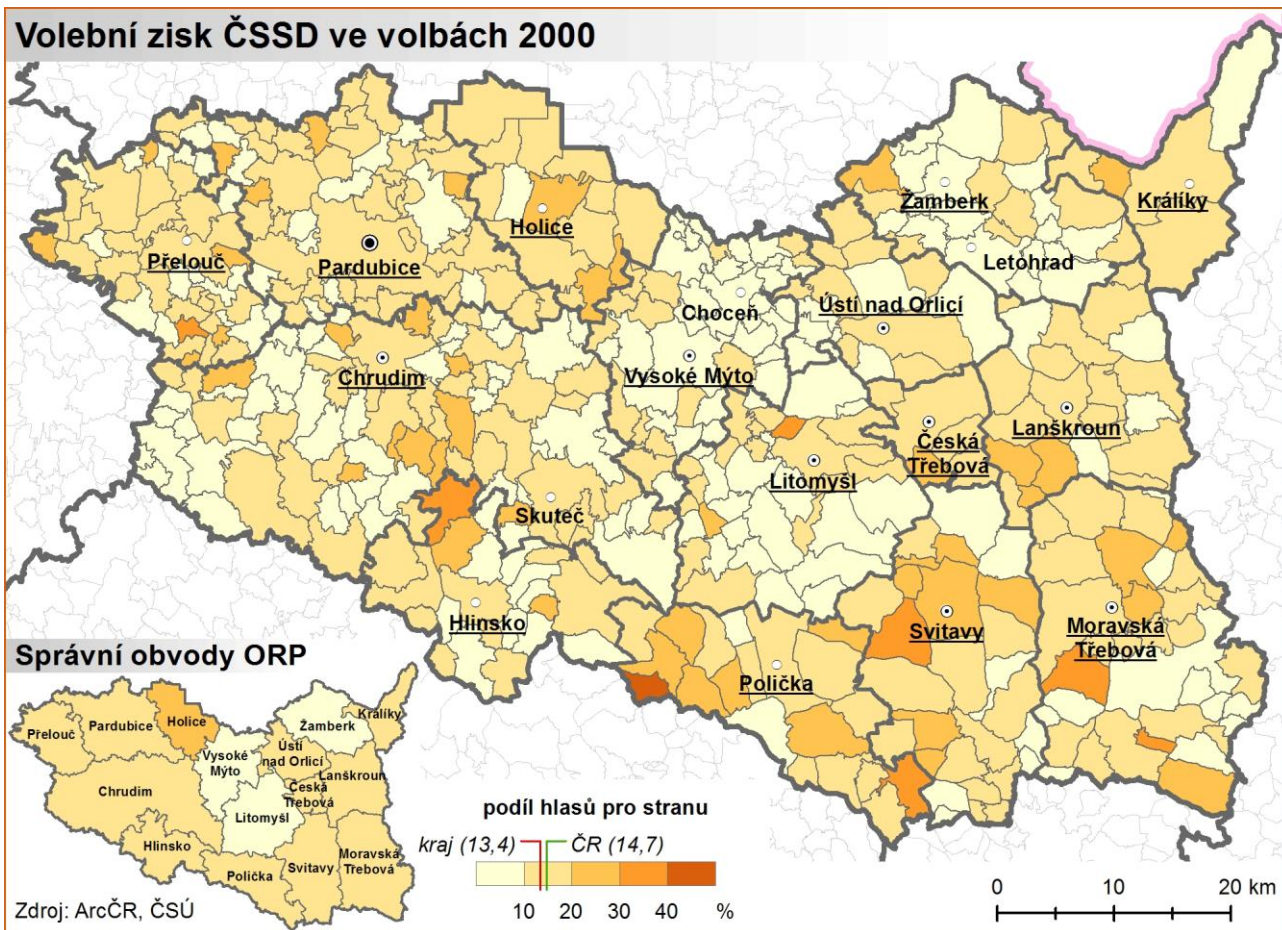
Volební podpora ČSSD podle velikostních skupin obcí

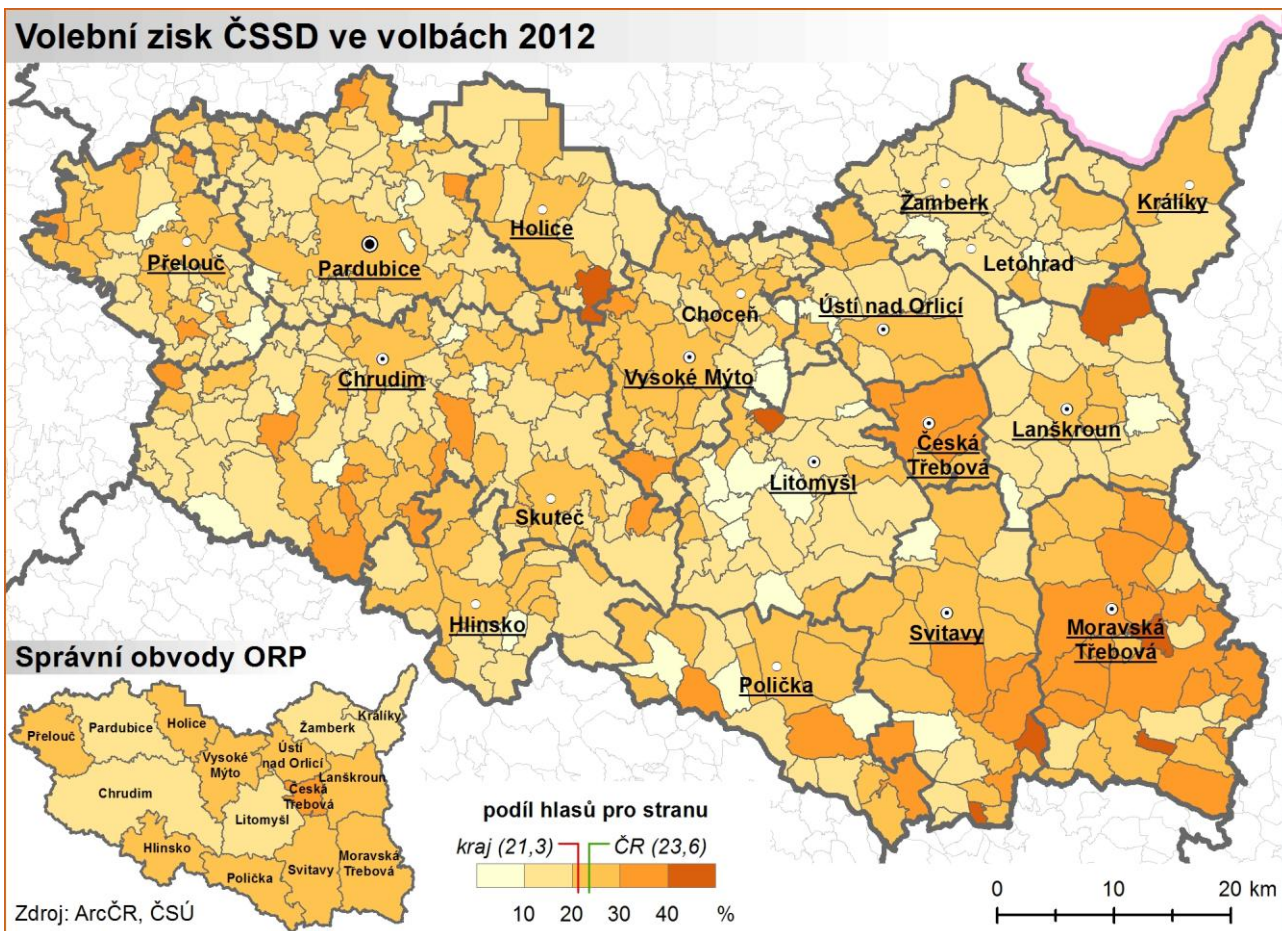
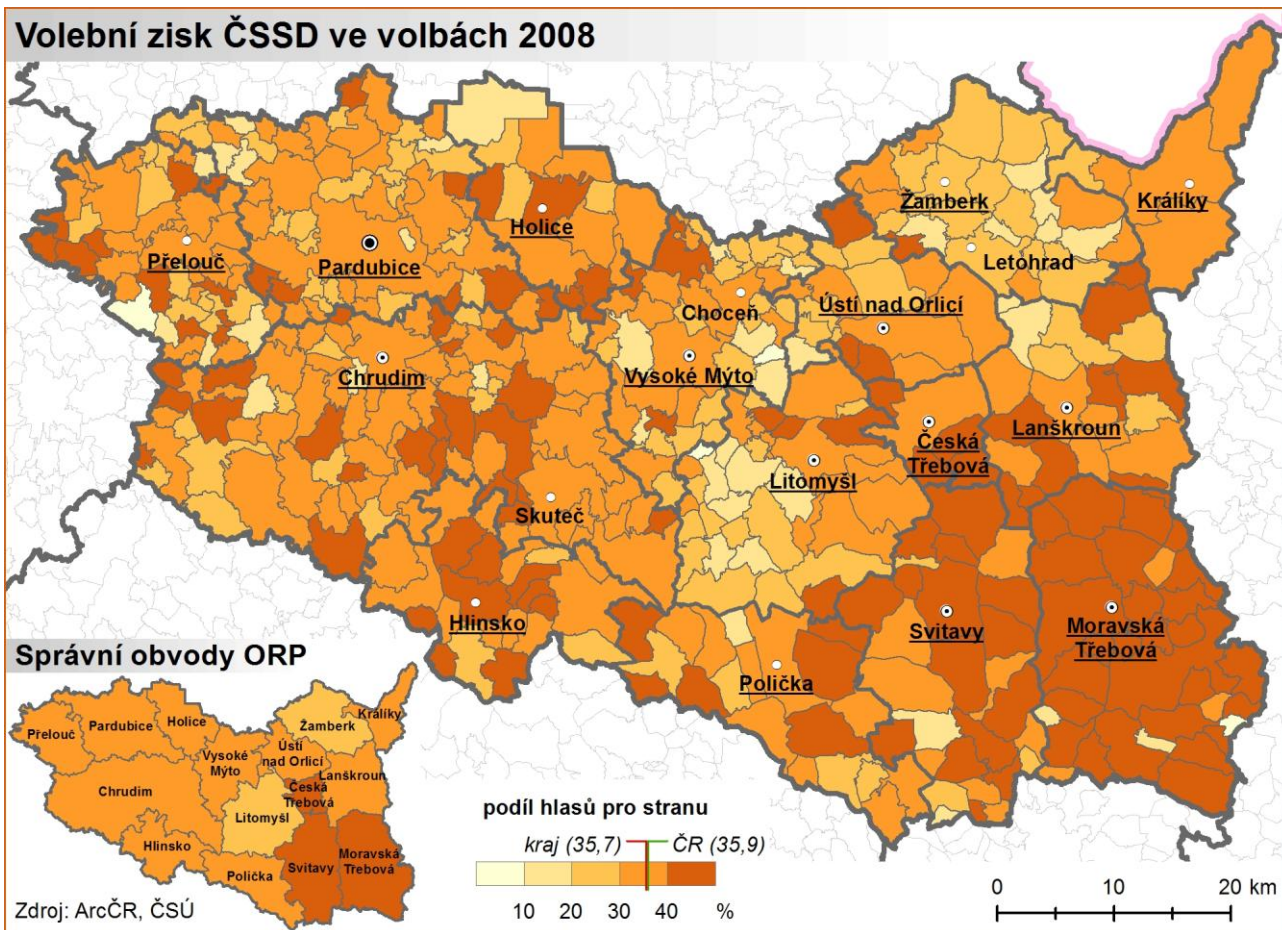
Obce s počtem obyvatel	Podíl hlasů pro ČSSD v %				
	2000	2004	2008	2012	2016
méně než 500	11,6	12,4	33,9	19,7	17,2
500 až 999	13,6	13,4	34,4	19,0	17,6
1 000 až 1 999	11,7	13,1	35,3	20,5	18,0
2 000 až 4 999	10,9	11,1	33,8	17,9	15,8
5 000 až 9 999	13,5	13,3	36,6	22,2	19,6
10 000 a více	14,9	14,0	37,2	23,5	18,6

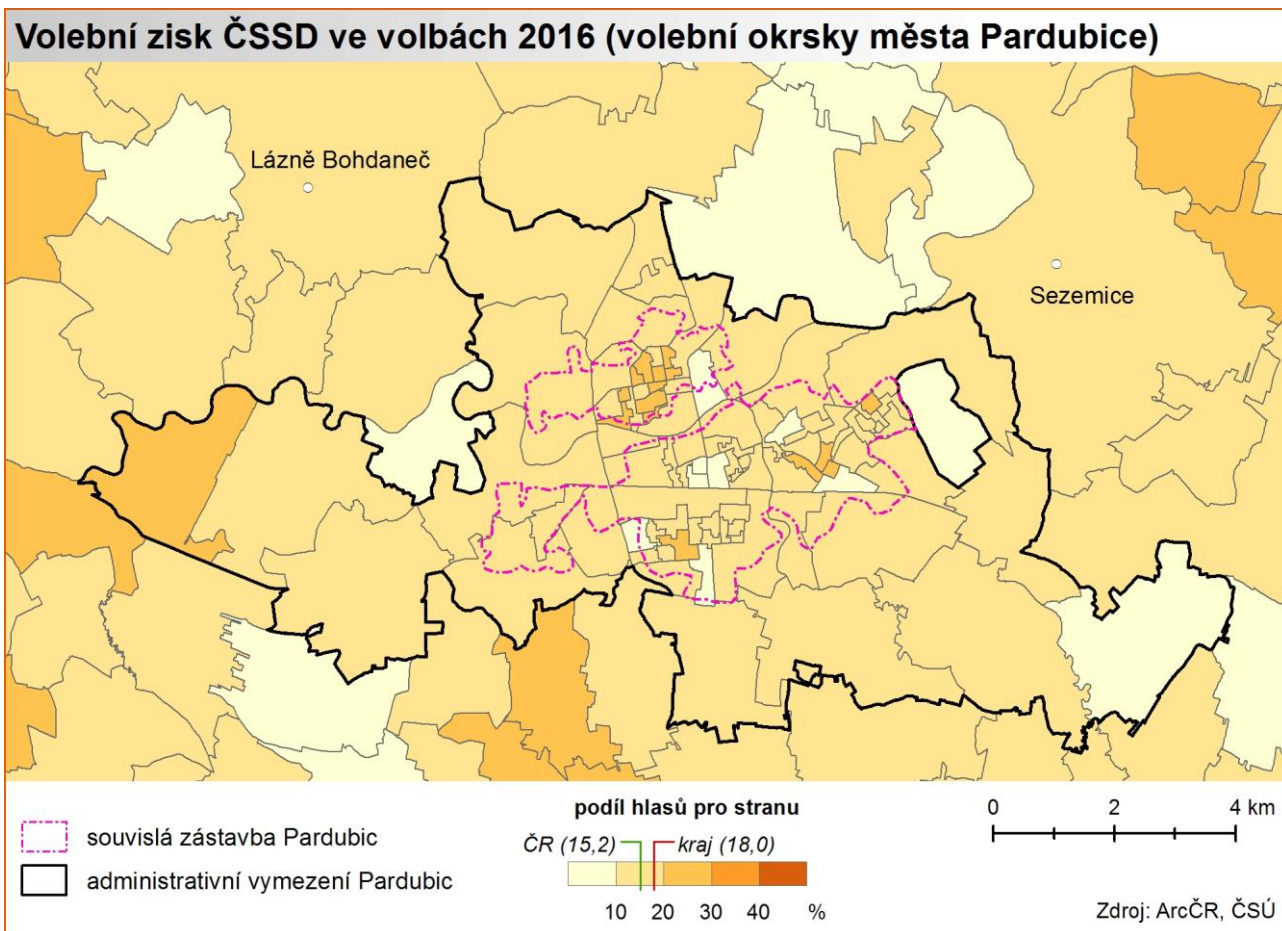
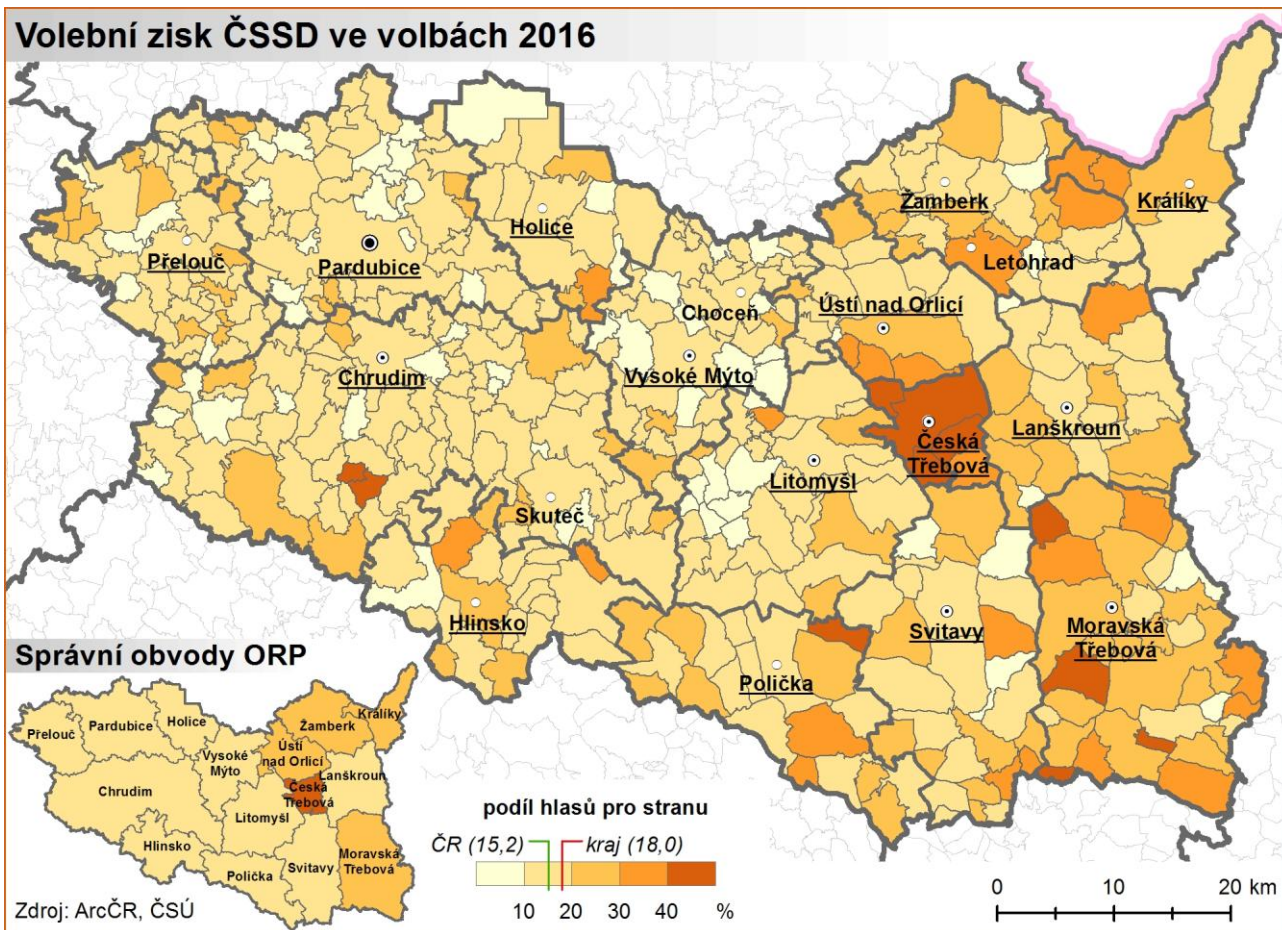
Prostorové rozložení volební podpory ČSSD je velmi rovnoměrné, a to do té míry, že je s výjimkou voleb roku 2008 obtížné stanovit nějakou větší oblast, kde by měla výrazně nadprůměrnou nebo podprůměrnou podporu. Mezi SO ORP, kde se sociální demokraté těší vyšší podpoře, lze počítat Holice, Svitavy a Moravskou Třebovou. Pro druhý jmenovaný správní obvod toto platilo především v období 2008–2012. Do oblasti s vyšší volební podporou se postupně zařadilo i Českořebovsko. Česká Třebová výrazně vystupuje do popředí především v posledních volbách v roce 2016, kdy se na podpoře strany kladně podepsala osobnost krajského hejtmána Martina Netolického, který ve správním obvodu ORP Česká Třebová získal značný počet přednostních hlasů, a ČSSD zde získala celých 47,3 % všech platných hlasů. Naopak mezi oblastmi, kde měla strana horší výsledky, lze zahrnout SO ORP Žamberk a Litomyšl.

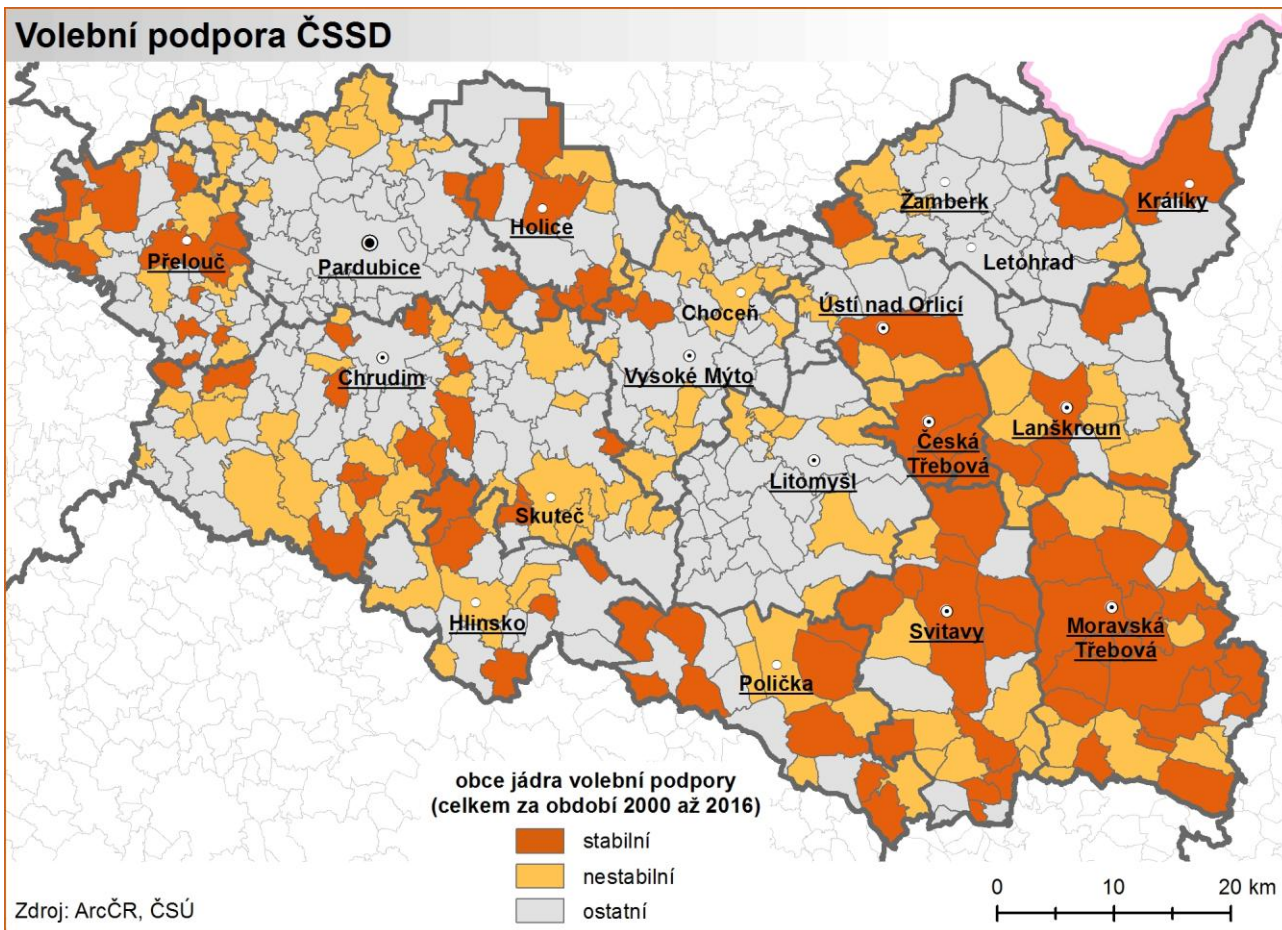
Jádro volební podpory je značně roztříštěné a nekonzistentní. Největší koncentrace obcí patřících do jádra volební podpory ČSSD je v jihovýchodní části kraje mezi Políčkou, Moravskou Třebovou a Českou Třebovou, potažmo Lanškrounem. Jádro volební podpory je také rovnoměrně rozloženo mezi městské a venkovské obce, přičemž se v druhém případě jedná především o obce v bezprostředním zázemí větších měst. Jistou výjimkou jsou obce mezi Chrudimí a Skutčí, případně obce západně od Chocně.

Volební zisk ČSSD v rámci města Pardubic (viz mapa na str. 20) je poměrně pestrý. Najdeme zde volební okrsky s podporou nižší než 10 %, stejně jako volební okrsky s podporou vyšší než 20 %. Okrsky s nejvyšší podporou jsou soustředěny v místech s vysokou hustotou zalidnění, především panelových sídlištích. Jako příklad nám může sloužit sídliště Polabiny, kde v jednom z volebních okrsků bylo dosaženo maxima volebního zisku v rámci města, a to 28,9 %. Naopak slabší pozici má strana ve východní části města charakterizované zástavbou rodinných domků, přičemž vůbec nejnižší volební zisk (5,3 %) byl zaznamenán v nejuvýchodněji situované městské části, Hostovicích, které jsou již venkovského charakteru.

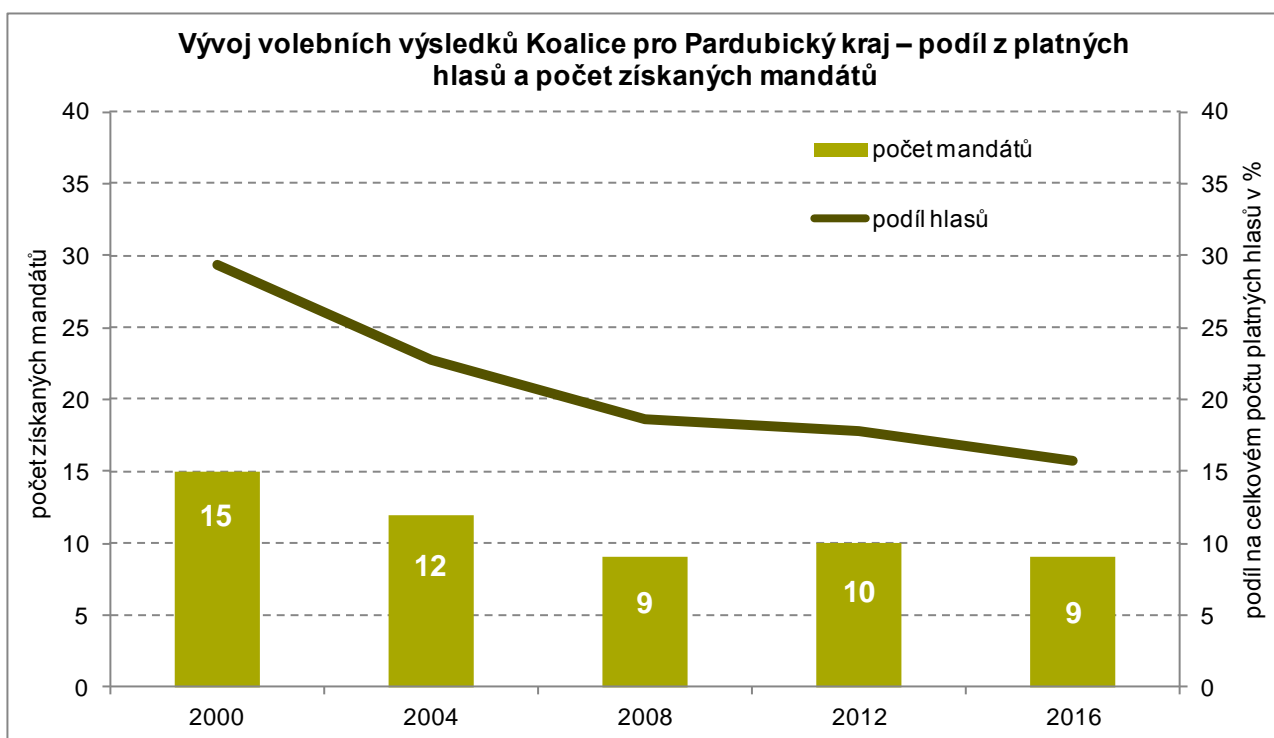

7. Časové a územní aspekty vývoje volební podpory Koalice pro Pardubický kraj

Koalice pro Pardubický kraj představuje v kontextu voleb do Zastupitelstva Pardubického kraje projekt, který se fakticky datuje až k roku 2000. V uvedeném roce ovšem vystupovalo uskupení pod tehdejšími názvy Čtyřkoalice (koalice pravostředových stran KDU-ČSL, Unie svobody, Demokratická unie, Občanská demokratická aliance). Určitou kontinuitu uskupení zajišťuje KDU-ČSL, která byla součástí Koalice pro Pardubický kraj během všech volebních období. Kromě zmiňovaného roku 2000 tomu bylo i v následujícím volebním období (2004–2008), kdy bylo uskupení tvořeno koalici KDU-ČSL a US-DEU. V následujících volebních obdobích (2008–2012, 2012–2016, 2016–2020) pak byly mimo KDU-ČSL členskými subjekty Koalice pro Pardubický kraj i SNK ED a Nestraníci.

Volební zisky Koalice pro Pardubický kraj ve volbách do Zastupitelstva Pardubického kraje vykazují v průběhu hodnoceného období sestupný trend. V roce 2000 vyhrála Koalice ziskem 29,4 % hlasů krajské volby s náskokem takřka 5 procentních bodů před druhou ODS. V následujících volbách byl volební zisk Koalice již o více než 7 procentních bodů nižší, což znamenalo umístění na druhém místě za vítěznou ODS. V roce 2008 zažila Koalice další propad ve volebním zisku, tentokrát o více než 4 procentní body, v důsledku čehož obsadila třetí místo. Na této pozici Koalice skončila i v dalších krajských volbách (2012), během nichž získala 17,7 % hlasů. Sestupnou tendenci volební podpory potvrdily i volby roku 2016, kdy sice Koalice pro Pardubický kraj obhájila třetí místo, avšak její podpora dále poklesla na 15,7 % hlasů.

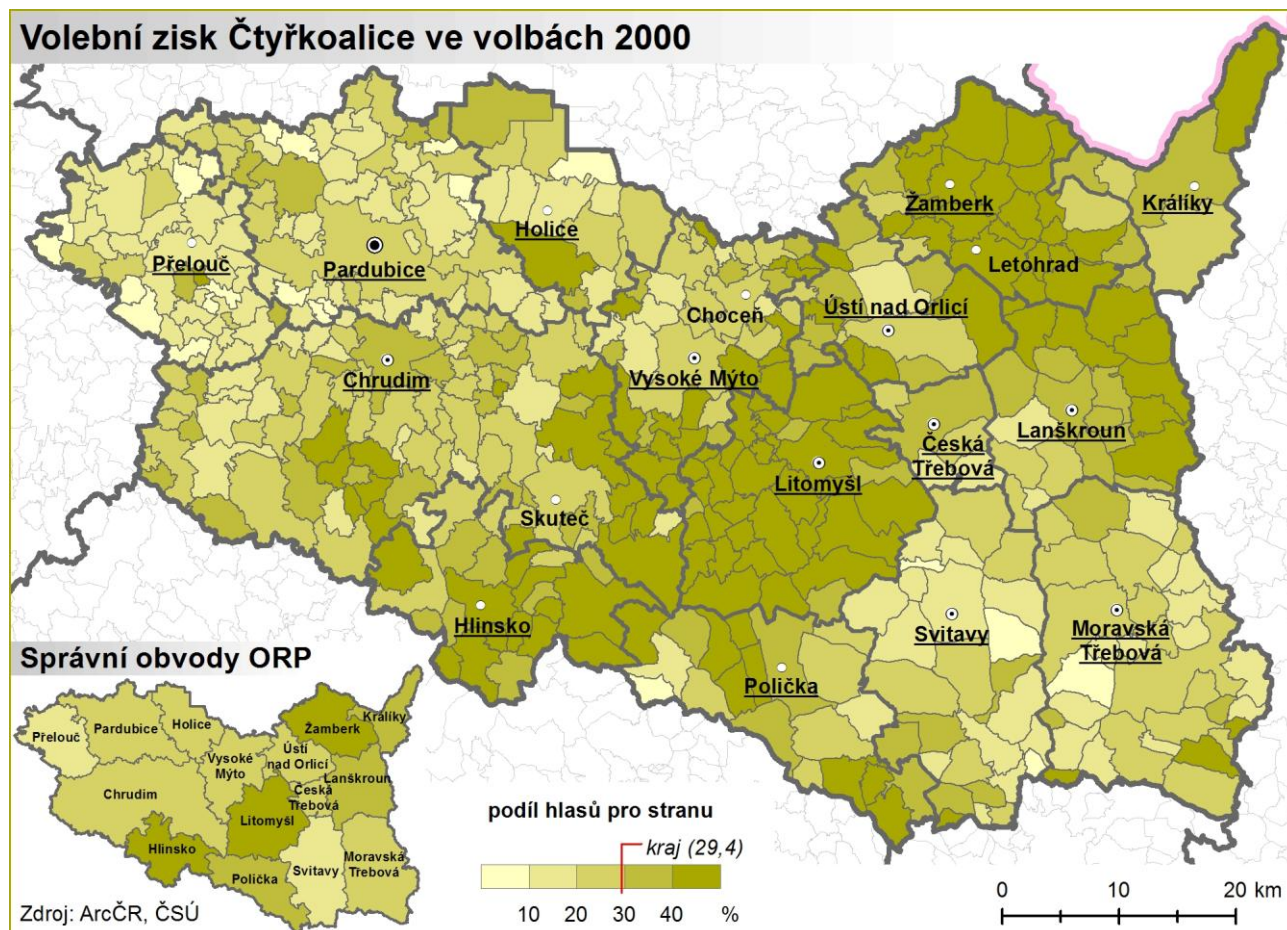
Ve všech krajských volbách byla Čtyřkoalice, resp. Koalice pro Pardubický kraj vždy zvolena do Zastupitelstva Pardubického kraje, kde se pokaždé stala součástí vládnoucí koalice. V průběhu prvního volebního období 2000–2004 dokonce kandidát tohoto politického uskupení Roman Línek zastával funkci hejtmána kraje.

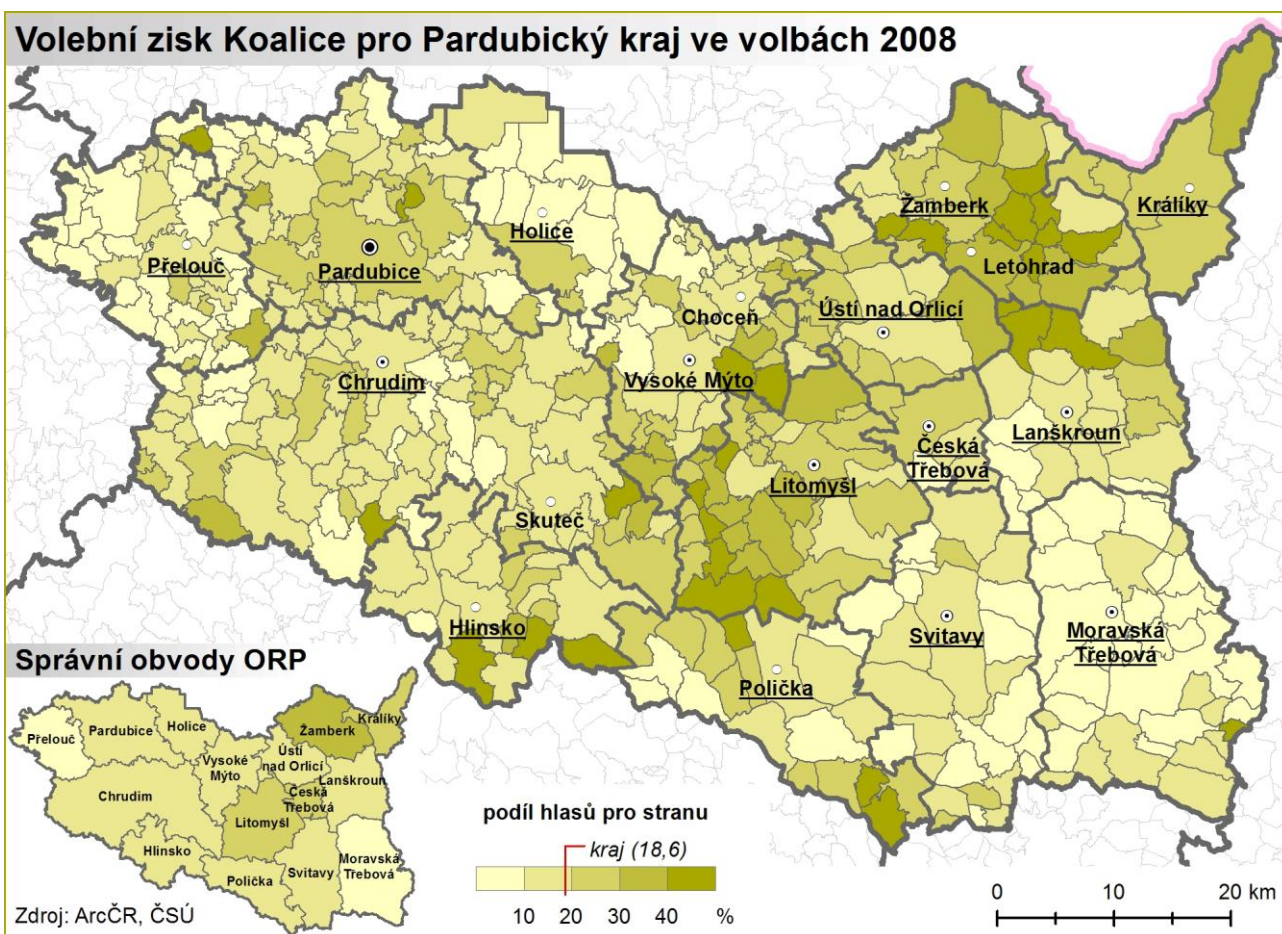
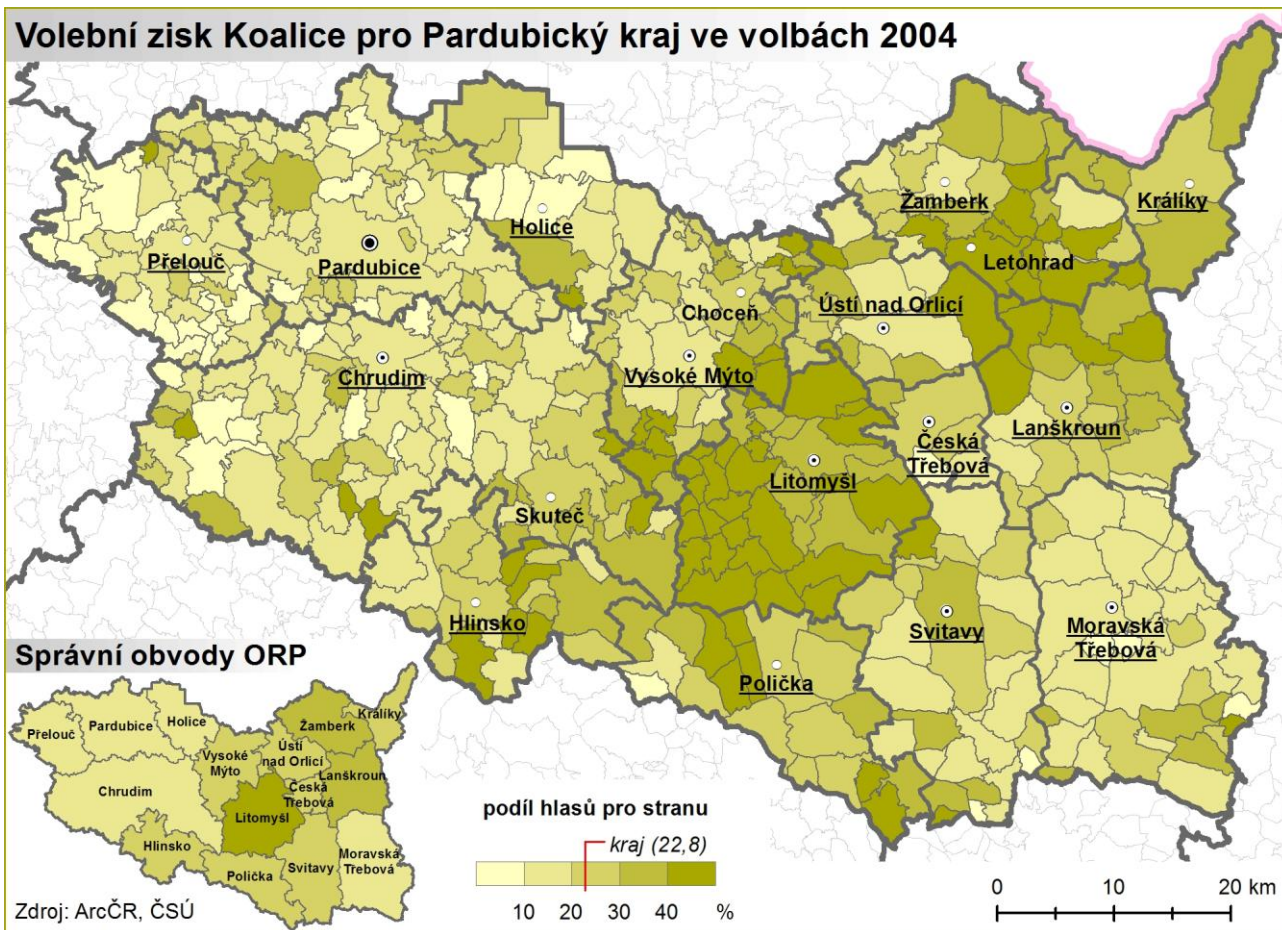
V případě volebních zisků Koalice pro Pardubický kraj se nijak výrazně neprojevila závislost na populační velikosti obcí. Navíc můžeme sledovat trend postupného snižování rozdílů ve volebních ziscích uskupení v rámci jednotlivých velikostních kategorií obcí. Největší obce Pardubického kraje s počtem obyvatel větším než 10 000 lze označit jako sídla, kde Koalice pro Pardubický kraj dlouhodobě získává nejnížší podíly hlasů. Naopak nejvyšší podíly hlasů jsou vázány jednak na menší venkovské obce s počtem obyvatel menším než 1 000 a také na malá města s počtem obyvatel od 2 000 do 4 999. Jak již však bylo naznačeno v úvodu odstavce, rozdíly podílů hlasů nejsou mezi venkovskými obcemi a městy nikterak významné.

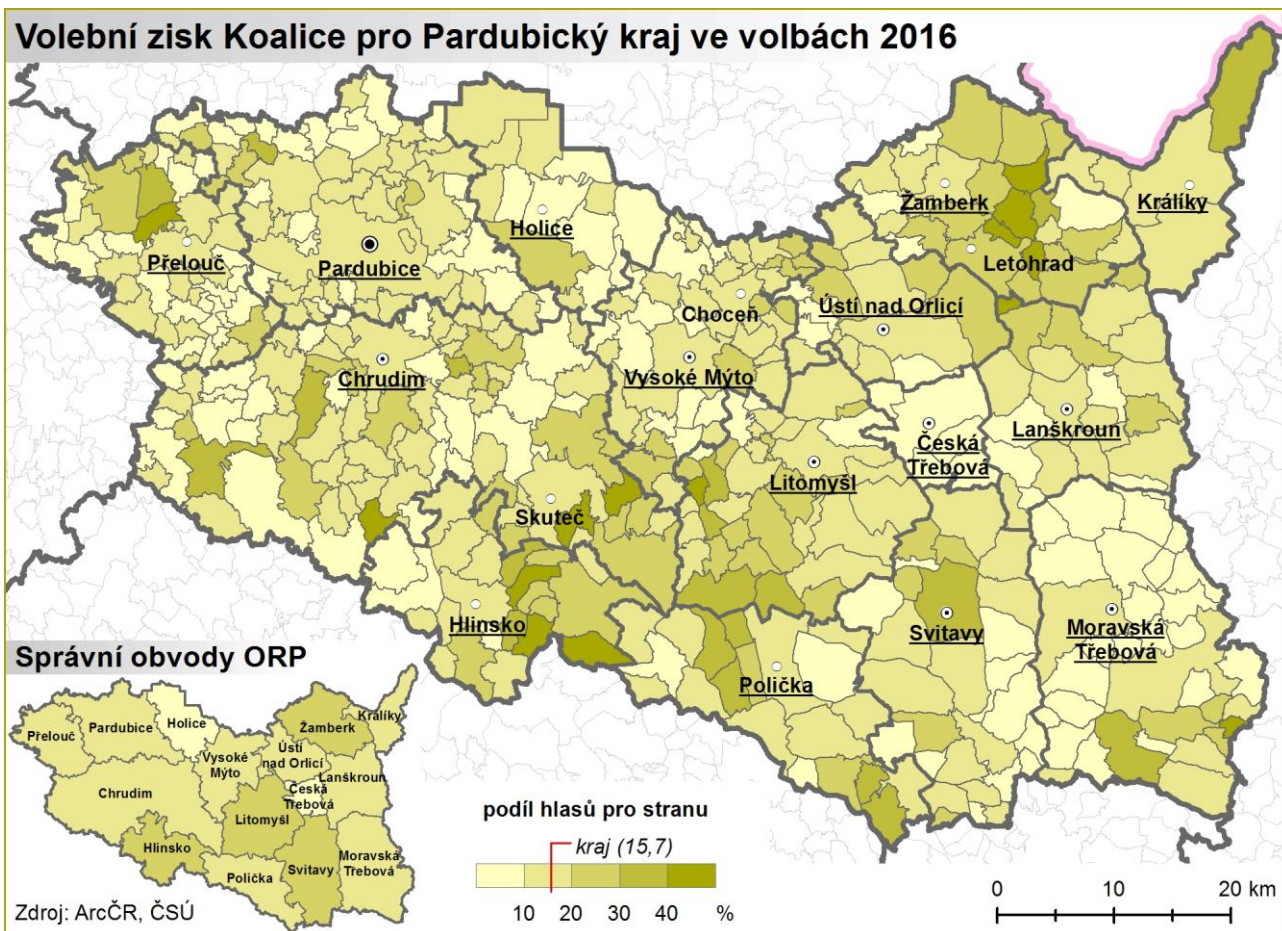
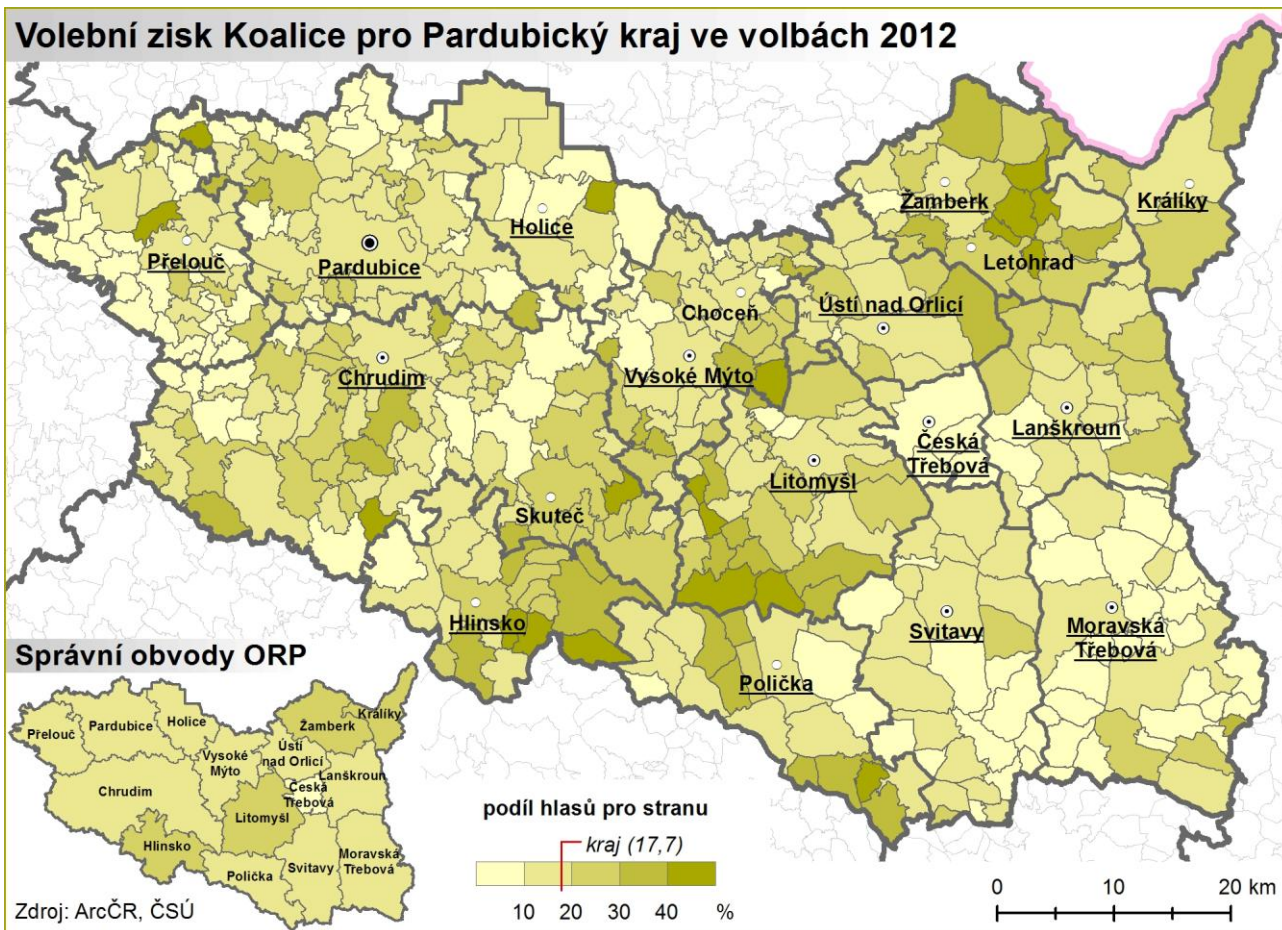
Volební podpora Koalice pro Pardubický kraj podle velikostních skupin obcí

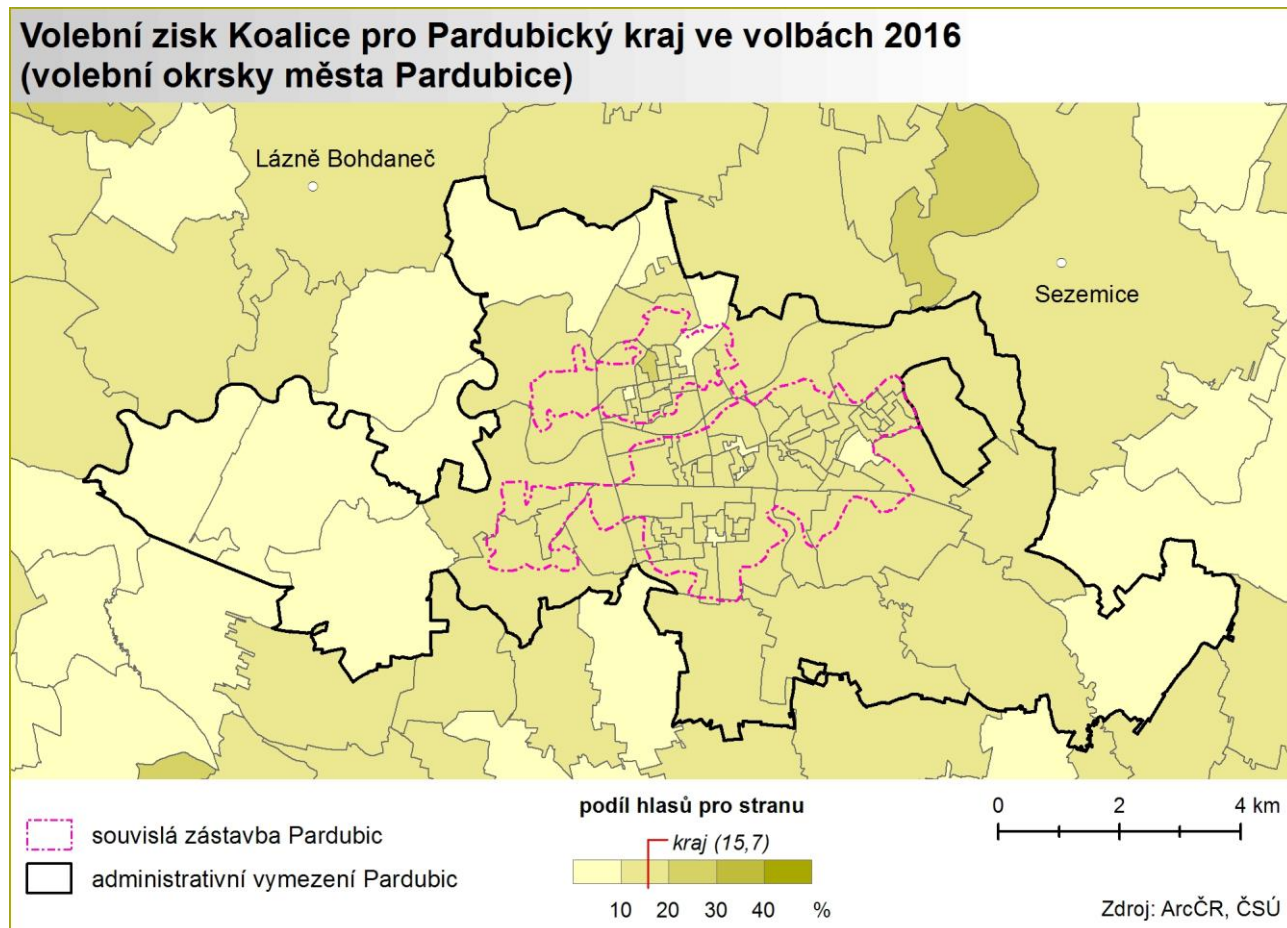
Obce s počtem obyvatel	Podíl hlasů pro Koalici pro Pardubický kraj v %				
	2000	2004	2008	2012	2016
méně než 500	32,3	27,0	18,8	18,1	16,4
500 až 999	34,1	26,8	19,4	19,9	17,6
1 000 až 1 999	28,8	23,4	17,7	15,5	14,5
2 000 až 4 999	31,3	23,8	19,6	21,0	18,1
5 000 až 9 999	33,9	22,0	16,5	17,5	15,1
10 000 a více	25,5	20,2	18,9	16,7	14,7

Prostorové rozložení volební podpory Koalice pro Pardubický kraj je na území Pardubického kraje značně nerovnoměrné. Nadprůměrné volební zisky uskupení jsou spojeny zejména s obcemi v bezprostředním zázemí měst Hlinsko a Polička a takřka všemi obcemi SO ORP Litomyšl. K dalším místům koncentrace volebních zisků řadíme obce při jižní a východní hranici SO ORP Vysoké Mýto, významná volební podpora je patrná také v obcích SO ORP Žamberk a částečně i SO ORP Králíky. Dá se tedy říci, že volební podpora uskupení je z dlouhodobější perspektivy ve srovnání s krajským průměrem dosti vyšší v pásu táhnoucím se od Hlinska severovýchodním směrem až ke Králíkům. Horší výsledky pak koaliční uskupení dlouhodobě zaznamenává v Ústí nad Orlicí, Lanškrouně a jeho blízkém zázemí, dále pak ve většině obcí SO ORP Holic a Chrudim. Nejmenší volební podpora uskupení během voleb do Zastupitelstva Pardubického kraje je dlouhodobě přítomná v SO ORP Přelouč, Svitavy a Moravská Třebová.

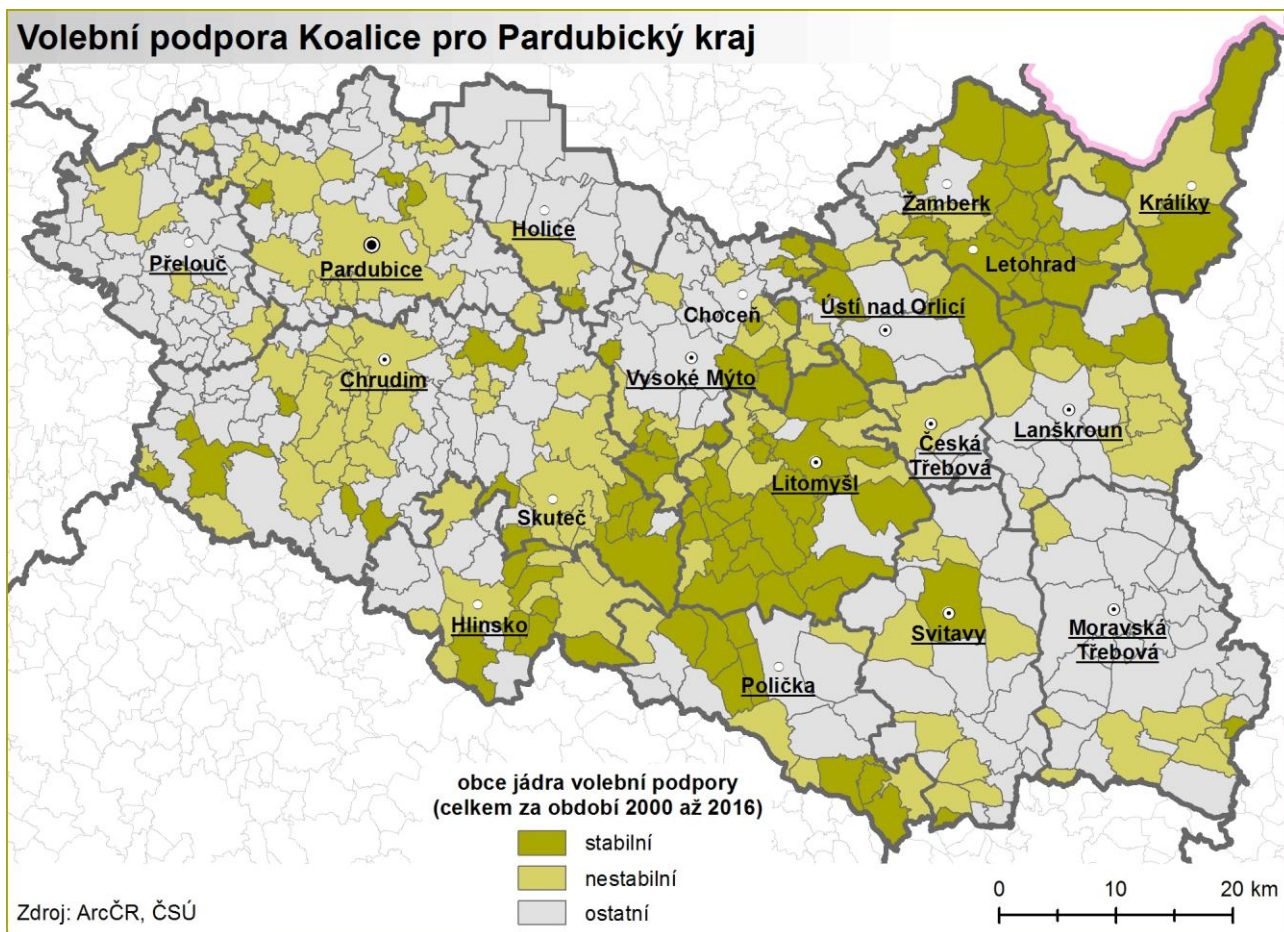

Výše popsany prostorový vzorec volebních zisků Koalice pro Pardubický kraj lze chápat v několika souvislostech. Za prvé lze hovořit o vztahu k prostorovému rozložení obyvatel hlásících se k římskokatolické církvi. Tito lidé jsou považováni za základ elektorátu (voličstvo strany, resp. občané, kteří hlasují ve volbách pro tuto stranu) KDU-ČSL, jednoho ze subjektů koaličního uskupení. Vztah mezi prostorovým rozložením voličů Koalice pro Pardubický kraj a prostorovým rozložením členů římskokatolické církve naznačuje i provedená korelační analýza (viz kap. 12). Druhá souvislost spočívá v prostorové koncentraci volební podpory typicky levicových stran ČSSD a KSČM. V regionech, kde tyto strany disponují tradiční volební podporou, byla v případě koaličního uskupení prokázána nejmenší podpora. Konkrétně se jedná o již zmiňované SO ORP Přelouč, Svitavy a Moravská Třebová. Poslední souvislost lze spatřovat v silných kandidátech. Zpravidla se jedná o veřejně aktivní osobnosti, které voliči kladně vnímají. V důsledku toho jim jsou schopni přidělit tzv. přednostní hlasy. Tento proces bývá patrný především v obci bydliště, případně zaměstnání silných kandidátů. V případě Koalice pro Pardubický kraj lze zmínit osobnost Petra Šilara, bývalého dlouholetého starosty města Letohrad, který byl v roce 2012 zvolen do Zastupitelstva Pardubického kraje, ačkoliv v kandidátní listině figuroval na posledním místě. Jako druhý příklad je možné uvést Pavla Šotolu, místostarostu města Hlinsko, který ve volbách v roce 2008, 2012 a 2016 obdržel v Hlinsku od voličů uskupení vždy více než 50 % všech přednostních hlasů (50,8 %, resp. 67,8 %, resp. 55,3 %).

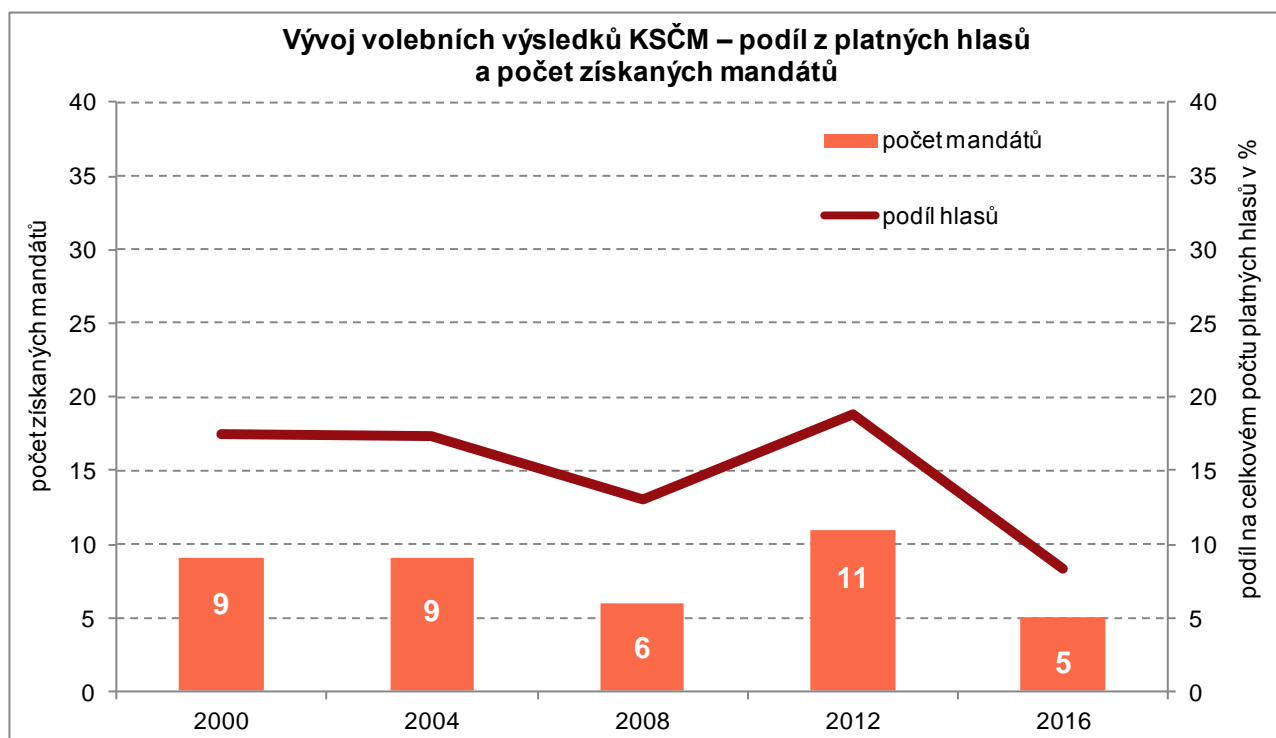
Co se týká krajského města Pardubice, prostorové rozložení volebních zisků Koalice pro Pardubický kraj bylo v roce 2016 v administrativním vymezení města značně rovnoměrné. Mírně vyšší volební zisky jsou až na drobné výjimky v případě několika volebních okrsků vázány na centrální, souvisle zastavěnou část města. Naopak v okrajových částech Pardubice získávalo uskupení poněkud menší volební zisky. Jednalo se především o městské části nacházející se na západním (Opočíněk, Lány na Důlku, Staré Čivice) a severním (Semtín, Doubravice a Ohrazenice) okraji města, obdobně tomu bylo i v Hostovicích situovaných pro změnu na východním okraji města.

8. Časové a územní aspekty vývoje volební podpory KSČM

Podpora Komunistické strany Čech a Moravy vykazovala oproti jiným politickým subjektům v kraji značnou stabilitu v čase. V prvních volbách do Zastupitelstva Pardubického kraje v roce 2000 se KSČM umístila na třetím místě za Čtyřkoalicí a ODS se ziskem 17,5 % hlasů. V následujících volbách svou pozici potvrdila jednak procentuálním ziskem, který téměř přesně zopakovala, a jednak počtem získaných mandátů, který se také nezměnil. Ve volbách roku 2008 se však propadla na čtvrté místo v kraji, čímž se stala nejslabší politickou stranou v krajském zastupitelstvu. A to i přes poměrně vysoký zisk 13,0 % hlasů. Další politické uskupení v pořadí (Nezávislí starostové pro kraj) získalo pouze 3,7% podporu voličů. Tato situace nastala díky velmi výraznému úspěchu vítězné strany, kterou byla ČSSD. V předešlých volbách, kdy mandát získaly také jen čtyři strany, zvítězila podobně přesvědčivě ODS. V roce 2012 dosáhla KSČM svého doposud největšího úspěchu, kdy se ziskem 18,9 % hlasů obsadila v kraji druhé místo pouze o 2,4 procentního bodu za vítěznou ČSSD. Výsledky KSČM v Pardubickém kraji však ve všech volbách představovaly pouze podprůměr ve srovnání s výsledkem strany v rámci celé České republiky. V zatím posledních krajských volbách roku 2016 se však podpora KSČM propadla na historické minimum, výrazně ztratila ve všech SO ORP a se ziskem pouhých 8,4 % hlasů se umístila až na pátém místě.

Ve všech volbách do Zastupitelstva Pardubického kraje se Komunistické straně Čech a Moravy podařilo získat potřebnou podporu ke zvolení svých kandidátů do voleného orgánu. Nikdy se však nestala stranou vládnoucí koalice, a to ani po svém největším úspěchu roku 2012, a pokaždé tak tvořila opozici.

Při pohledu na výsledky KSČM v obcích různých velikostí je patrná mírně vyšší podpora v obcích s menším počtem obyvatel. Avšak tyto rozdíly jsou velmi malé (nikdy nepřesáhly 4 procentní body), což svědčí o poměrně stabilně rozmístěné volební podpoře. I zde je patrný propad volební podpory napříč všemi velikostními kategoriemi obcí. Na rozdíl od ostatních velkých stran, kde byli lídry kandidátek vždy muži, představovala KSČM výjimku. V čele jejich krajských kandidátek v Pardubickém kraji byla dokonce dvakrát žena. V roce 2000 jí byla Zdenka Šťastná a v roce 2012 jí byla Hana Horská.

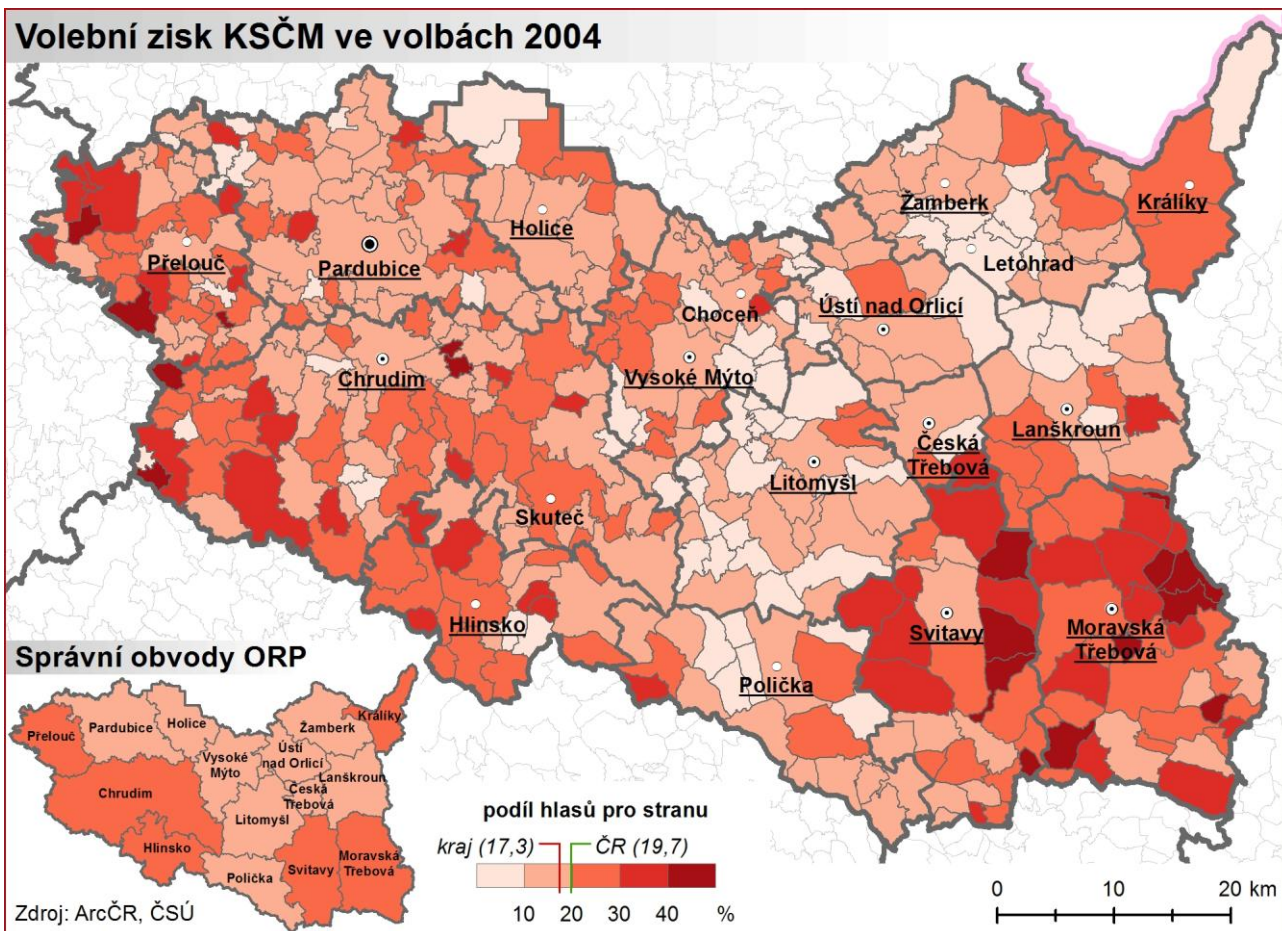
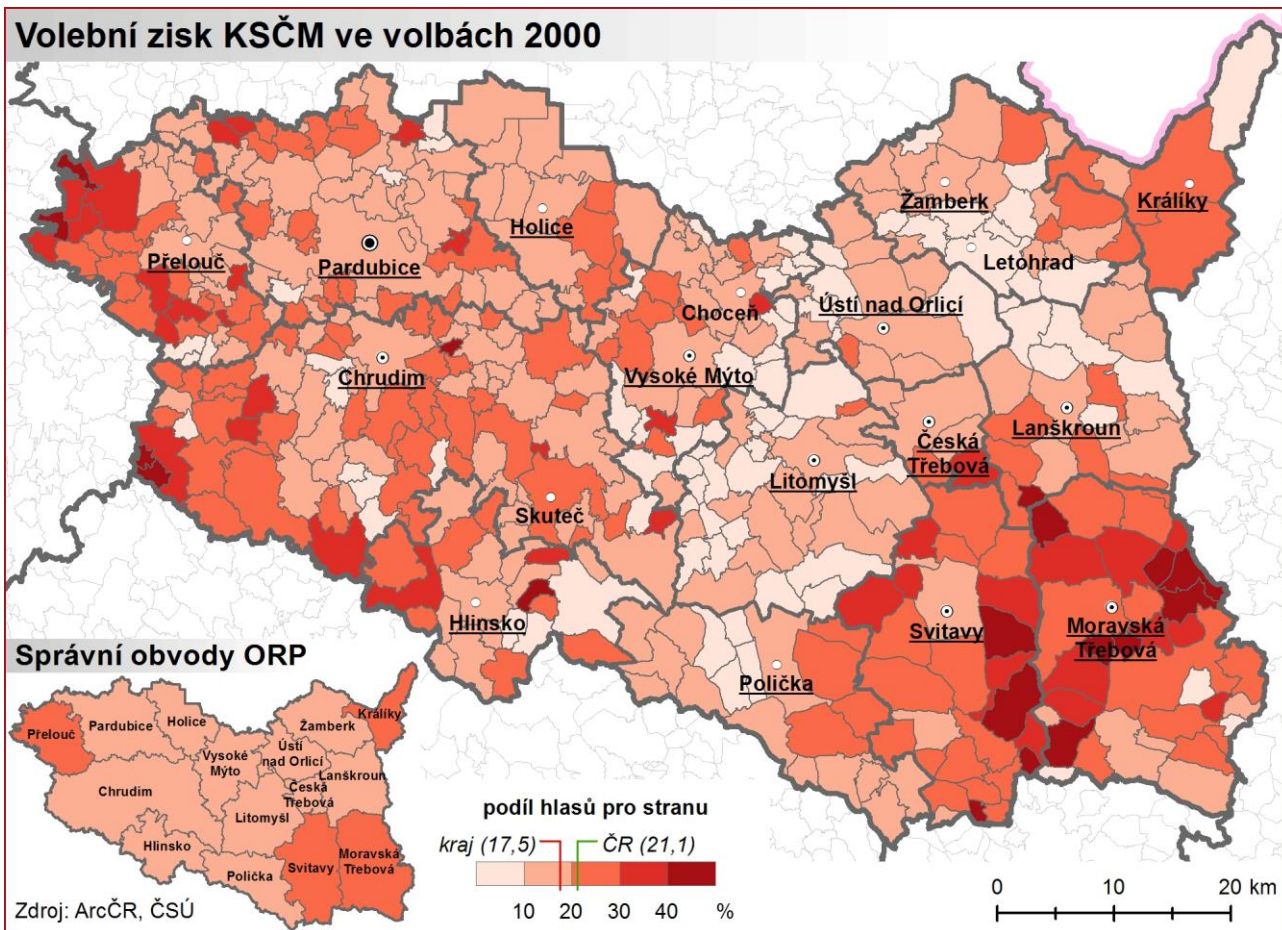
Stabilita volebních výsledků KSČM v kraji, zmíněná na počátku této kapitoly, se projevuje i v prostorovém rozmístění volební podpory. V místech kde strana uspěla v jedné volbě, uspěla i v následujících. Stabilně vysoké podpoře se strana tradičně těší v západní a jihovýchodní části kraje, konkrétně na Přeloučsku, Chrudimsku a Hlincecku, respektive na Svitavsku a Moravskotřebovsku. Naopak nepříliš úspěšná byla především v SO ORP Holice, Ústí nad Orlicí, Litomyšl a Polička. Jádro volební podpory nám odhaluje ještě poměrně silnou podporu v okolí Skutče a na severozápad od ní. Značná velikost jádra volební podpory pak značí silnou pozici strany ve venkovských, populačně slabých obcích.

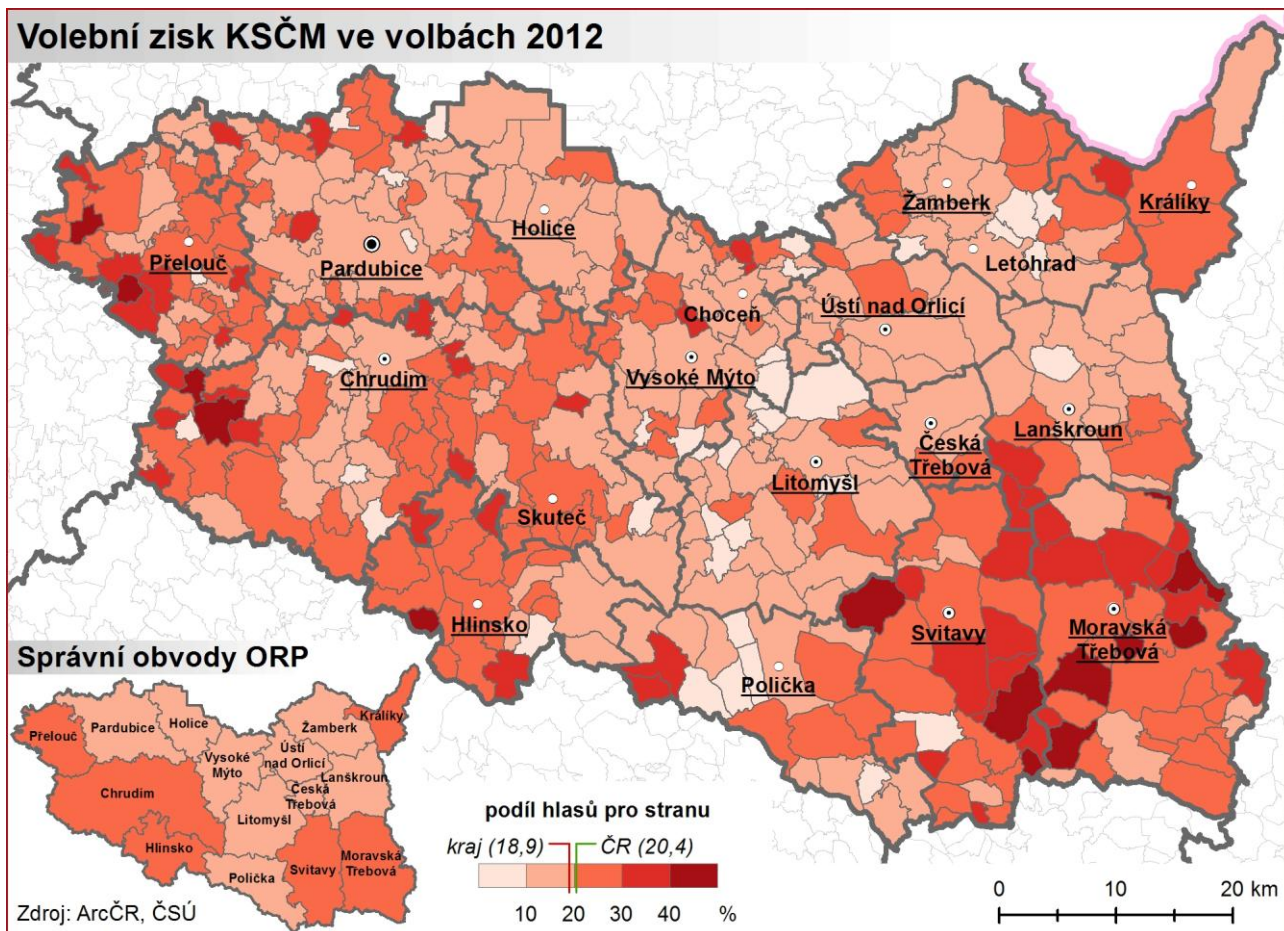
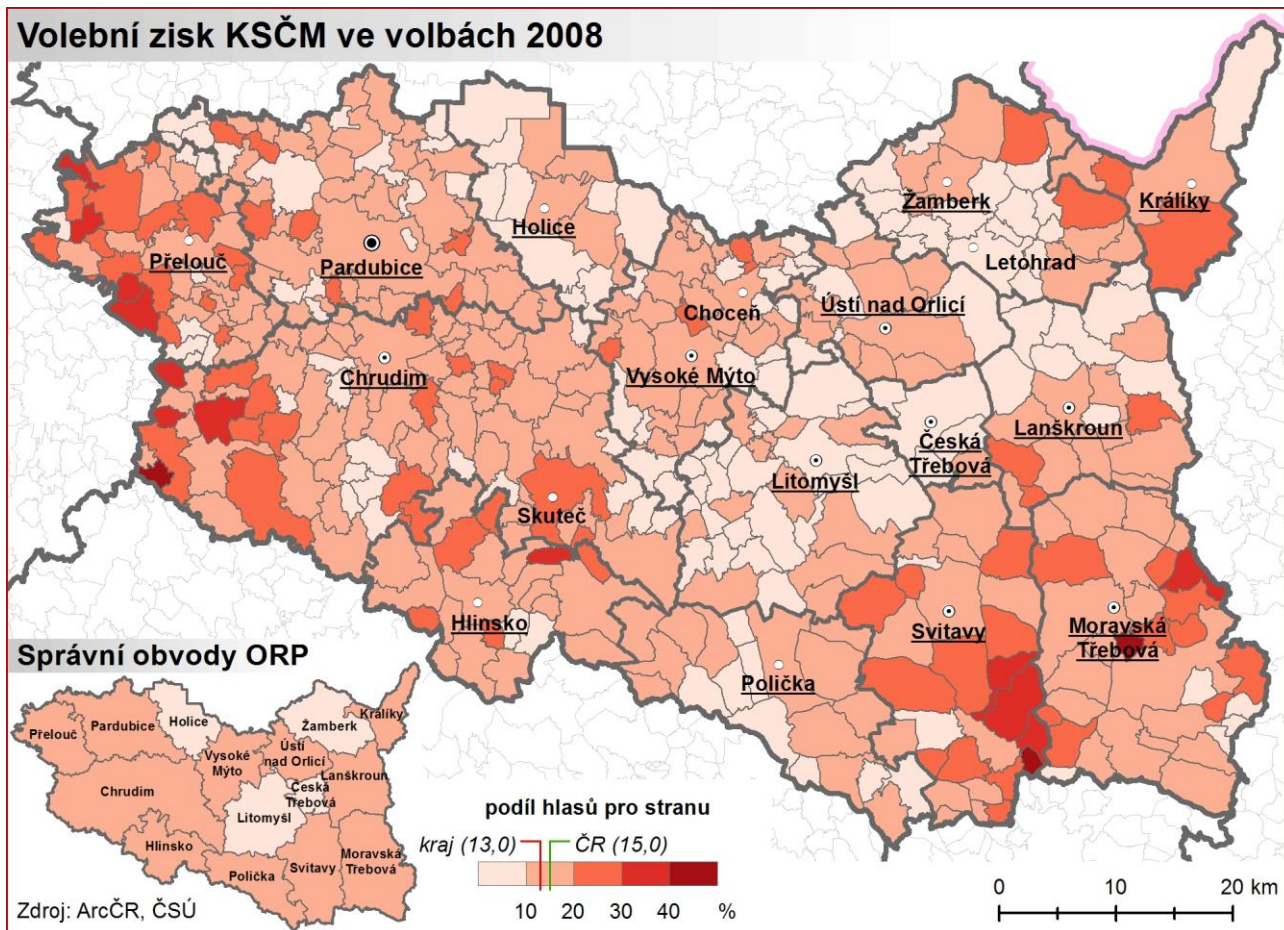
Volební podpora KSČM podle velikostních skupin obcí

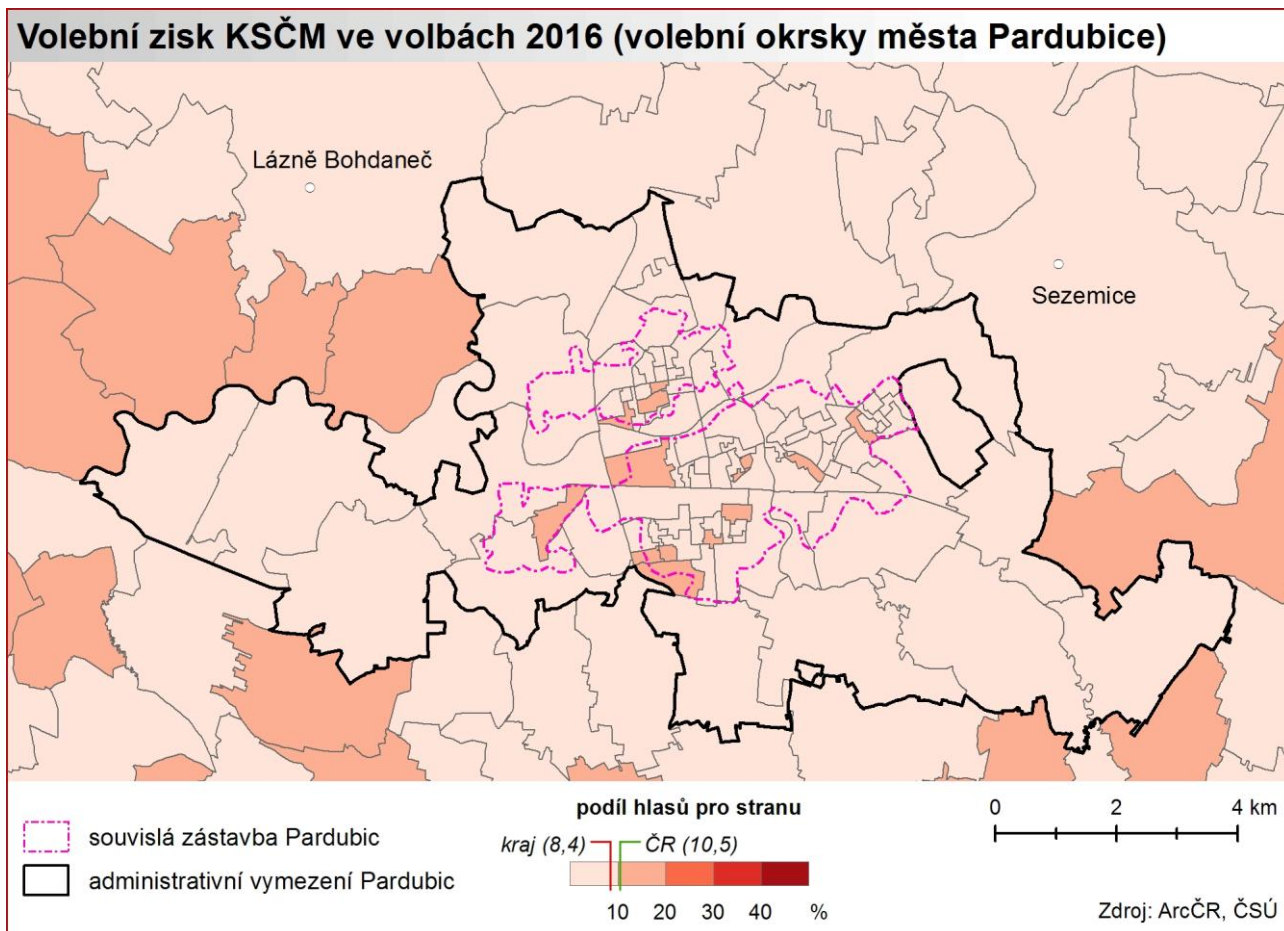
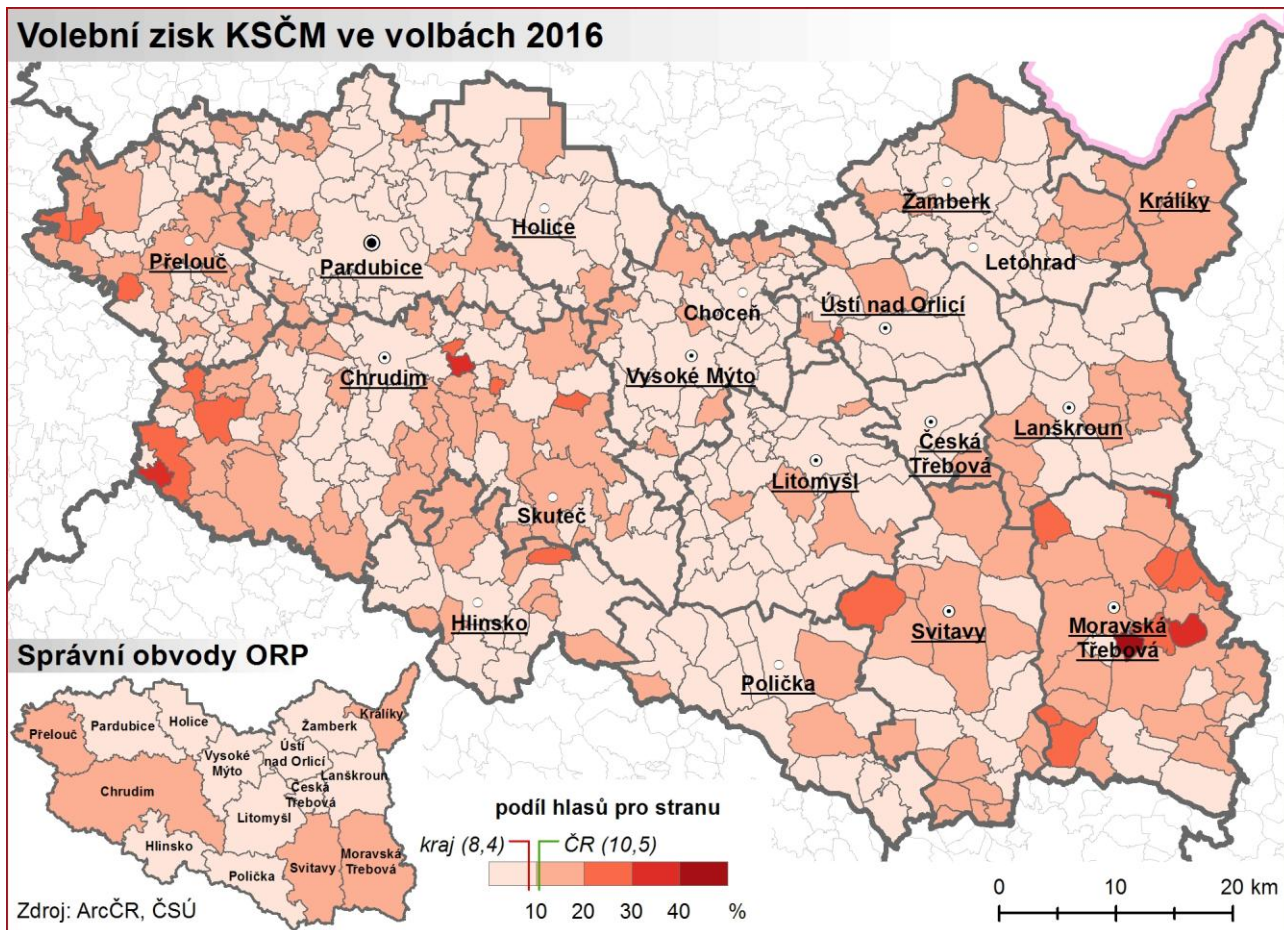
Obce s počtem obyvatel	Podíl hlasů pro KSČM v %				
	2000	2004	2008	2012	2016
méně než 500	18,8	19,3	14,2	21,1	9,2
500 až 999	17,8	17,8	13,5	19,2	8,2
1 000 až 1 999	18,8	19,8	14,9	21,1	9,4
2 000 až 4 999	18,3	17,7	14,4	19,2	8,9
5 000 až 9 999	16,0	16,9	12,3	18,4	7,8
10 000 a více	16,8	16,0	11,7	17,4	7,9

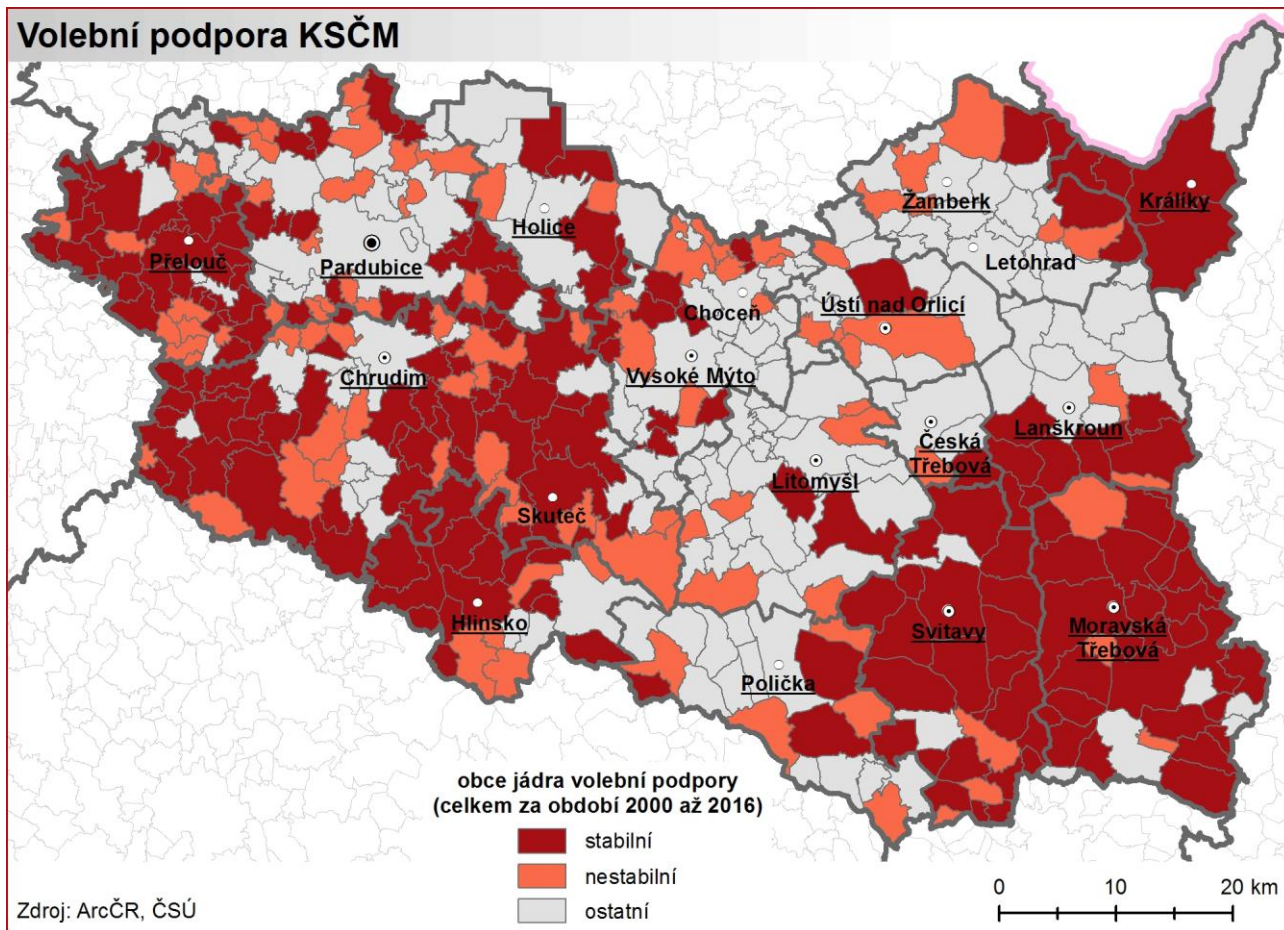
Prostorovou strukturu volební podpory KSČM lze interpretovat ve dvou rovinách, kdy každá je reprezentována jiným shlukem obcí spadajících do jádra volební podpory. První je roztroušené a ne zcela stabilní jádro volební podpory v prostoru mezi Skutčí a Přeloučí. Volební podpora je zde nejvýraznější v ryze venkovských obcích a městech nepřesahujících hranici 10 000 obyvatel a vyhýbá se velkým městům, jako jsou Pardubice a Chrudim. Tento jev pouze potvrzuje již dlouho pozorovaný fakt o přechodu voličské základny KSČM z tradičního městského dělnického prostředí na venkov. Druhou rovinou, kterou lze pozorovat napříč celou Českou republikou, je podpora KSČM v oblastech dosídlených po roce 1945. V případě Pardubického kraje se jedná o oblast bývalého „hřebečského německého jazykového ostrova“, který se rozkládal na území dnešních SO ORP Svitavy a Moravská Třebová, a oblast Králicka. V těchto oblastech má KSČM historicky pozorovatelnou signifikantní podporu již od voleb roku 1946. V případě Svitav se jedná i o populačně největší město ze všech měst kraje, v nichž se strana těší výrazně nadprůměrné podpoře. O silné pozici v tomto prostoru svědčí i lídři krajské kandidátky ve volbách v letech 2008 a 2012, kteří pocházejí z Moravské Třebové. Za pozornost stojí také srovnání volební podpory KSČM s účastí voličů na volbě. Zde můžeme pozorovat jasnou souvislost mezi oběma veličinami, kdy relativně nižší volební účast zvyšuje šanci KSČM na lepší výsledek. Tato skutečnost se nejvíce projevila roku 2000.

V samotném krajském městě je podpora KSČM poněkud nevýrazná (viz mapa na str. 32). Ve většině volebních okrsků nepřesáhl volební zisk strany hodnotu 10 %. Nadprůměrných výsledků tu strana dosahuje jen v několika místech kompaktně zastavěného centra města, přičemž tato místa nejsou prostorově spojitá. Nejvyšších volebních zisků strana získala především ve třech územích, která jsou typická vysokým podílem obyvatel žijících v bytových domech. Konkrétně se jedná o sídliště Polabiny, Zelené Předměstí a sídliště Dukla.

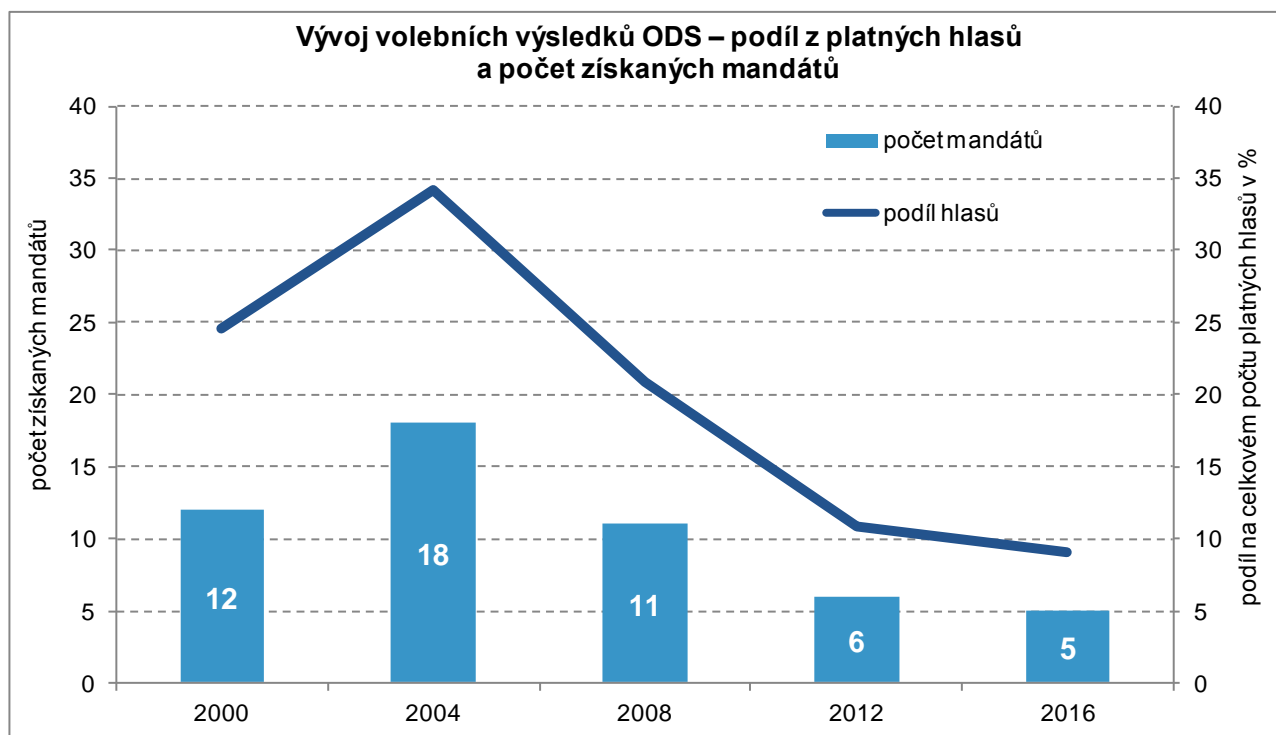

9. Časové a územní aspekty vývoje volební podpory ODS

Výsledky Občanské demokratické strany ve volbách do Zastupitelstva Pardubického kraje věrně kopírují změny celostátního průměru její podpory. V roce 2000 skončila strana ziskem 24,5 % hlasů v kraji na 2. místě (za Čtyřkoalicí), následující volby s převahou více než 11 procentních bodů vyhrála (získala 34,5 % hlasů). V roce 2008 se pak umístila s 20,8 % opět na druhém místě, když ji téměř o 15 procentních bodů předstihla ČSSD, v roce 2012 pak oproti předchozím výsledkům výrazně ztratila, umístila se až na 4. místě, když získala 10,9 % hlasů. V krajských volbách roku 2016 se podpora strany nadále snižovala a ztráta 2 procentních bodů se v důsledku projevila i ztrátou dalšího křesla v krajském zastupitelstvu.

V letech 2000–2008 byla ODS členem krajské koalice (se Čtyřkoalicí, resp. Koalicí pro Pardubický kraj), v letech 2004–2008 držela i post hejtmána kraje. Hejtmán Michal Rabas zemřel v průběhu svého funkčního období, v únoru 2008 ho pak nahradil další zástupce ODS – Ivo Toman. Mezi lety 2008 a 2016 byla ODS v Pardubickém kraji stranou opoziční, pro volební období 2016–2020 se jí však opět podařilo stát se součástí vládnoucí koalice.

V relativně úspěšnějším období 2000–2008 měla strana podporu výrazně koncentrovanou do velkých měst a jejich zázemí (zejména Pardubice, Choceň, Polička, Vysoké Mýto), naopak ve venkovských obcích byla její podpora menší. V poslední době není tento trend již tak výrazný, především vlivem celkově nízkého výsledku strany. Silnější pozici má strana jen v případech kategorie obcí mezi 5 000 a 9 999 obyvateli. O obecně vyšší podpoře ve velkých obcích a městech svědčí i malá velikost jádra volební podpory.

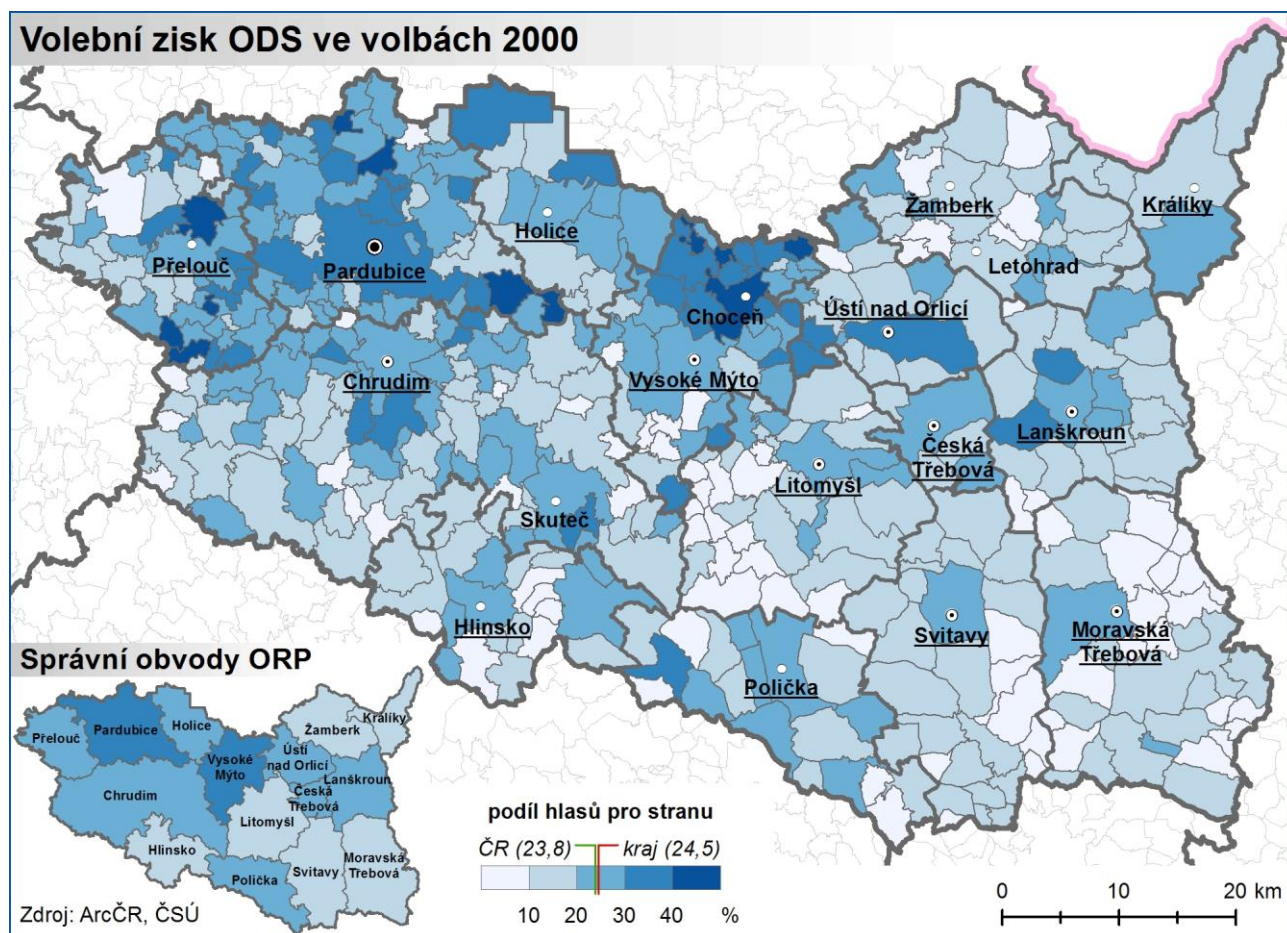
Volební podpora ODS podle velikostních skupin obcí

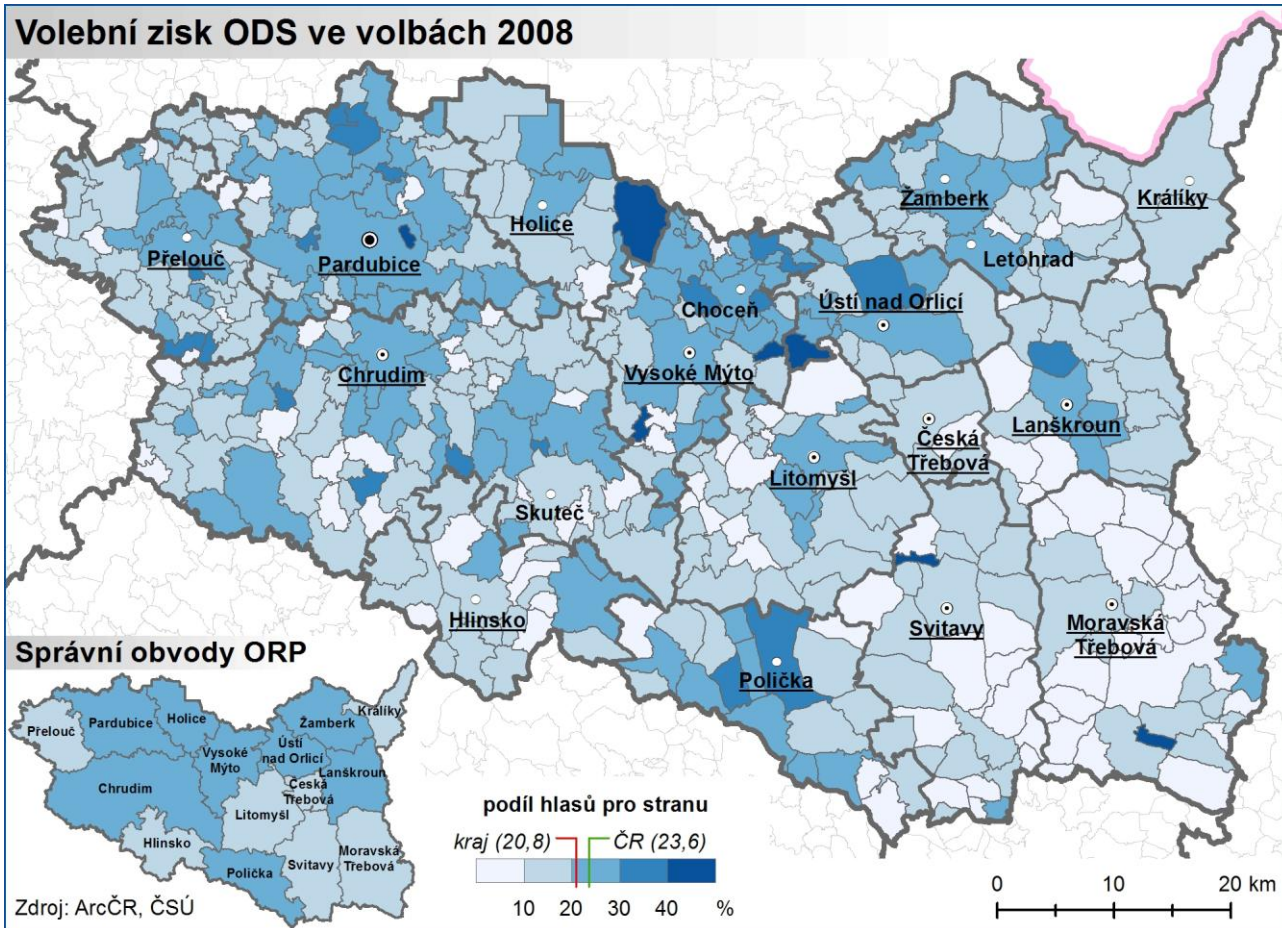
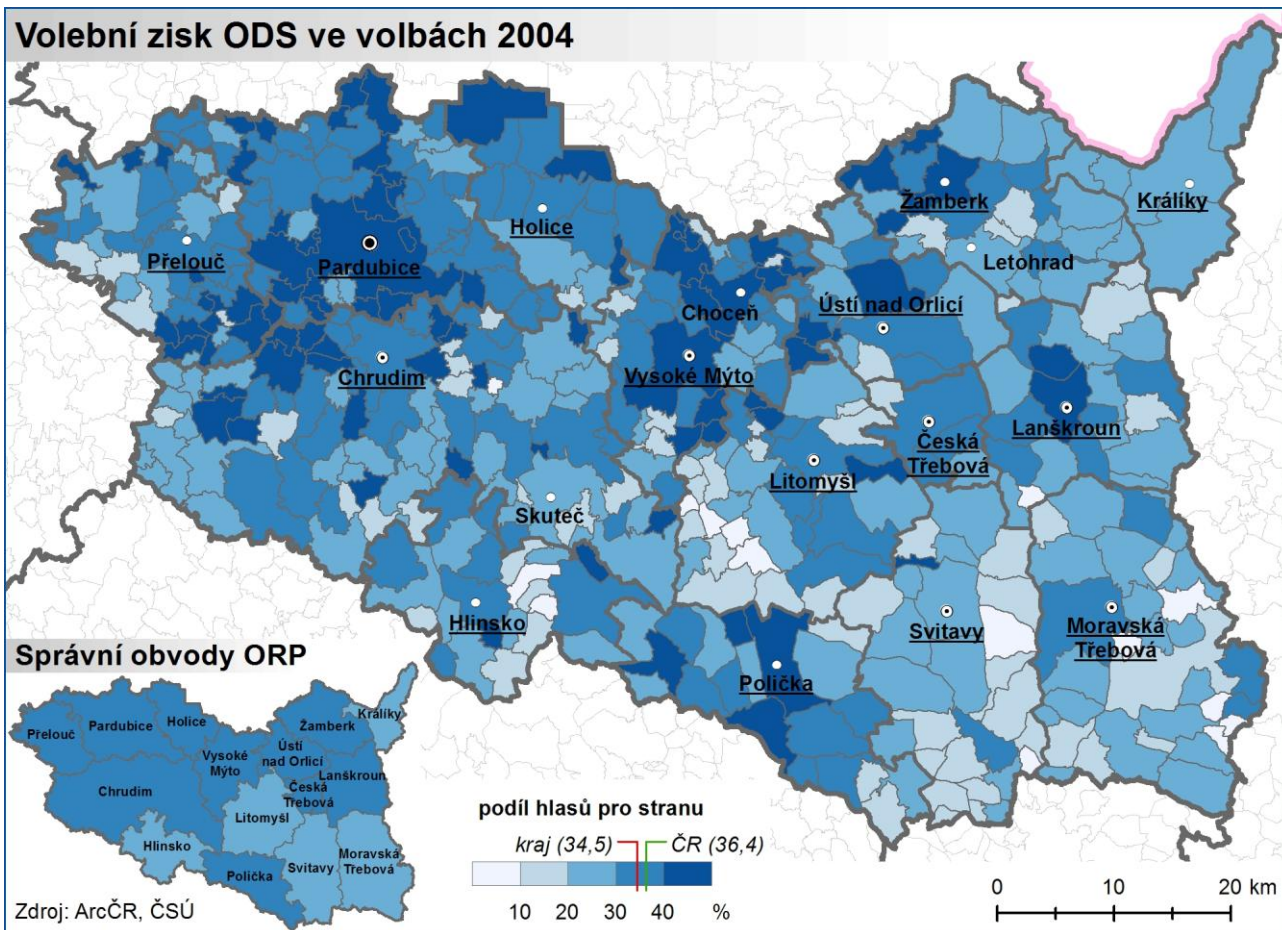
Obce s počtem obyvatel	Podíl hlasů pro ODS v %				
	2000	2004	2008	2012	2016
méně než 500	18,0	29,5	16,6	8,5	7,1
500 až 999	18,5	29,9	16,9	8,5	6,7
1 000 až 1 999	19,8	31,5	18,1	9,2	7,5
2 000 až 4 999	21,6	32,0	21,2	11,4	7,4
5 000 až 9 999	27,5	37,6	25,0	14,7	15,2
10 000 a více	29,3	37,7	22,9	11,8	9,4

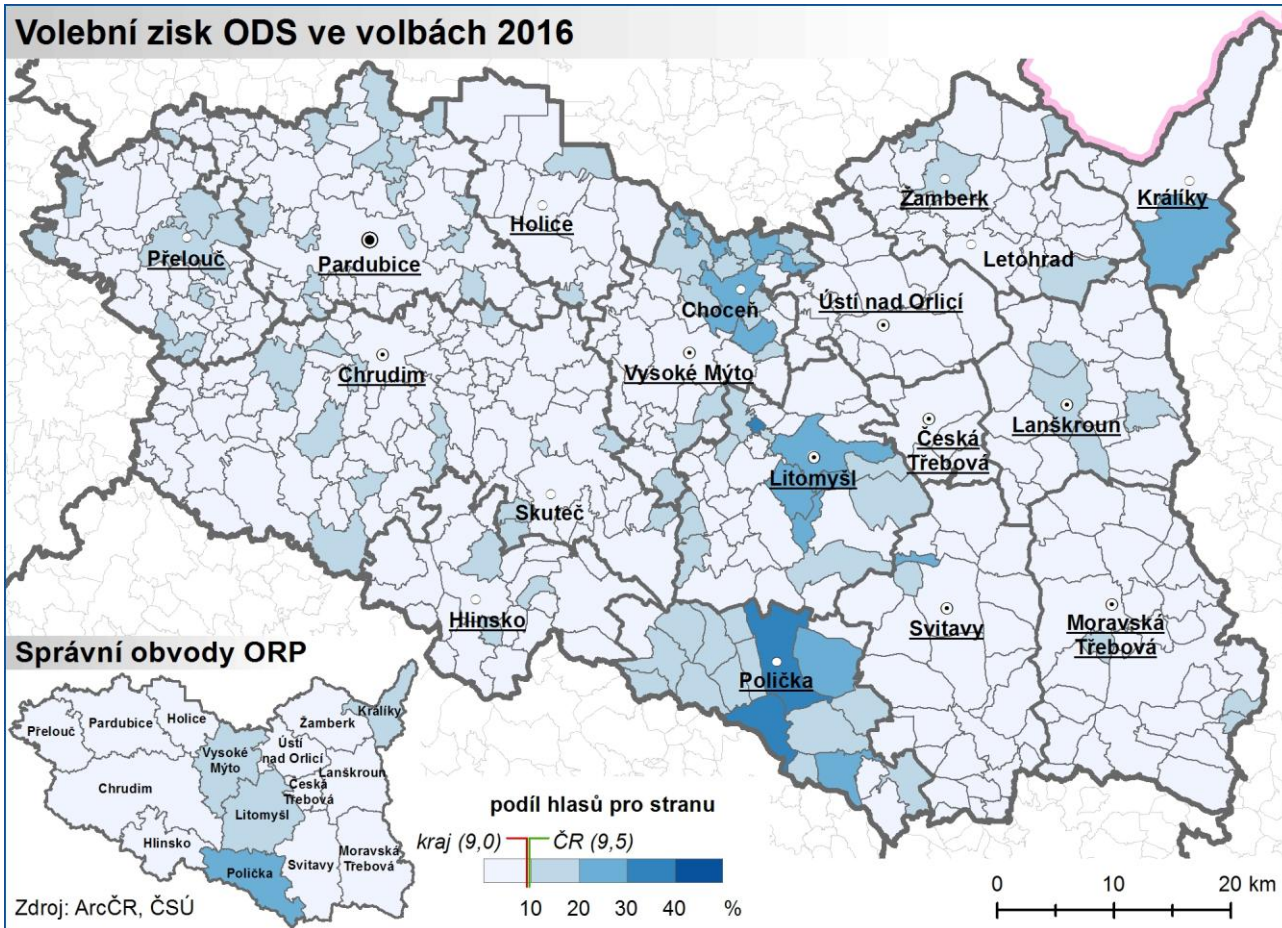
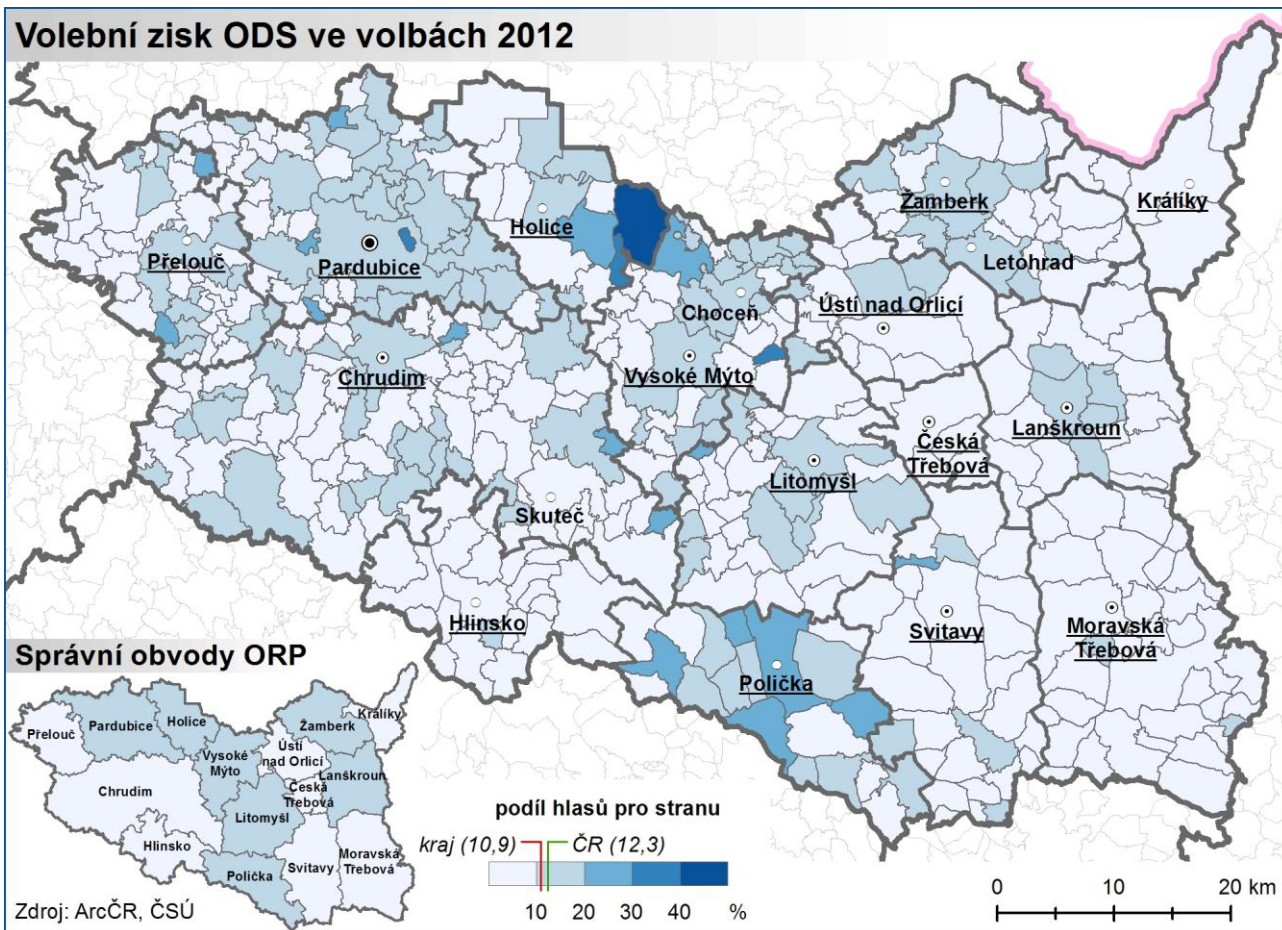
Rozdíly mezi městskými a venkovskými obcemi se však s postupujícím časem snižovaly a v elektorátu strany (voličstvo strany, resp. občané, kteří hlasují ve volbách pro tuto stranu) postupně klesal význam největších měst – např. v Pardubicích byl ještě v roce 2000 výsledek strany o 8,8 procentního bodu nad

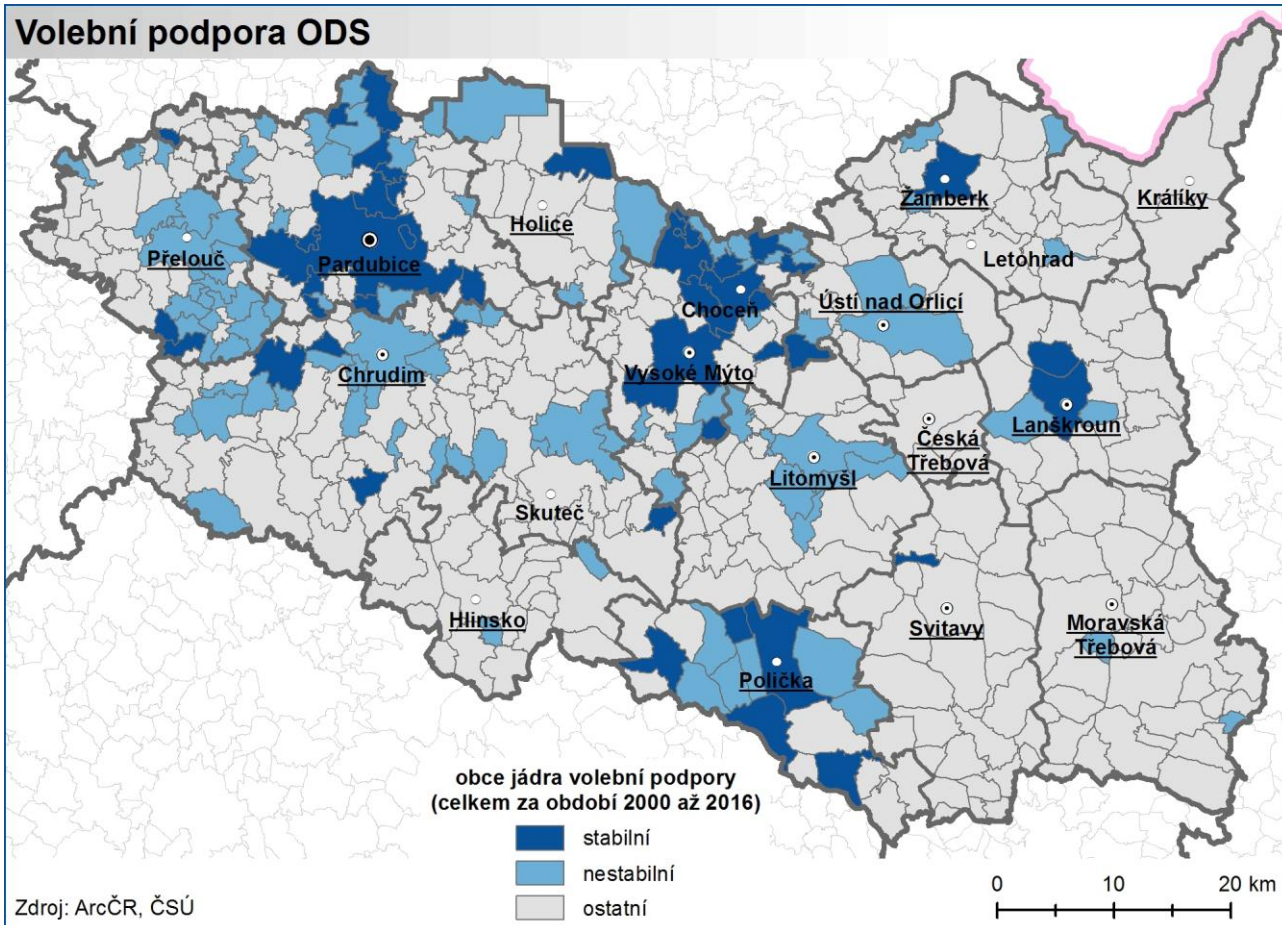
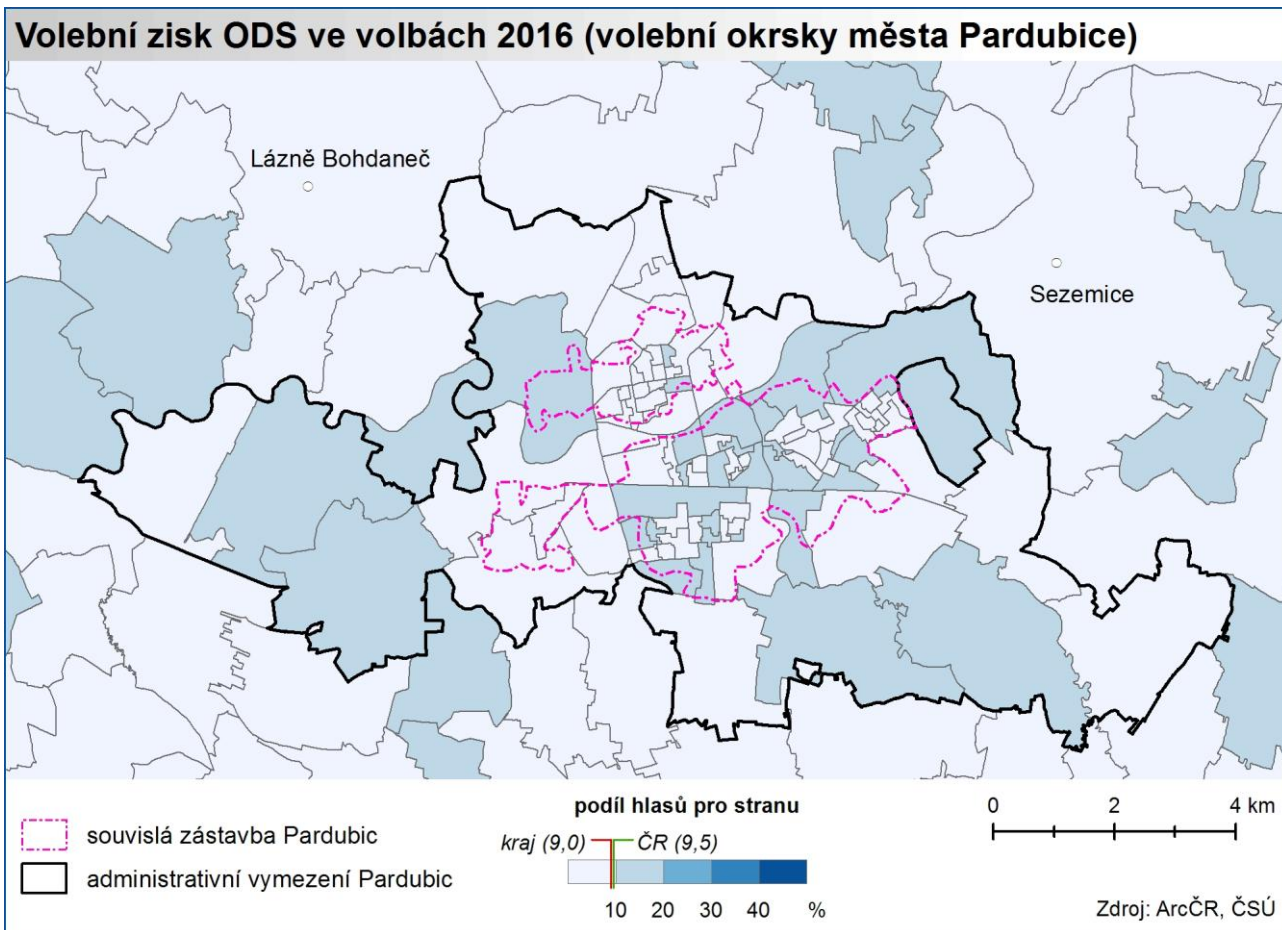
krajským průměrem a město „dodalo“ straně 26,7 % jejího volebního zisku, v roce 2012 už převyšoval zisk strany ve městě krajský průměr jen o 1,6 procentního bodu a jeho podíl na celkovém zisku v kraji klesl na 19,4 %. V posledních volbách dokonce došlo k tomuto jevu v extrémní podobě. V Pardubicích měla ODS o 0,3 procentního bodu nižší výsledek než v celokrajském měřítku a jejich podíl na celkovém zisku strany klesl na 16,7 %. Horších výsledků dosahovala strana v periferních oblastech kraje a v oblastech s dlouhodobě nadprůměrnou podporou levicových stran – zejména v SO ORP Hlinsko, Svitavy, Moravská Třebová, Česká Třebová, Králíky. V těchto oblastech má ODS dlouhodobě podprůměrné výsledky, všechny se navíc krajskému průměru ODS spíše vzdalují. Ve volbách v roce 2008 a 2012 je patrný relativní pokles významu velkých měst (nad 10 tis. obyvatel), zejména Pardubic a Chocně, ve kterých dříve k výsledkům strany přispívaly i silné osobnosti kandidátek – pozdější hejtmán Michal Rabas a někdejší primátor Jiří Stříteský z Pardubic, resp. dřívější starosta Jan Čulík a Ivo Toman z Chocně. V následujících volbách (2012) se obdobný efekt – ovšem s výrazně menším územním dopadem – projevil na osobě lídra kandidátky, úspěšného starosty města Horní Jelení Petra Tupce nebo starosty Poličky Jaroslava Martinů, který se díky preferenčním hlasům (v Poličce mu je dalo 68 % voličů ODS) přesunul na kandidátce z 27. na 4. místo. Ve volbách roku 2016 ho preferenční hlasy vynesly ze 7. místa do čela kandidátky. V Horním Jelení přitom získala v roce 2012 strana vůbec nejlepšího výsledku v kraji (45,8 %, Petru Tupcovi z nich dalo preferenční hlas 59 % voličů ODS). Absence Petra Tupce na kandidátce ODS roku 2016 se v této obci projevila značně negativně, kdy její podpora klesla na 4,3 %. Voliči zde skutečně následují osobnost svého starosty i napříč kandidátními listinami, protože uskupení Osobnosti Pardubického kraje, za které Petr Tupec v těchto volbách kandidoval, získalo v Horním Jelení plných 40 % hlasů.

V rámci krajského města Pardubic (viz mapa na str. 38) má ODS nejnižší podporu ve velkých sídlištích (Dubina, Dukla, Polabiny), naopak nadprůměrně je volena obyvateli Starého Města. Ještě vyšší je její podpora v některých příměstských satelitech (ty jsou už ale za hranicemi města – zejména obce Spojil a Srnojedy). V nich ještě v roce 2000 dosahovala ODS výsledků spíše podprůměrných, v následujícím desetiletí proces suburbanizace zřejmě výrazně transformoval sociální skladbu místního obyvatelstva.

10. Volební podpora ostatních politických subjektů v Zastupitelstvu Pardubického kraje

V předchozích kapitolách byla věnována pozornost těm politickým subjektům, které patřily k nejuspěšnějším ve všech letech konání voleb do Zastupitelstva Pardubického kraje a bylo u nich tedy možné zpracovat podrobné porovnání volební podpory v území i čase. Nelze však opomenout ani ty subjekty, které získaly mandáty v krajských volbách pouze v určitém roce. Následující část je tedy zaměřena na hodnocení volební podpory zbývajících politických subjektů z územního hlediska, a to v chronologickém řazení dle roku voleb, přičemž v případě politických subjektů úspěšných v roce 2016 je obdobně jako v předchozích kapitolách navíc hodnocen taktéž charakter jejich volební podpory v krajském městě.

Sdružení pro Pardubický kraj, kandidující jakožto volební koalice Strany zelených a Strany pro otevřenou společnost pouze při prvních volbách do zastupitelstva kraje v roce 2000, získalo tehdy 5,6 % platných hlasů a 2 mandáty. Většina ze 49 kandidátů sdružení byla bez politické příslušnosti a často působila v zastupitelstvech měst a obcí na postu starosty či místostarosty. Největší volební podpora patřila tomuto sdružení v SO ORP Svitavy a Ústí nad Orlicí. Lídr kandidátky – tehdejší místostarosta Ústí nad Orlicí Karel Škarka – byl zvolen do zastupitelstva kraje spolu s Vítem Vavřinou, ředitelem pardubického letiště.

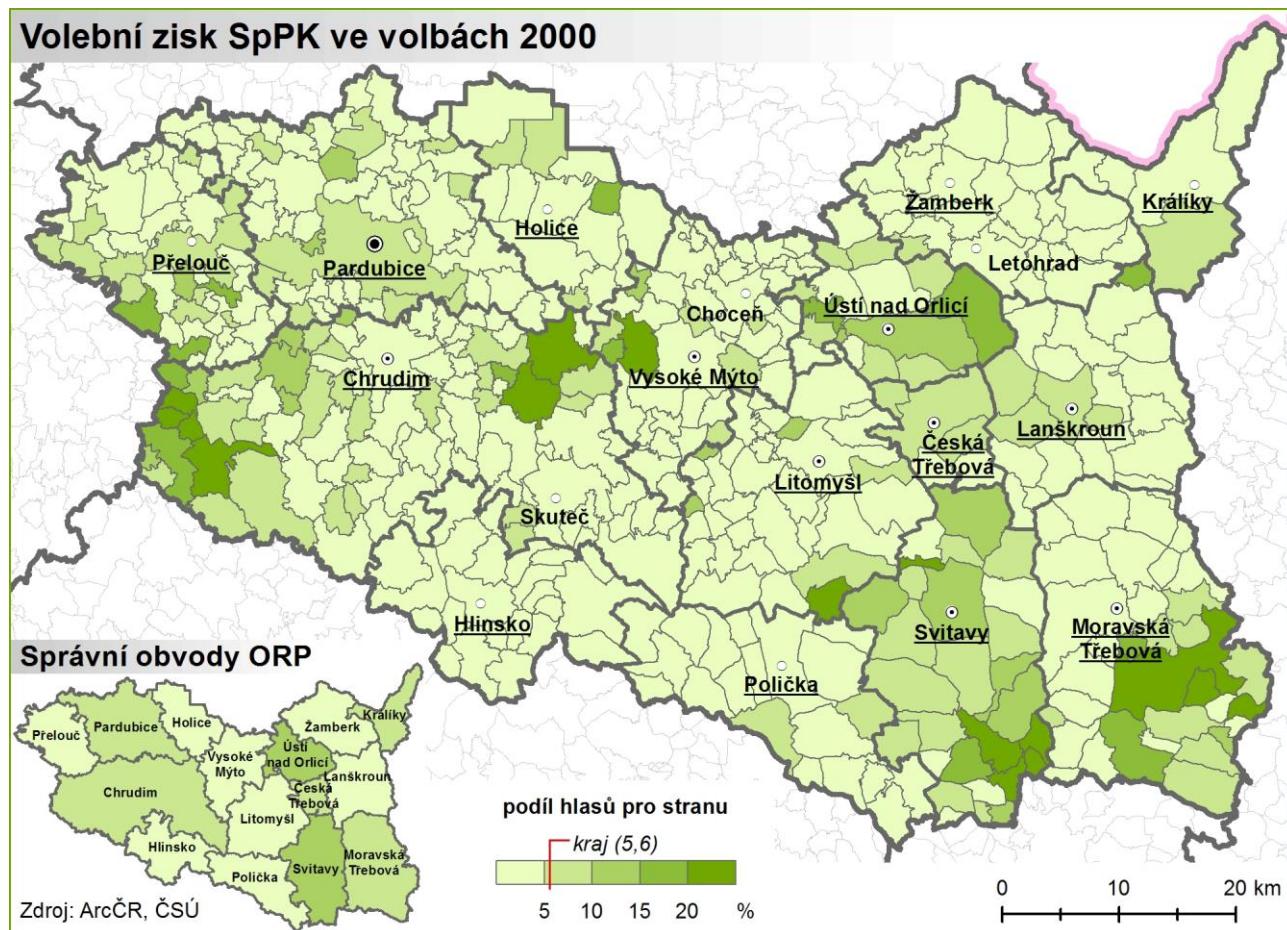
Koalice **TOP09 a Starostové pro Pardubický kraj** získala hned při své premiérové účasti v roce 2012 v krajských volbách 6,3 % hlasů a 3 mandáty. Rozložení její podpory v rámci kraje bylo extrémně nerovnoměrné s výraznou koncentrací v České Třebové a v SO ORP Ústí nad Orlicí a Litomyšli. Tyto oblasti odpovídaly místům bydliště kandidátů s nejvyšším počtem preferenčních hlasů, zejména nezávislého českotřebovského starosty Jaroslava Zedníka navrženého STAN a úspěšného komunálního politika z Ústí nad Orlicí Luboše Bäučela kandidujícího za TOP09. V těchto městech získala koalice 24,8%, resp. 18,9% podporu a pocházelo z nich téměř 22 % všech hlasů, které koalice v kraji získala. Mimořádně úspěšná byla také v dalších obcích, jejichž starostové se objevili na kandidátní listině, nečítá se v nich překročili hranici 30 % hlasů (nejvíce v Baníně na Svitavsku – 53,9 %), tento efekt ale zůstal většinou omezen jen na jedinou obec a ani v nejbližším okolí se nijak neprojevil (např. v obcích bezprostředně sousedících s už zmíněným Banínem volilo koalici jen 3,3 % voličů).

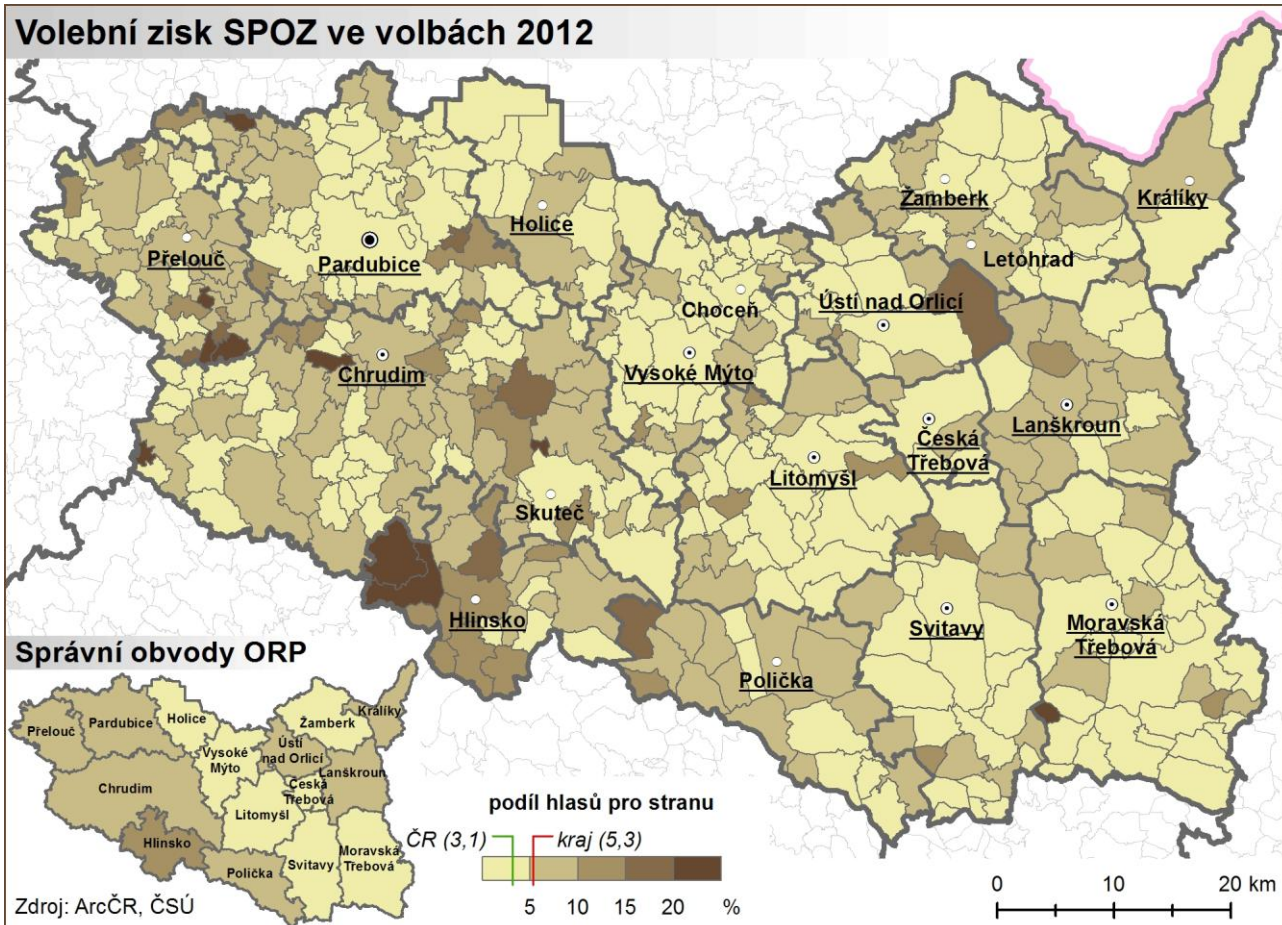
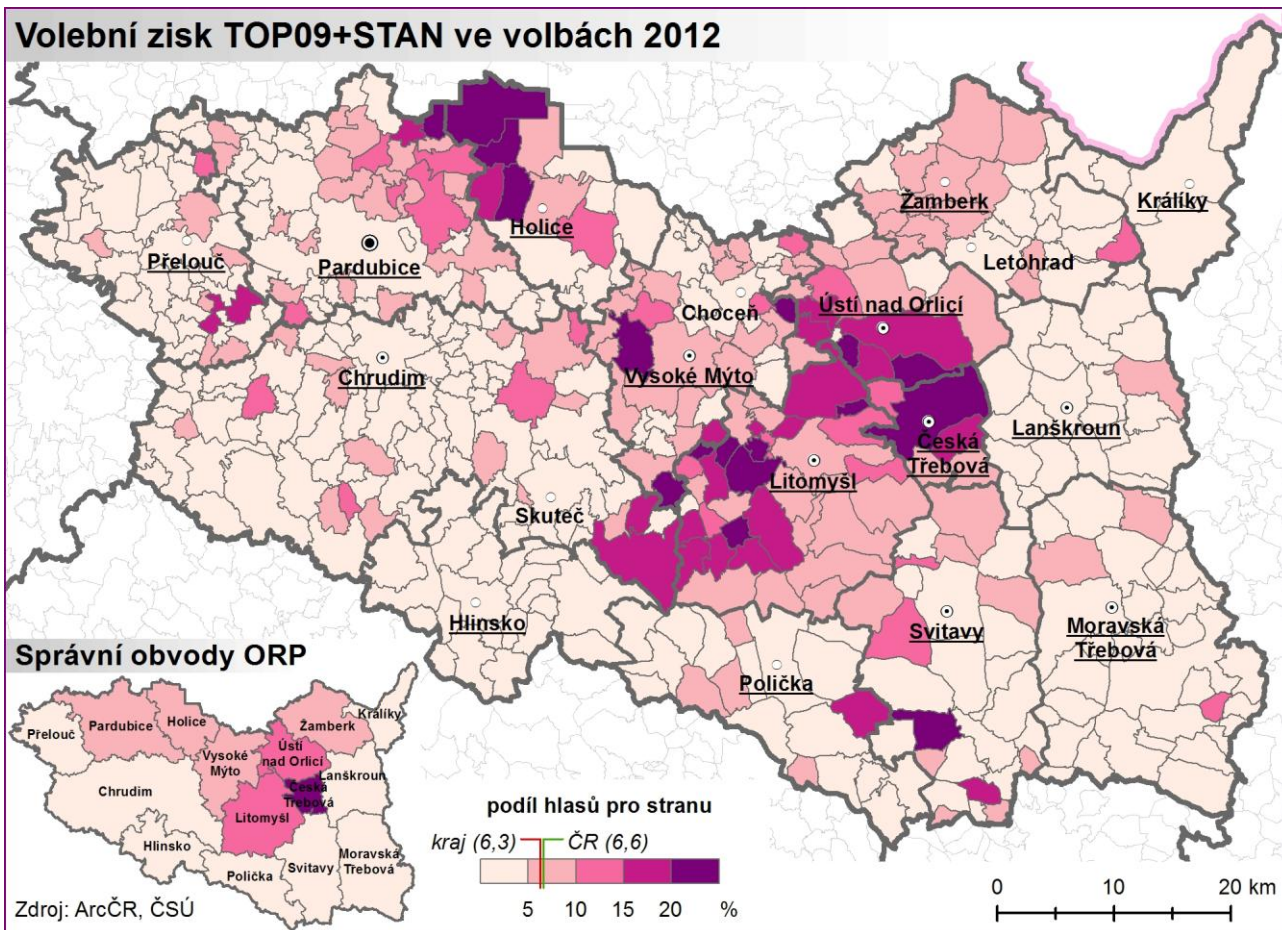
Rovněž **SPOZ** se podařilo už při její první účasti v krajských volbách v roce 2012 na Pardubicku získat zastoupení v krajském zastupitelstvu – 5,3% podíl na platných hlasech ji zabezpečil 3 zastupitelská místa. V povolebních jednáních se strana stala součástí krajské koalice, lídr kandidátky Jaromír Dušek byl zvolen do krajské rady. Podpora strany byla na celém území kraje poměrně rovnoměrná, poněkud nižší ve velkých městech. Nadprůměrné výsledky zaznamenala strana jen na Hlinecku, což lze pravděpodobně vysvětlit jejím dobrým organizačním zázemím v okrese Chrudim a z toho plynoucím vysokým podílem kandidátů z Hlinska a jeho okolí na kandidátní listině.

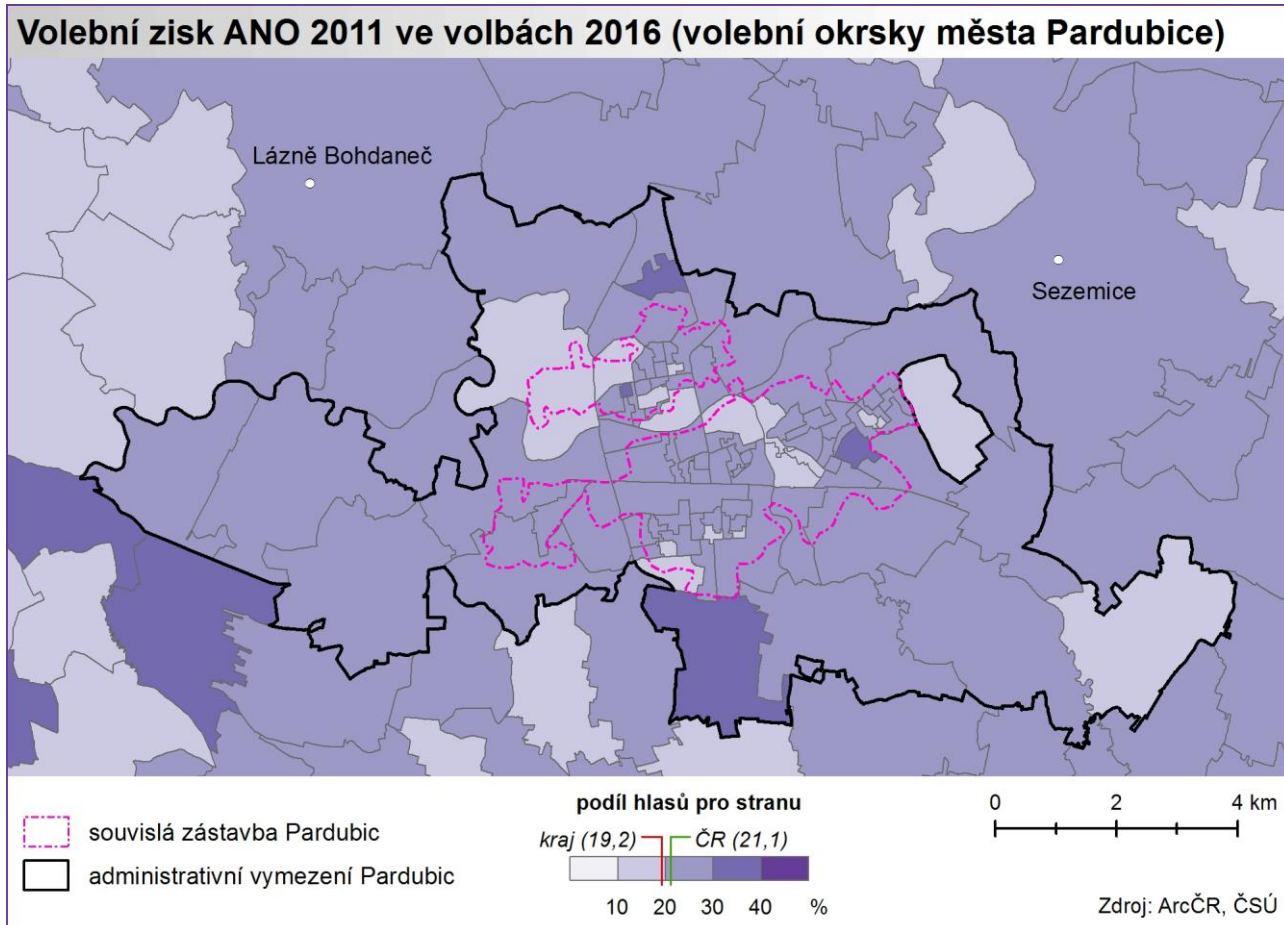
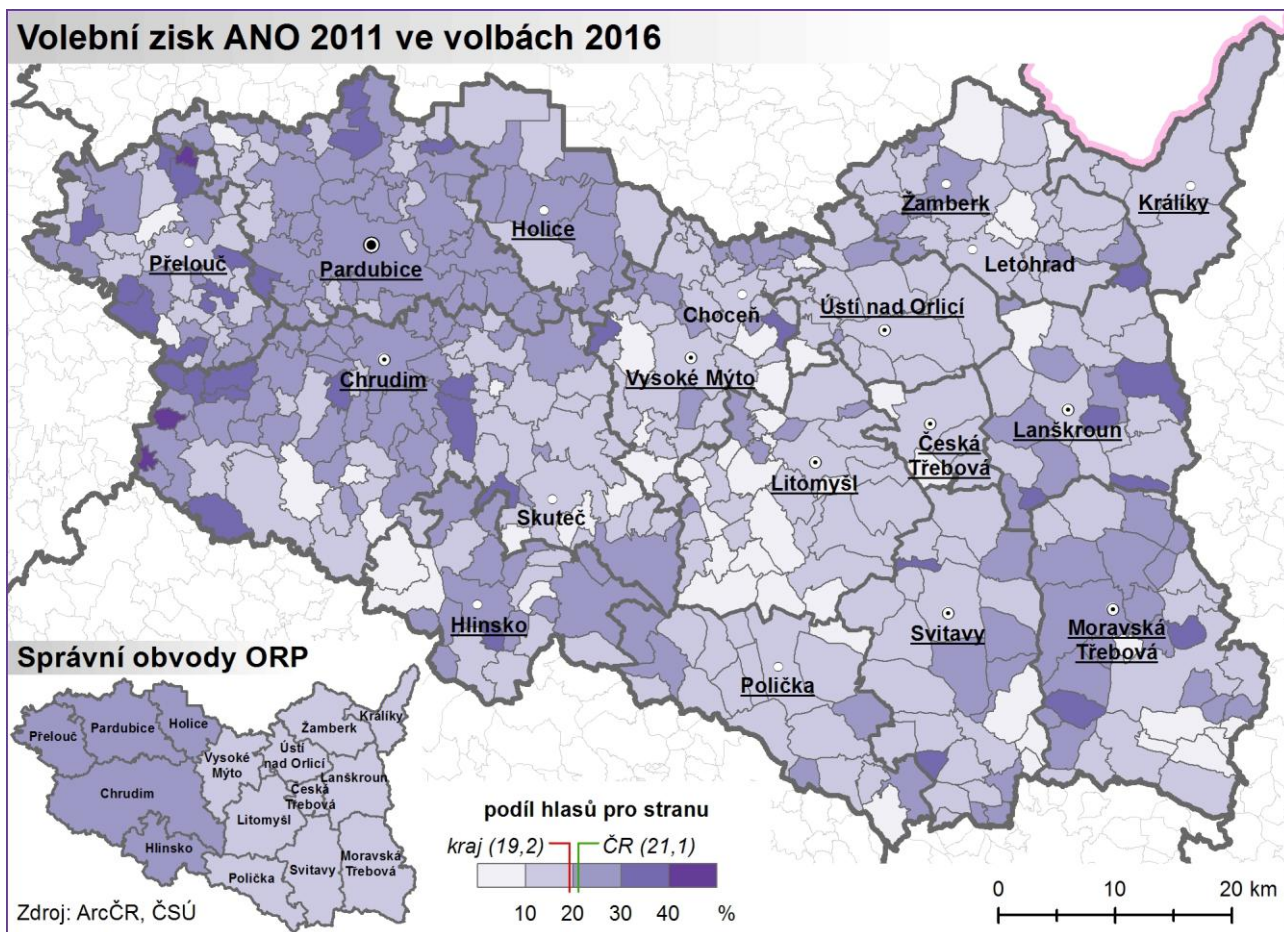
Strana **ANO 2011** získala v roce 2016 během krajských voleb 19,2 % hlasů a 12 mandátů v krajském zastupitelstvu. Ačkoliv se jednalo o vítěznou stranu krajských voleb, skončila strana společně s KSČM v opozici, když vládní koalice byla zformována z ČSSD, Koalice pro Pardubický kraj, ODS a STAN. Podpora hnutí je relativně homogenní, poněkud vyšší v západní části kraje a na Moravskotřebovsku, naopak nižší v SO ORP Králíky, Polička, Česká Třebová a zejména Litomyšl. Neprojevují se žádné podstatné rozdíly mezi městy a jejich zázemím. ANO 2011 má obecně poněkud vyšší podporu v největších městech, ale i některá menší města mají podíl voličů tohoto hnutí nadprůměrný (např. Hlinsko, Žamberk). Nižší vnitřní diference volební podpory koresponduje s faktem, že ze všech stran, které získaly mandáty, využívali voliči ANO 2011 nejméně možnosti přednostního hlasování (v průměru 0,55 přednostního hlasu na jednoho voliče hnutí, ostatní strany v rozmezí 0,77–0,97, Koalice pro Pardubický kraj dokonce 1,22). V samotných Pardubicích, resp. volebních okrscích tohoto statutárního města, získávala strana ve srovnání s krajskou i republikovou hodnotou volebního zisku mírně nadprůměrné výsledky. Prostorová diference volebních zisků ANO 2011 v rámci města není příliš variabilní. Nejlepších výsledků dosáhlo uskupení v okrajových částech Dražkovice a Ohrazenice. Naopak ve středu města severně od Labe lze pozorovat koncentraci nižších volebních zisků. Takto lze charakterizovat i Hostovice situované ve východní části města.

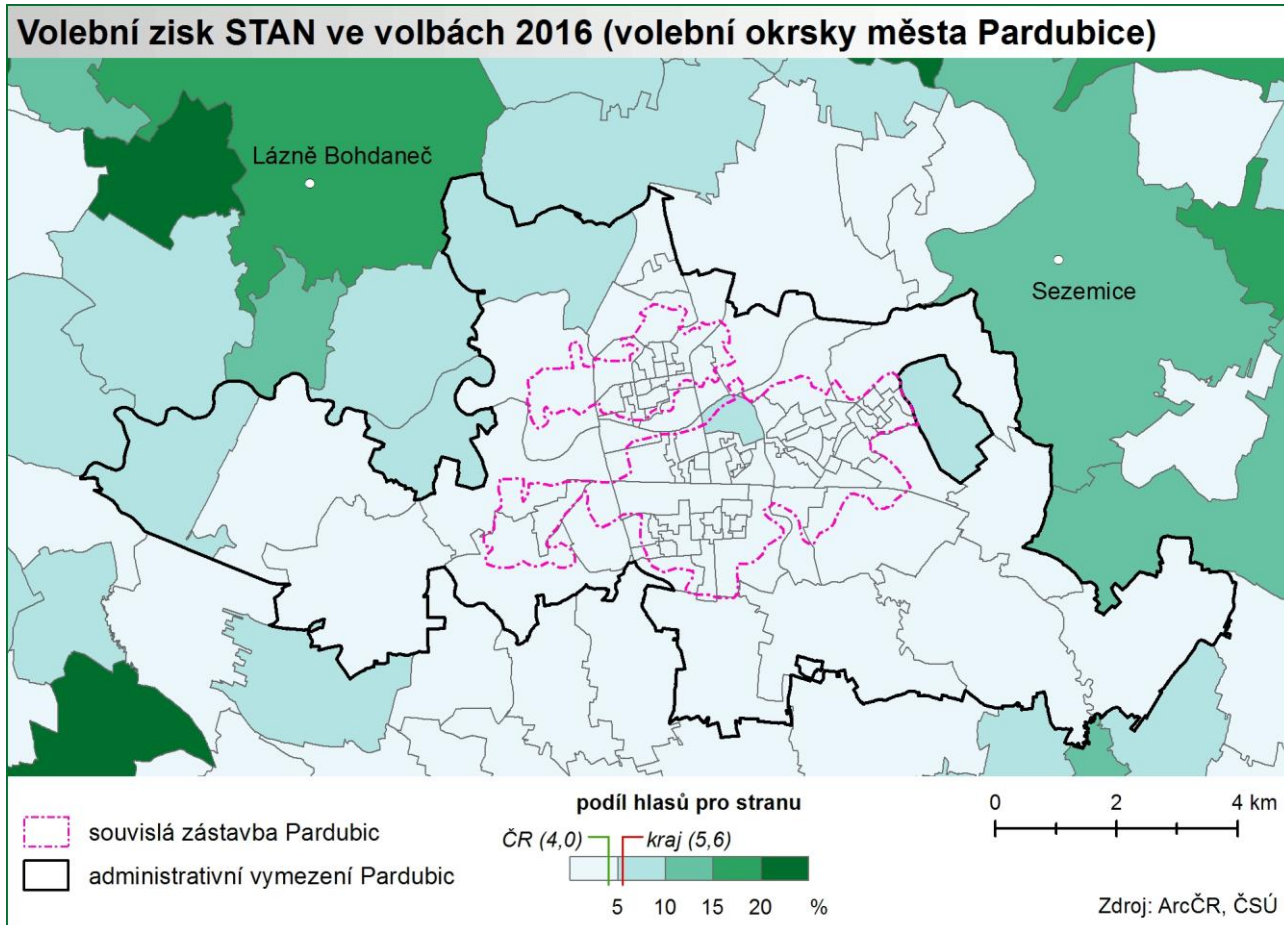
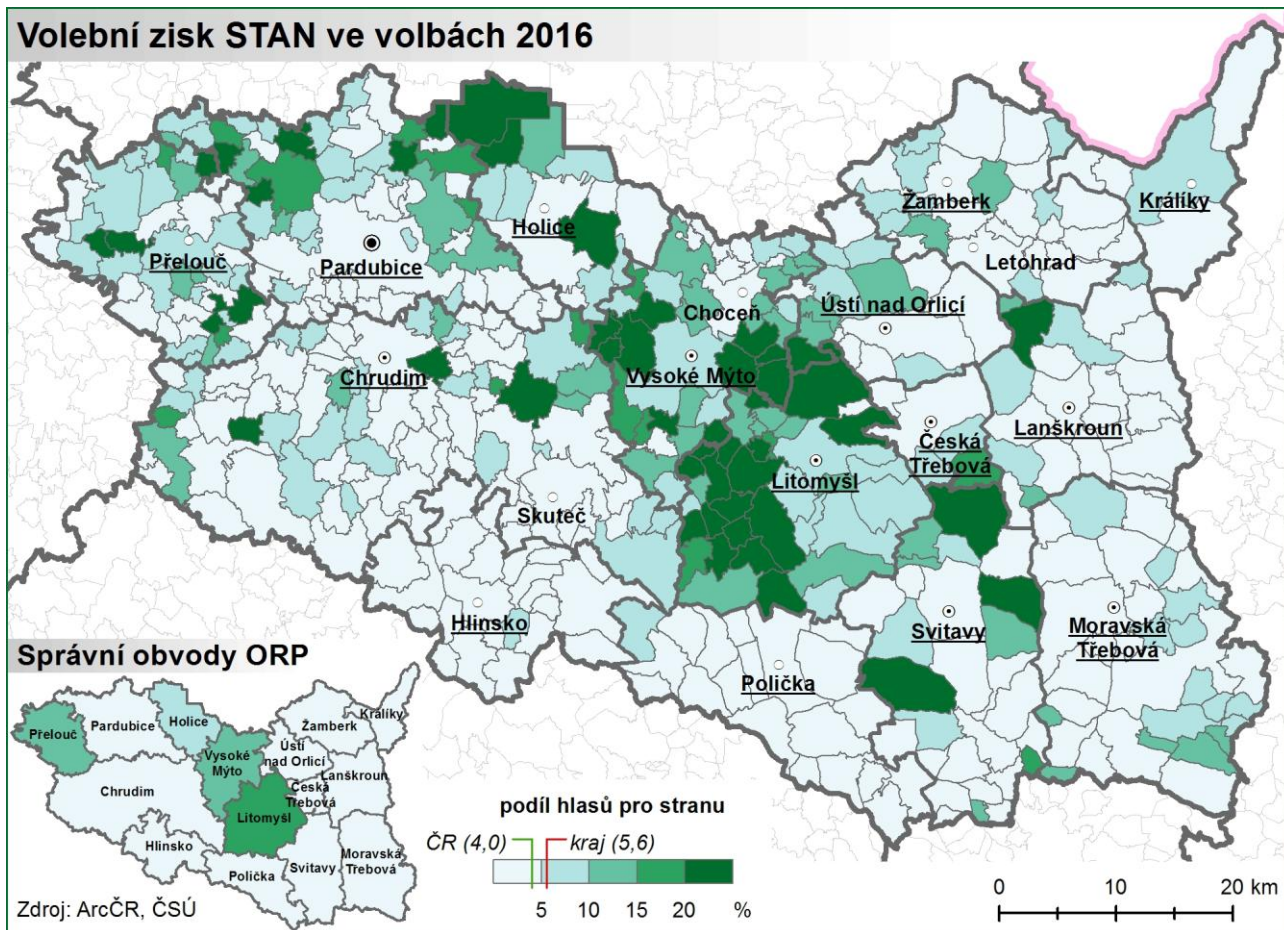
STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ při své první samostatné kandidatuře v krajských volbách v roce 2016 získali 5,62 % hlasů a 3 zastupitelská místa. Povolební jednání subjektů, které pronikly do krajského zastupitelstva, zapříčinila, že se uskupení stalo součástí krajské koalice. V Radě Pardubického kraje získalo uskupení jedno místo, kandidátka uskupení Hana Štěpánová představuje v rámci 9členné rady jedinou ženu. Územní struktura volební podpory má prakticky shodné vlastnosti jako volební podpora koalice TOP09 a Starostové pro Pardubický kraj v předchozích volbách, tj. je extrémně nerovnoměrná s typickým „ostrůvkovitým“ výskytem výrazných úspěchů v obcích, jejichž starostové ve volbách kandidovali. Na 50členné kandidátní listině měli STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ celkově 30 aktivních starostů, v „jejich“ obcích pak kandidátka získala 27,17% podporu, zatímco ve zbylých obcích kraje byla podpora jen 4,1%. STAN se nepodařilo

udržet dřívější výraznou podporu na Českořebovsku vázanou v časech společné kandidátky s TOP09 na osobu Jaroslava Zedníka (ten byl sice v roce 2012 navržen STAN, v roce 2016 však kandidoval za TOP09). V samotných Pardubicích se uskupení starostů a nezávislých kandidátů nedařilo. S výjimkou tří volebních okrsků uskupení zaostávalo za krajským průměrem volebních zisků.

11. Efekt kandidáta na příkladu hejtmanů Pardubického kraje

Koncept efektu kandidáta, který je znázorněn na mapách umístěných na stranách 45 až 47, je jevem, jehož podstatou je skutečnost, že voliči během voleb preferují místního kandidáta, protože jej dobře znají, důvěřují mu a doufají, že bude prosazovat lokální zájmy. Tato preference přitom může být v přímém rozporu s tradiční stranickou orientací voliče. Ten tedy může volit kandidáta zahrnutého v kandidátní listině strany, kterou by za jiných okolností nevolil. Princip efektu kandidáta spočívá v prostorové blízkosti mezi kandidátem a voliči. Kandidát tudíž získává více hlasů v místech jeho každodenních aktivit. Především se jedná o obce obvyklého bydliště, roli však mohou hrát i obce, v nichž kandidáti pracují, studují anebo bydleli v minulosti. Kromě této pozitivní podoby efektu kandidáta se lze setkat i s podobou negativní, kdy kandidát ve zmíněných obcích může naopak získat hlasů méně v důsledku jeho neoblíbenosti mezi místními voliči.

V roce 2000 se efekt kandidáta mírně projevil v případě hejtmana období let 2000 až 2004 Romana Lína (5 128 přednostních hlasů), který v roce konání voleb žil a pracoval v Pardubicích. Právě v nich a v jejich zázemí lze vyzorovat vyšší zisky preferenčních hlasů tohoto hejtmana. Nutno ovšem dodat, že vyšší zisky preferenčních hlasů se v jeho případě pojí taktéž s řadou obcí v regionech, které jsou od samotných Pardubic již více vzdáleny, což intenzitu efektu poněkud mírní. Na úrovni správních obvodů ORP lze pozorovat výraznou pozici správního obvodu ORP Pardubice, kde byl hejtman Línka mnohem úspěšnější v porovnání s ostatními správními obvody.

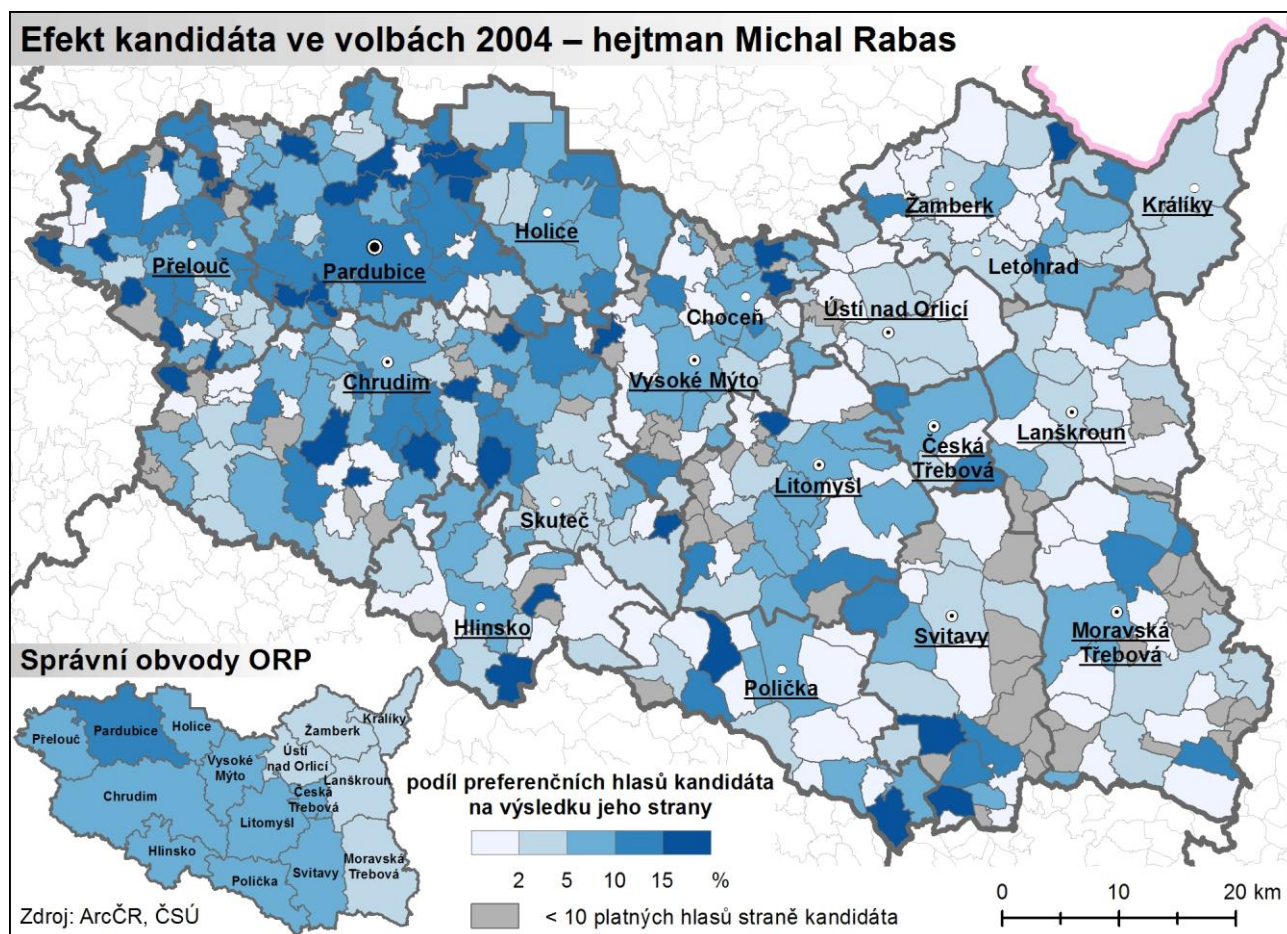
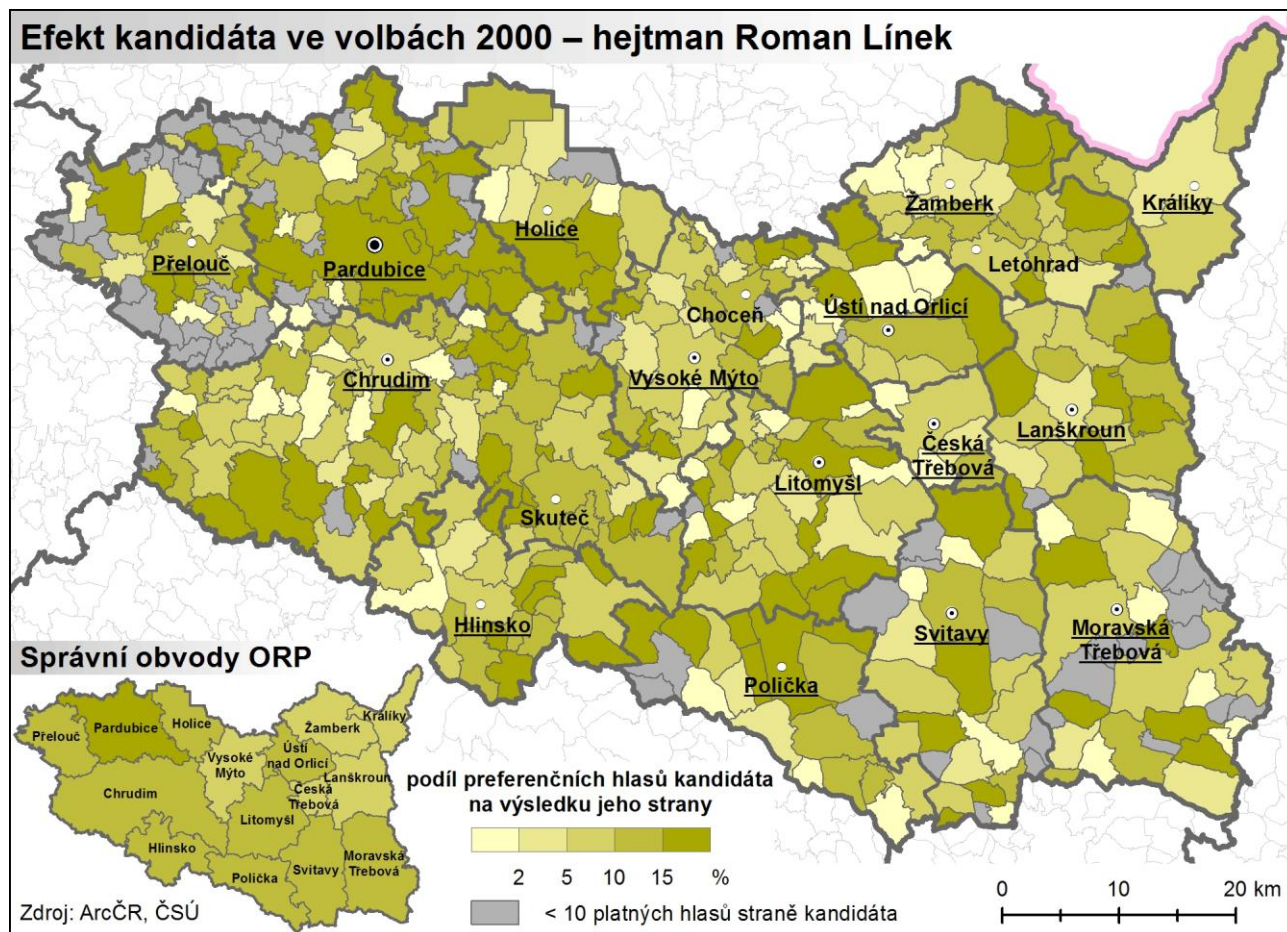
V případě Michala Rabase, který se stal hejtmanem **v roce 2004** (s 3 277 přednostními hlasy), je opět možné konstatovat mírný projev efektu kandidáta. Taktéž on žil a pracoval v době voleb v Pardubicích. Právě zde, společně s obcemi v jejich zázemí si hejtman Rabas vedl úspěšně. Stejně jako v předcházejícím případě však tento hejtman získával preferenční hlasy i v některých obcích mimo popsanou oblast. Zajímavý poznatek se týká struktury správních obvodů ORP, kde se efekt kandidáta projevil mnohem výrazněji. V této souvislosti je možné hovořit o západo-východním gradientu sestupu preferenčních hlasů hejtmana Rabase, přičemž je také patrná silná pozice správního obvodu ORP Pardubice.

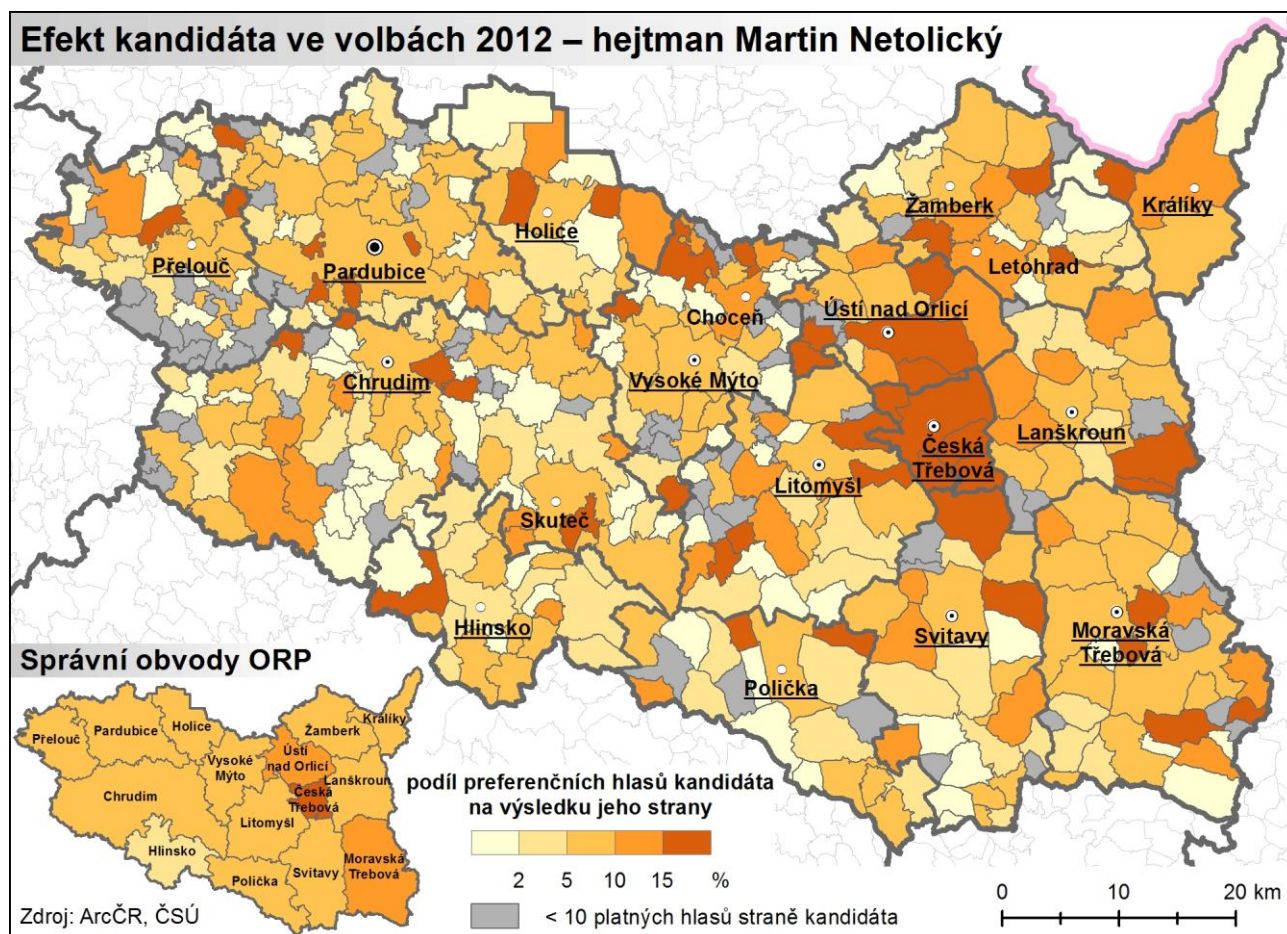
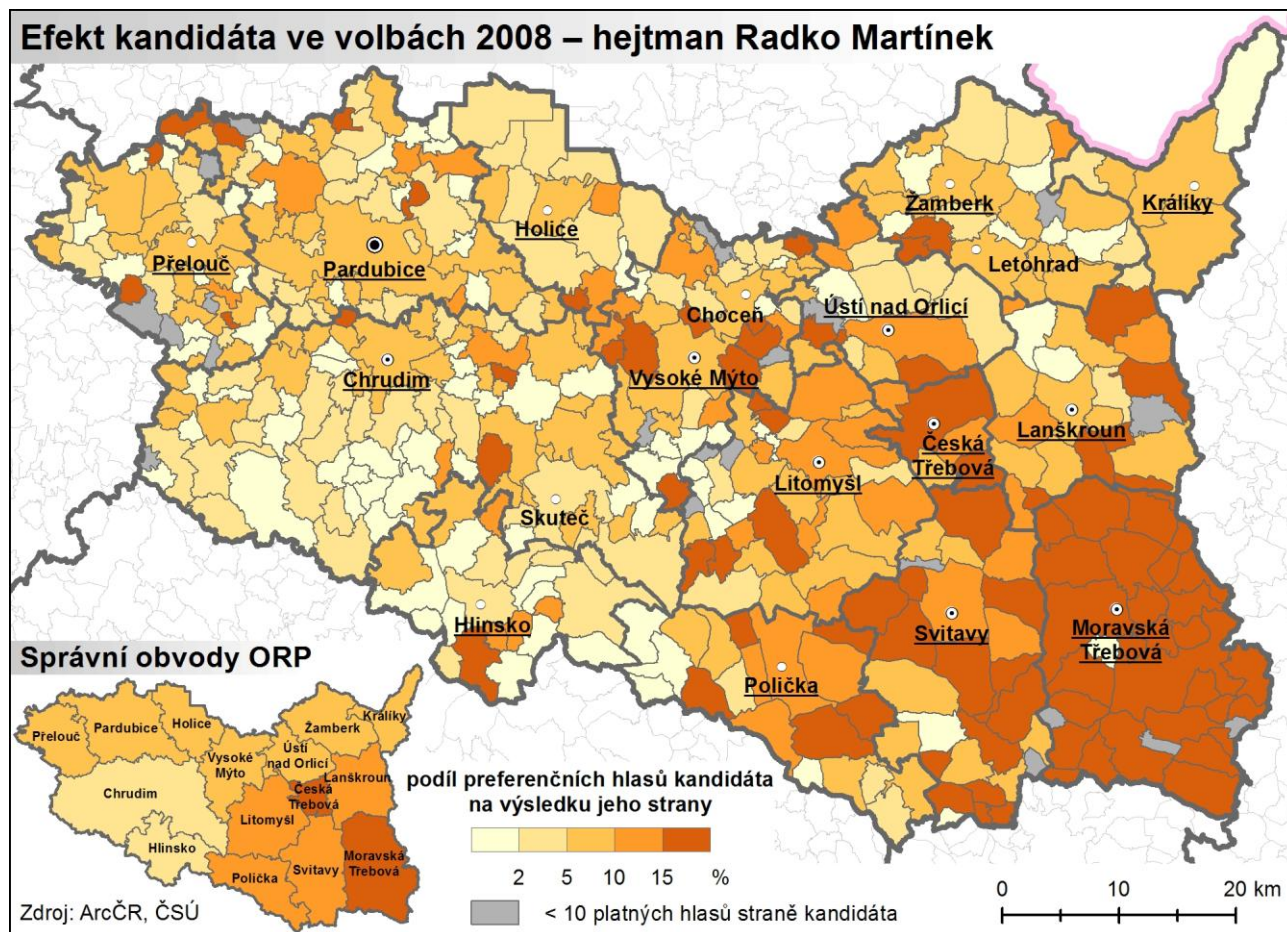
Ve volbách **roku 2008** byl hejtmanem zvolen lídr kandidátky ČSSD Radko Martínek z Moravské Třebové, který zde již kandidoval z pozice poslance Parlamentu České republiky. Počtem 6 275 přednostních hlasů předstihl všechny kandidáty napříč stranami, včetně dvou bývalých hejtmanů Romana Lína a Ivo Tomana, který v roce 2007 nahradil na postu hejtmana zesnulého Michala Rabase. V rámci ČSSD získal dokonce dvakrát více přednostních hlasů než druhý v pořadí Radomír Lána (na kandidátce čtvrtý). Při pohledu na mapu zobrazující rozložení preferenčních hlasů pro nového hejtmana je jasně vidět geografická podmíněnost tohoto hlasování. Voliči, kteří tohoto kandidáta volili přednostně, byli zejména z Moravskotřebovska (32 % voličů ČSSD), ale také z Českotřebovska a Svitavska. Směrem na západ k centru kraje, Pardubicím, se však jeho podpora rychle ztrácí.

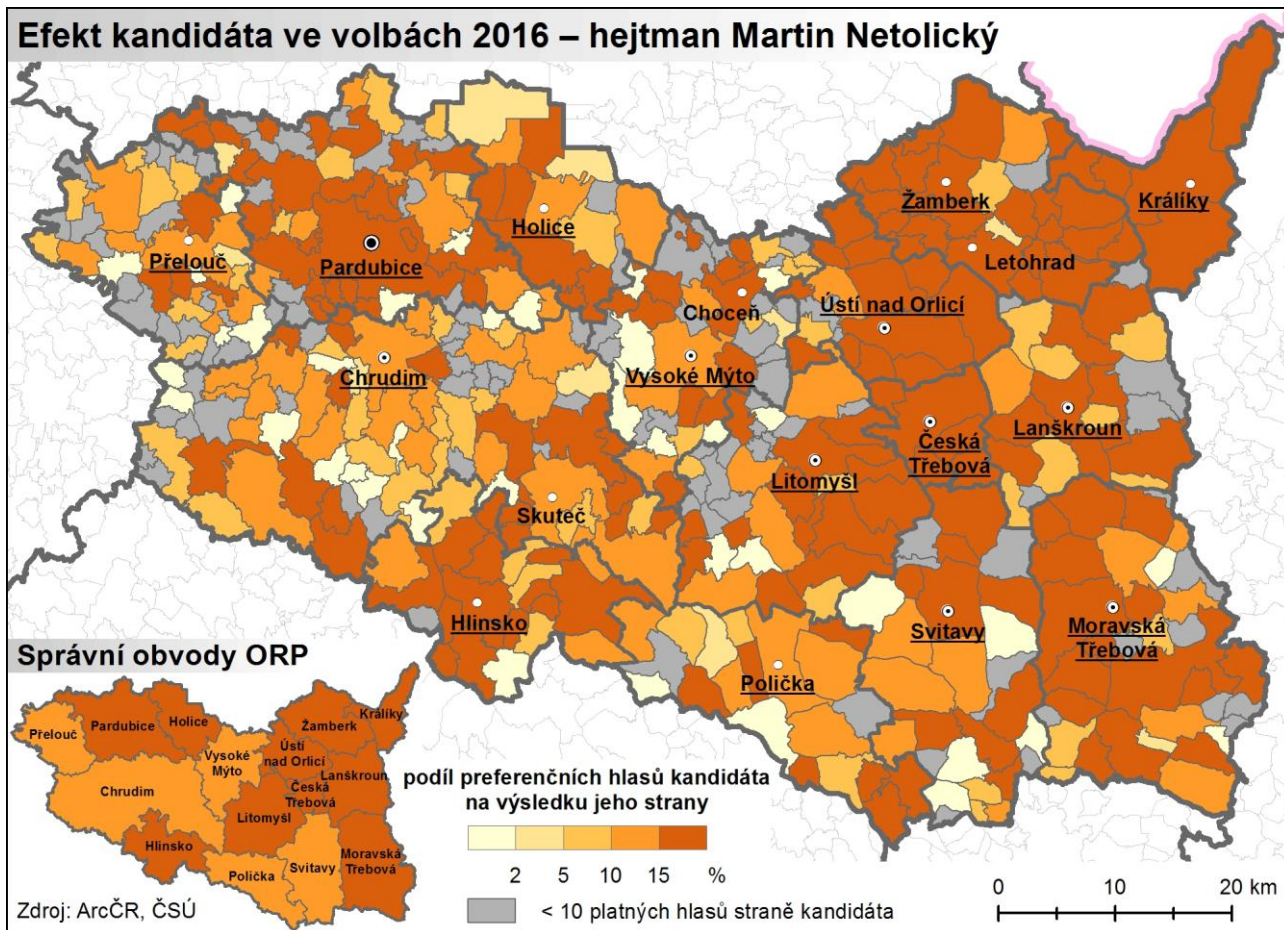
V následujících volbách **roku 2012** byl hejtmanem zvolen opět lídr kandidátky ČSSD. Byl jím Martin Netolický, který obdržel celkem 3 282 přednostních hlasů, čímž jednoznačně potvrdil své čelní místo na kandidátce. V absolutním počtu preferenčních hlasů ho předstihl jen Roman Línka z Koalice pro Pardubický kraj, který měl velmi silnou podporu i v předešlých volbách. Na mapě zobrazující efekt kandidáta Martina Netolického jasně vystupuje do popředí jeho bydliště v České Třebové, kdy ho v celém správním obvodu zakroužkovalo takřka 42 % voličů ČSSD. Významnější podpoře se těšil i v okolí Ústí nad Orlicí a Moravské Třebové. V západní části kraje byla jeho podpora zřetelně nižší.

V zatím posledních volbách do krajského zastupitelstva **roku 2016** se hejtmanem stal opět Martin Netolický, třebaže jeho strana ve volbách nezvítězila. Lídr kandidátky ČSSD však získal nejvíce přednostních hlasů (5 678) ze všech kandidátů, což je daleko více než v předešlých volbách. Jeho kandidatura se pozitivně projevila zejména v České Třebové, která je jeho domovským městem. V příslušném SO ORP volilo sociální demokraty 47,3 % voličů, přičemž bezmála polovina z nich dala i přednostní hlas Martinu Netolickému. Vysoký počet preferenčních hlasů společně s relativně slabším výsledkem ČSSD, který byl o 3,3 procentní body nižší než v předcházejících volbách, způsobil, že mapa efektu kandidáta oproti předešlým volbám „ztmavla“. Těžiště přednostních hlasů pro kandidáta se rozšířilo na téměř celou východní část kraje, ke kterému se nově přidalo i Pardubicko a Hlincecko.

12. Vybrané korelační vztahy

Mapy na stranách 49 až 51 se svým obsahem snaží poukázat na možné prostorové vztahy volebních zisků vybraných politických subjektů v roce 2012, resp. 2016 k různým kvalitativním proměnným. Výběr proměnných v mapách nebyl zvolen náhodně, jelikož odráží výsledky korelační analýzy, která disponuje schopností poukázat na případné prostorové závislosti různých jevů. V podstatě se jedná o statistický údaj, tzv. korelační koeficient, který udává podobnost mezi dvěma skupinami dat. Tato souvislost může být kladná, záporná nebo nemusí vůbec existovat. Korelační koeficienty nabývající vysokých hodnot jsou natolik výrazné, že se projevují i podobností map zobrazujících porovnávané jevy. V rámci korelační analýzy byly prokázány nejsilnější statistické vazby právě mezi ukazateli znázorněnými na výše zmíněných mapách.

Analyzované roky konání voleb 2012 a 2016 byly vybrány z následujících důvodů. V případě krajských voleb konaných roku 2012 je hlavní příčinou relativně krátký časový odstup od termínu prozatím posledního sčítání lidu (jaro 2011). Právě vybraná data získaná touto důležitou statistickou akcí vstupovala jako proměnné do korelační analýzy. Rok 2016 byl pak vybrán především s ohledem na svoji aktuálnost. Předcházející tři volební roky (2000, 2004 a 2008) nebyly s ohledem na rozsah publikace hodnoceny korelační analýzou.

Korelační vztah 1

V prvním případě se jedná o vztah mezi prostorovým rozložením volebních zisků Koalice pro Pardubický kraj a prostorovým rozložením obyvatel, kteří se během sčítání lidu v roce 2011 přihlásili k římskokatolickému vyznání. Z mapy vyplývá, že prostorová rozmístění obou ukazatelů mají podobný charakter. Tato skutečnost poukazuje na možný pozitivní vztah mezi podíly římských katolíků a výší volebního zisku Koalice, která je do jisté míry profilována KDU-ČSL. Jinými slovy řečeno se zdá, že Koalice získávala vyšší zisky v obcích s větším podílem římských katolíků. Na mapě s tímto tvrzením korespondují především obce v zázemí Litomyšle, dále také obce v bezprostředním zázemí měst Hlinsko, Polička a Žamberk.

Korelační vztah 2

Druhá zobrazená korelační souvislost je na první pohled velmi patrná a pojí se s krajskými volbami uskutečněnými v roce 2016. Jedná se také o nejtěsnější korelační vztah, který je zobrazen na mapách obsažených v této kapitole. V mapě jsou zachyceny prostorové aspekty vztahu mezi mírou podpory strany STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ, na jejíž kandidátní listině bylo mezi kandidáty plných 30 aktivních starostů, a skutečností, zda se stávající starosta dané obce nacházel na kandidátní listině strany. Z mapy je pak jasně vidět jednoznačná pozitivní souvislost charakterizovaná výraznými výsledky strany v obcích, jejichž starosta figuroval na kandidátce uskupení STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ.

Korelační vztah 3

Ve třetím případě mapa zachycuje vztah mezi prostorovým rozložením volebních zisků Koalice pro Pardubický kraj a prostorovým rozložením volebních zisků ANO 2011 během doposud posledních krajských voleb roku 2016. Jedná se o vztah negativní, kdy v obcích s nadprůměrnou podporou Koalice získávalo ANO 2011 podprůměrné volební zisky. Totéž samozřejmě platí i obráceně, tedy že Koalice v obcích s nadprůměrnou podporou ANO 2011, co se volebních výsledků týká, zpravidla zaostávala.

Korelační vztah 4

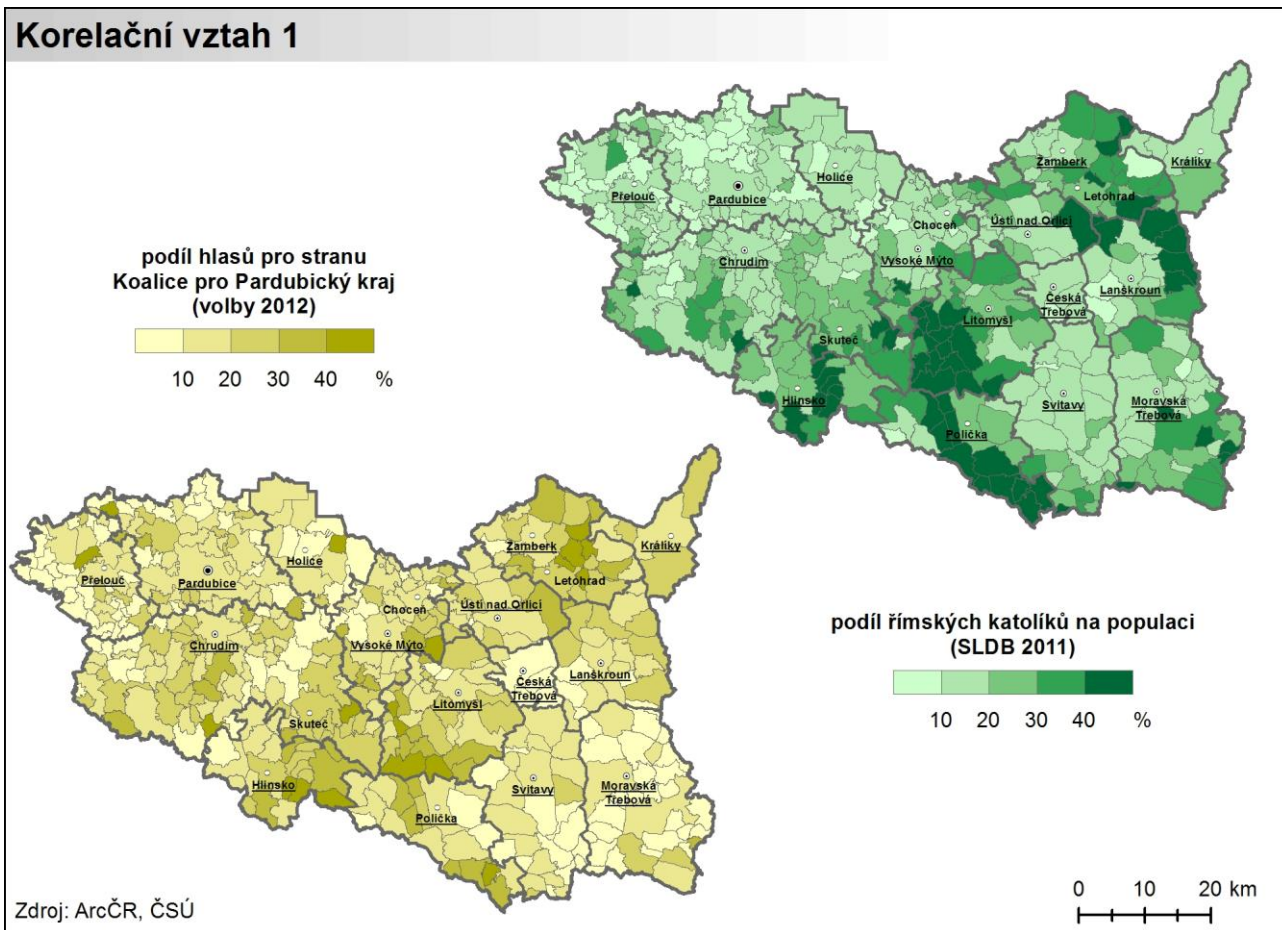
Korelační vztah zobrazený na další mapě ukazuje možná překvapivý náznak souvislosti mezi volební účastí a podílem římských katolíků na populaci. Tento vztah by mohl naznačovat určitou vyšší disciplinovanost voličů v katolickém prostředí, jelikož zpravidla čím větší je v obci podíl katolíků, tím vyšší byla pravděpodobnost nadprůměrné účasti ve volbách. Skutečnost je patrná především na Litomyšlsku, dále pak na Hlinecku, Poličsku a jižně od města Chrudim.

Korelační vztah 5

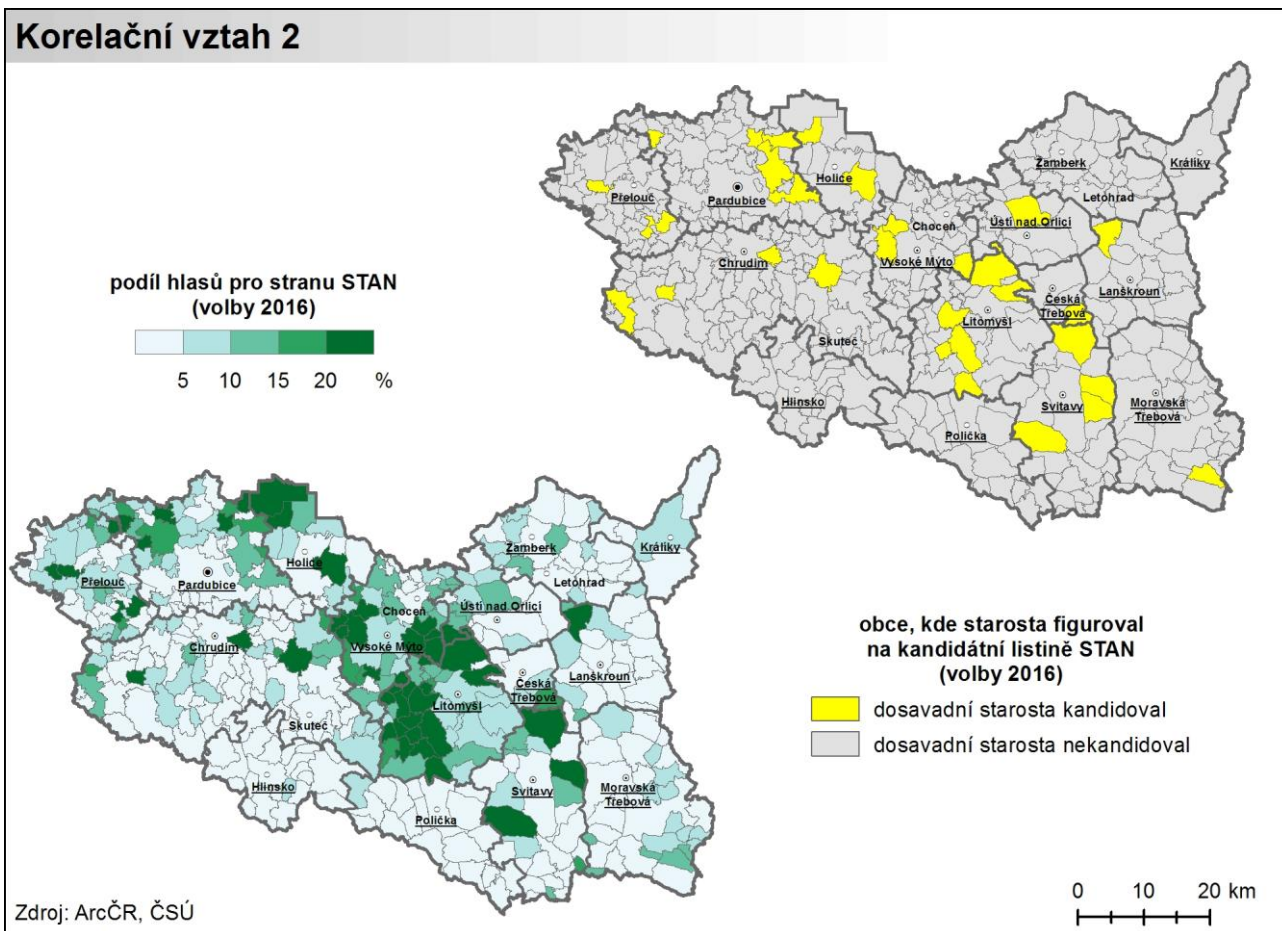
V posledním, pátém případě se jedná o negativní vztah mezi prostorovým rozložením volebních zisků KSČM a podílem vysokoškolsky vzdělané populace na obyvatelstvu ve věku 15 let a více. Z mapy lze usuzovat skutečnost, že v obcích s vyšším podílem vysokoškoláků jmenovaná strana dosahovala spíše nižší volební zisky. Tento fakt je patrný především v Pardubicích a jejich nejbližším zázemí, dále pak v případě Chrudimi a zázemí tohoto města.

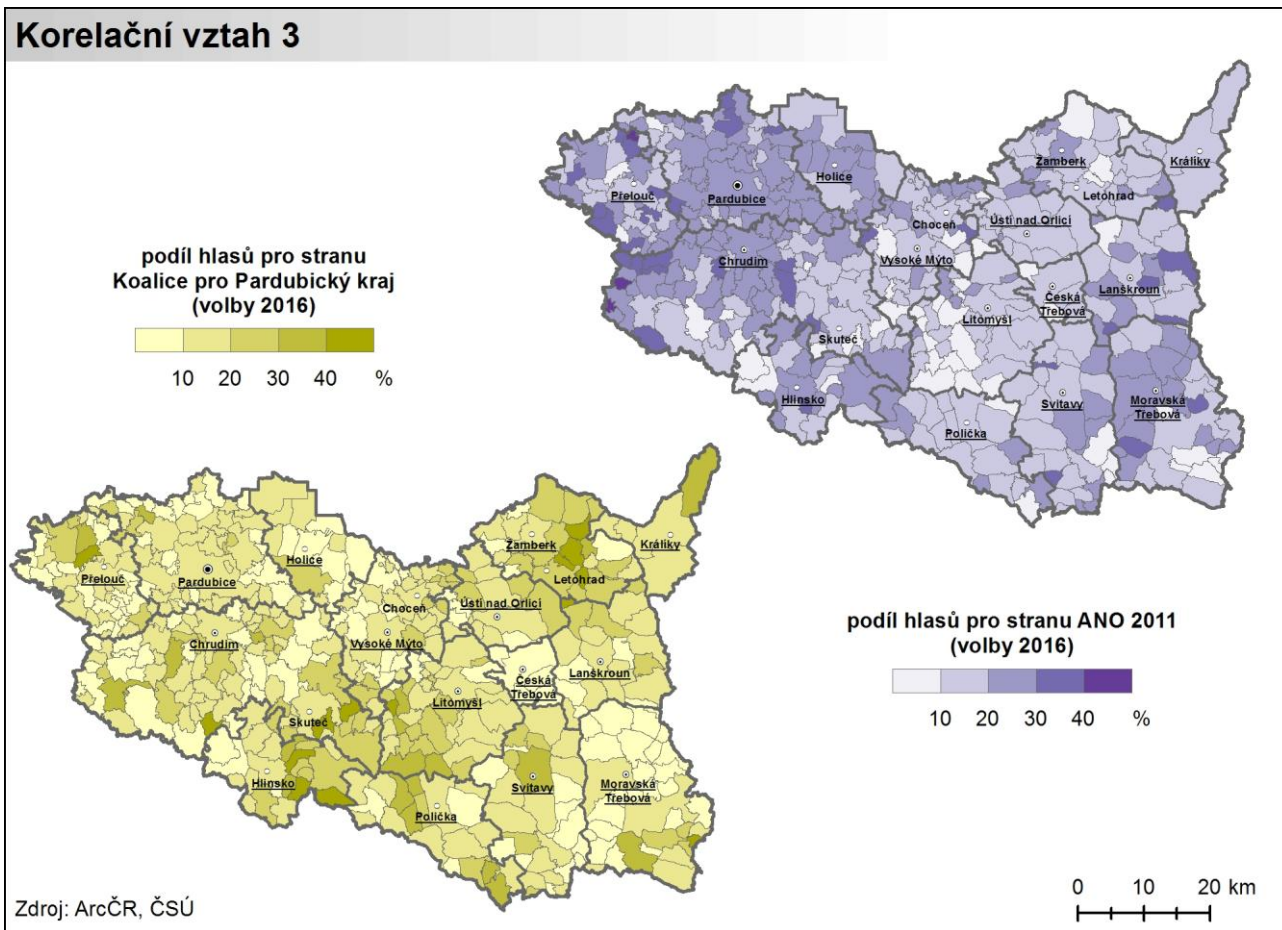
Korelační vztah 1

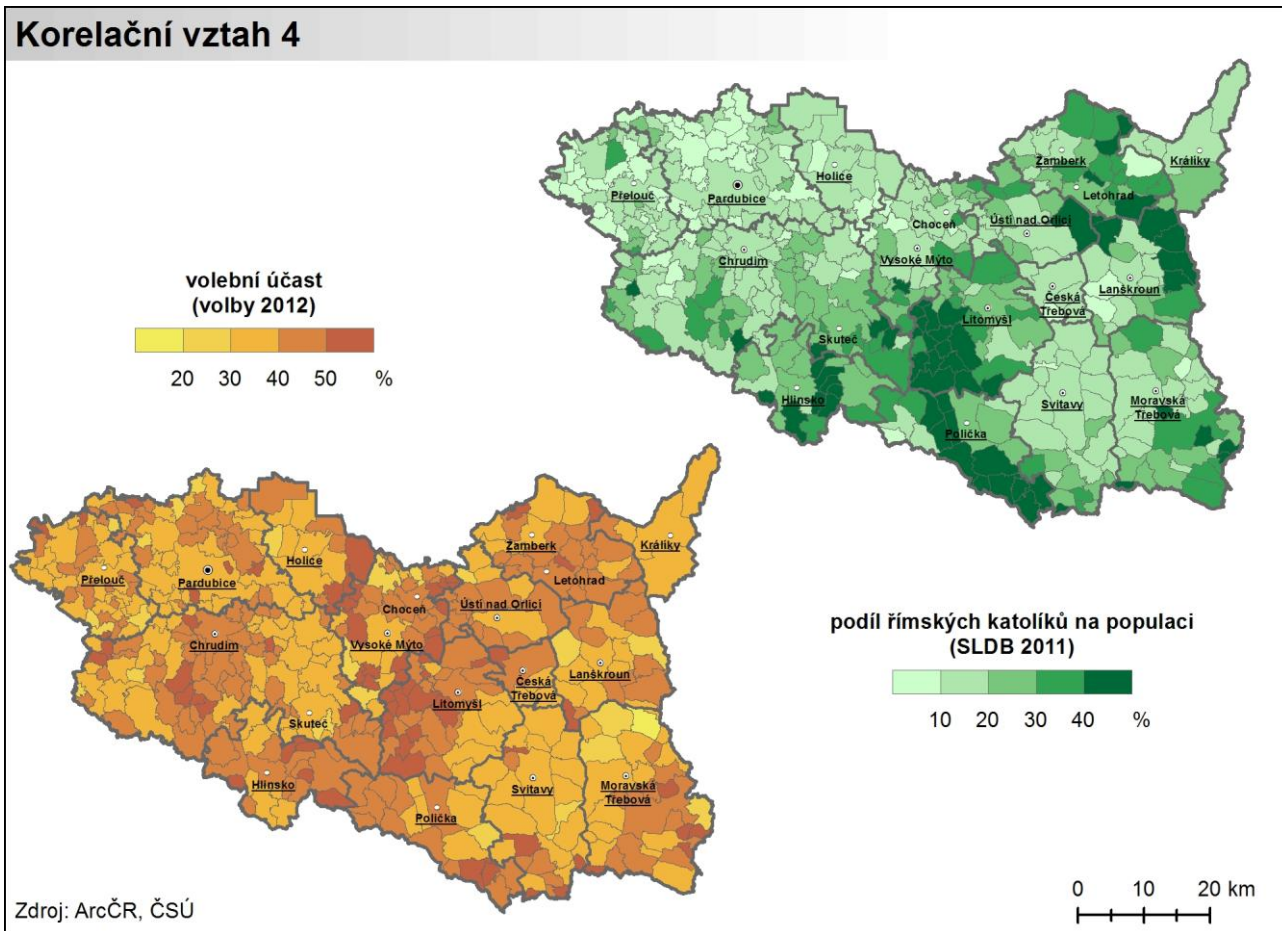
Korelační vztah 2

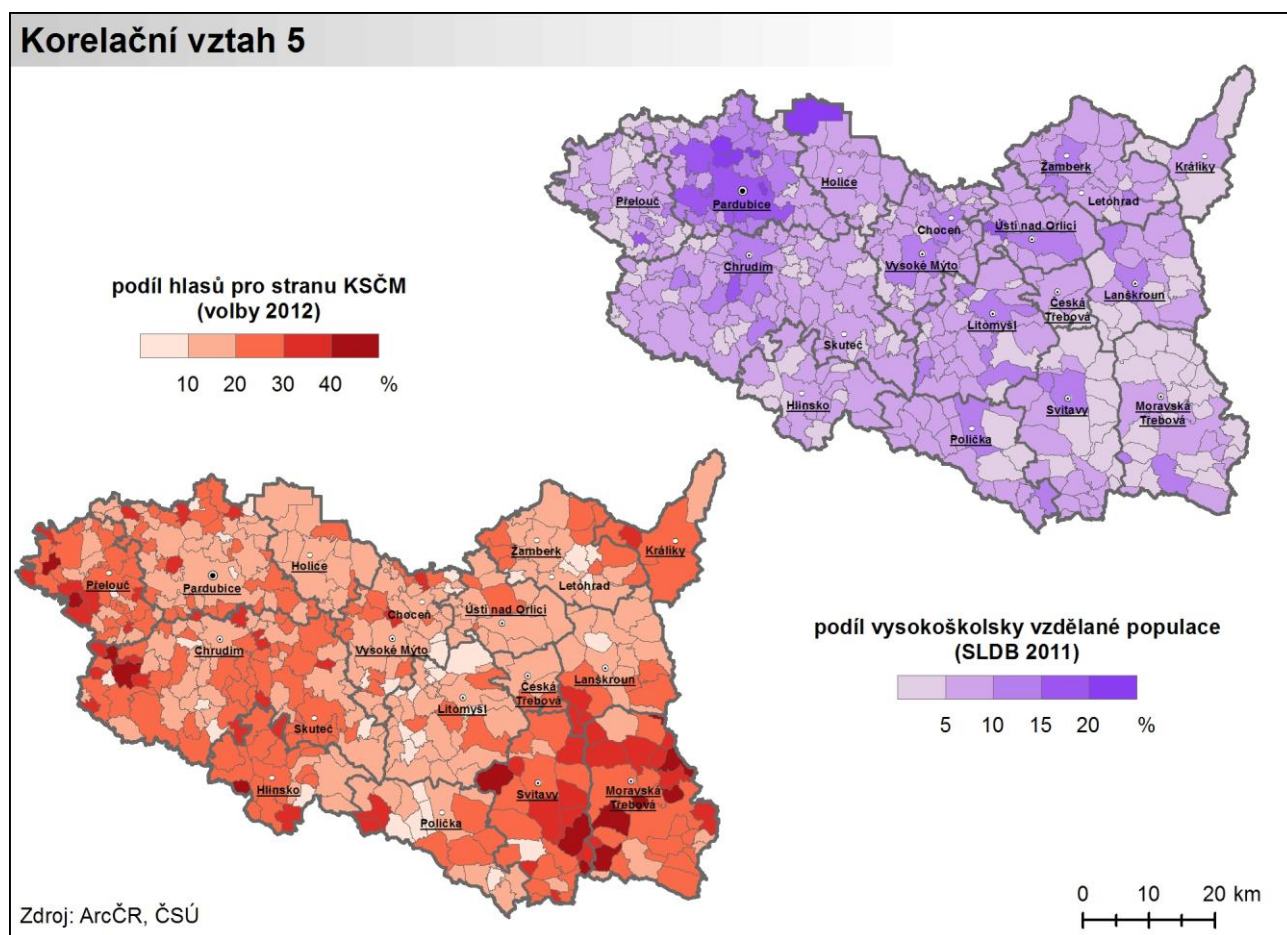

Korelační vztah 3

Korelační vztah 4

Seznam použitých zkratk

ČSÚ	Český statistický úřad
UPOL	Univerzita Palackého v Olomouci
ArcČR	Digitální vektorová geografická databáze ČR vytvořená ve spolupráci ARCDATA PRAHA, s.r.o., Zeměměřického úřadu a ČSÚ
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SO ORP	Správní obvod(y) obce(i) s rozšířenou působností

Zkratky volebních stran

ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
DEU	Demokratická unie
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
ODA	Občanská demokratická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
SNK	Sdružení nezávislých kandidátů
SNK ED	SNK Evropští demokraté
SPO	Strana Práv Občanů
SPOZ	Strana Práv Občanů ZEMANOVCÍ
SpPK	Sdružení pro Pardubický kraj
STAN	STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ
US	Unie svobody